

DRB = Danmarks Riges Breve 1135-1412

Her et udvalg af tekster – OCR-skannet

Lagt på min hjemmeside til deling med andre 2013

- Dokumenterne er udvalgt efter relevans for Næstved & omegn
- Ofte er der lavet ekstra indrykninger o.l. for at fremme læsbarheden
- Der er en del private kommentarer, som kan bruges eller glemmes

Det vil være stærkt ønskeligt om en latinkyndig ville gennemgå SRD efter 1412 på tilsvarende måde.

64 1135. 29. november. Næstved.

Biskop Eskil af Roskilde stadfæster og godkender, hvad Peder Bodilsen og hans brødre Hemming og Jørgen samt deres moder har skænket til oprettelse af et benediktinerkloster i Næstved, og skænker selv forskellige bispelige forrettigheder til klostret.

Vidisse 17. juni 1245.

I den hellige og udelelige treenigheds navn. Jeg Eskil, af Guds nåde biskop af Roskilde, vil, at det skal være vitterligt for alle kirkens rettroende sønner, nulevende såvel som fremtidige, hvorledes Peder Bodilsen og hans brødre Hemming og Jørgen sammen med deres moder, opflammet af guddommelig kærlighed og vædet af dug fra den ånd, der trøstende vederkvæger, har forøget skønheden i Guds hus ¹⁾, og oven på grundvolden af det hus, som bygges som staden ²⁾, hvori alle i sig selv har del, har de bygget med ædelstene og med slebne og kostelige stene.

I denne jammerdal ³⁾ har de, idet de i deres hjerte stiledede mod det høje ⁴⁾, gjort Gud til deres medarving, for at de kan modtage meget for lidet, himmelsk løn for jordisk gods, og ved vor mellemkomst og med vor billigelse har de overdraget den kirke i Næstved, som syntes at høre under deres ret, sammen med alt tilliggende til Gud og St. Peter, for at der sammesteds kan blive indstiftet et klostresamfund efter den hellige Benedikts ordensregel. Og til sold for dem, der sammesteds gør krigs-tjeneste ⁵⁾ for Gud, skal munkene være parthavere i deres fædrearv:

Peder har givet sin gård, således som han selv besad den, i Ladby og Bukkerup med hele husstanden og med ager, eng og skov og halvandet bol og en fjerding og sjettedparten af den skov, som kaldes Faksinge Ore; i landsbyen Keldby på Møn 5 bol. Hemming har i landsbyen Ålebæk givet et halvt bol og på Falster i Gedesby et bol. Jørgen har i samme landsby Gedesby og i Skelby og i Vålse givet to bol med den ret i eng og skov, som han selv havde. Og deres moder skænkede i Lille-Næstved halvdelen af landsbyen og af skoven, som kaldes Ladby Ore, og Torpet og i Store-Næstved et bol og en fjerding og en mølle. Dette overdrog de til den fornævnte kirke til bod for deres egne og deres pårørendes sjæle, til frelse for de levende og til lindring for de afdøde. Og de har bedt om at få bekræftet under vor hånd og stadfæstet med vort ban, at de ikke skylder nogen dødelig noget, hverken dem selv eller deres arvinger, dog med forbehold i alle henseender af den biskoppelige ret.

Idet jeg imødekommer deres fromme følelse og berettigede anmodning, har jeg Eskil, Guds tjeneres tjener, der tror, at jeg med dem vil få en salig del i opstandelsen ⁶⁾, ønsket i Gud at støtte deres hænders arbejde ⁷⁾. Min Gud! kom mig derfor i hu til det gode ⁸⁾, at jeg frit både har overladt denne kirke i Næstved og den, som er i Tjæreby, samt den, som er i Haarslev, med alt deres tilliggende til Gud og til St. Peter i samme kloster samt tillige til de fornævnte brødre; og for at Guds tjener ⁹⁾ kan besidde dette frit og uanfægtet, har jeg for fremtiden eftergivet dem al den tjenesteydelse til bispen, som er sædvane i kirkerne, og fremtidig skal de ikke være nogen verdslig eller gejstlig person undergivet i noget, bortset fra den underordning, som de skylder bispen i deres stift, og den lydighed, som sømmer sig for fromme mænd. Selv skal han med største omhu drage omsorg for dem, trøste dem, støtte dem; hvis der — det Gud forbyde — skulde opstå nogen trætte iblandt dem, og deres klosterforstander ikke magter at bilægge den, skal han bringe den til en afslutning og afhjælpe den på kanonisk vis.

Da vi altså med Guds vilje i håbet om den evige belønning og til evig ihukommelse såvel af

os selv som af vore efterfølgere ønsker at fremme kirken med hensyn til alt deres gods, tilstår vi samme brødre den tiende, som er vor ret, af hele den fjerding i Tybjerg herred, hvor de bor, samt tienderne af alle deres besiddelser i vort bispedømme, både dem, de nu har, og dem, de i al evighed måtte få, på den måde, at når der til gavn for vor moder kirken skal foretages en rejse til en synode eller et kirkemøde inden for eller uden for stiftet, skal abbeden på egen bekostning og på en værdig vis begive sig af sted, enten sammen med bispem eller som hans stedfortræder, alt efter hvad bispem måtte synes.

For at dette kan forblive uantastet og urokkeligt, har vi givet det fasthed med dette privilegium og besejlet med et aftryk af vort segl.

Men hvis nogen gejstlig eller verdslig person forsøger at krænke disse vore bestemmelser og forvovent drister sig til at forurolige Guds tjenere⁹⁾, og han ikke efter anden og tredje gang at være påmindet kommer til besindelse, skal han være hjemfalden til Guds straf sammen med Dathan og Abiron, som jorden opslugte¹⁰⁾, skal han tilintetgøres¹¹⁾ og slås ned med dobbelt slag¹²⁾, skal han udslettes af de levendes bog¹³⁾, iføres sin skam som en kappe¹⁴⁾ og være en forbandelse! Maranatha¹⁵⁾. Det ske. Det ske. Amen.

Dette er forhandlet år 1135 efter Herrens menneskevorden, i den 13. indiktion, da Lothar, romernes ophøjede kejser regerede, i Eriks, Danernes konges, 5. år samt i herr Eskil, Roskildekirkes ærværdige biskops 2. bispeår i byen Næstved med følgende vidner: Salomon, provst, Richard, samme kirkes prior, Herman, bispens kapellan, Elias, Erik, Isak og Boso, kanniker ved hovedkirken, og lægmændene Karl Ågesen, Tolf Godskalksen og Hemming, hans søn, Ingolf Ubbesen, Gumme Hemmingsen, Sibbe i Stenkelstrup, Bo, hans søn, Sune fra Rønnebæk, Bo Assersen og flere andre, den 29. november, da vor alles¹⁶⁾ herre pave Innocens 2. forestod den romerske kirke.

¹⁾ Ps. 26, 8. — ²⁾ d. v. s. Jerusalem, jf. Ps. 122, 3 og 1. Kor. 3, 12. — ³⁾ Ps. 84, 7. — ⁴⁾ Ps. 84, 6. — ⁵⁾ 2. Tim. 2, 4. — ⁶⁾ Åbenb. 20, 6. — ⁷⁾ jf. Ezra 6, 22. — ⁸⁾ Neh. 5, 19. — ⁹⁾ 1. Krøn. 6, 49. — ¹⁰⁾ Ps. 106, 17. — ¹¹⁾ Dan. 7, 26. — ¹²⁾ Jer. 17, 18. — ¹³⁾ Ps. 69, 29. — ¹⁴⁾ Ps. 109, 29. — ¹⁵⁾ 1. Kor. 16, 22. — ¹⁶⁾ heri ligger en afvisning af modpaven Anaclet 2.

[De fleste indryk mine. Hed det Lille-Næstved og Store-Næstved i 1135 - eller oversætterens ombytning? Mener der mest skrives Næstved-Lille og Næstved-Store dengang.

Hed det Bukkerup på den tid og ikke Bukketorp?]

75

[1138—1177]¹⁾

Ærkebiskop Eskils privilegium for St. Peders kloster i Næstved.

Næstved St. Petri klostres registratur (1528).

Ærkebiskop Eskil af Lund tager St. Peders kirke i Næstved under sit værn og ligeledes kirken i Tjæreby og kirken i Haarslev, idet han stadfæster alle deres besiddelser. Han gav også klostret bispetienden i en fjerdedel af Tybjerg herred.

¹⁾ for datering se Dipl. Dan.

[vel mest rimeligt, at bekræftelsen af priv. sker rel. hurtigt efter 1135. Blev Ærkebiskop i 1137]

1140.

21. marts. Eggeslev(magle). 78

Kong Erik Lam giver Næstved St. Peders kloster et privilegium.

Original i Herlufsholm.

Eftersom vi både ved djævelens tilskyndelse og ved menneskets bøjen sig herfor ulyksaligt har afskåret os fra visdommens evige kilde¹⁾ og derfor er nedstyrtet i denne tårernes og elendighedens dal²⁾, har vi blandt den menneskelige naturs andre skrøbeligheder også pådraget os den lidelse, som følger med glemselen. Det, som for nylig og sidst er sket, kan vi knapt nok fast-holde i hukommelsen, endsiige besinde os på det, der ligger langt tilbage og er fjernt. Men den almægtige Guds godhed, der barmhjertigt hjælper os, når som helst det er nødvendigt, har omsider skænket vor vankundighed et nådigt og underfuldt lægemiddel, nemlig at vi kunde

betro de overenskomster og velgerninger, som de troende tilstår den hellige kirke for at opnå syndernes forladelse, til skriftlig ihukommelse, for at det, som kunde foregå i vor skrøbelige og korte hukommelse, kunde blive fastholdt i den levende skrift. Derfor er den skønne skik nu vokset frem hos os, at vi med skriftens hjælp tager gyldige og gode vidner på det, for hvilket den hellige kirke har behov, så at man, hvis en fortabelsens eller tvedragtens søn³⁾ søger at udpølse uretfærdighed imod retfærdigheden, ved at lægge aktstykket frem med underskrivernes vidnesbyrd uden al tvivl kan føre bevis mod den, som vil gå imod.

Det skal derfor være vitterligt for alle troende, hvem omsorgen for den hellige Guds kirke ligger på hjerte, såvel nulevende som fremtidige, at jeg Erik, Danernes konge, for min sjælefreds skyld og for rigets fred efter påmindelse fra Herren og på herr Peders samt hans brødre Jørgens og Hemmings bøn tilstår munkene, der tjener Gud og St. Peter i klostret i Næstved, torvet i den fornævnte by samt alle torverettigheder med al den ret og sædvane hos Danerne, som nærmere betegnes som tre marks og fyre marks bøder, som hører til den kongelige værdighed, sammen med den forpligtelse, som med et dansk navn kaldes 'midsommergæld'. I stedet for den leding, der påhviler mændene i samme by og munkenes øvrige landboer, bestemmer jeg, at de skal tjene en dag om året ved at føre mig eller mine mænd over til Falster eller Lolland eller andre omliggende øer, om det er fornødent.

Men hvis nogen skulde forsøge mod ret at tage noget til sig af disse besiddelser eller gaver eller noget andet, som erhverves i fremtiden, eller drister sig til at forulempe brødrene eller deres kirke, som med arvelig ret står under min beskyttelse, skal han være hjemfalden til kongens straf sammen med banlysning og evig forbandelse efter de kanoniske bestemmelser. Det ske. Det ske. Amen.

Forhandlet og stadfæstet i Eggeslev(magle) i det Herrens år 1140, i den 3. indiktion den 21. marts i nærværelse af følgende vidner: Peder, Jørgen, hirdmand⁴⁾, og Hemming, brødre, Ingemar Ubbesen, Asser, kongens kapellan, Reinbald og Elias, provst, sammen med mange andre med vor herre Jesus Kristus som ophavsmand, ham være ære og lov i evighed⁵⁾. Amen.

¹⁾ Sirach 1, 5 — ²⁾ Ps. 84, 7 — [3 vel] Joh. 17, 12. — ⁴⁾ teksten har *comes*, der her nok må betyde hirdmand og indehaver af et kongeligt embede. — ⁵⁾ Rom. 16, 27.

[Eggeslev(magle) – nok pga. Peder Bodilsøns hovedgård der]

79 [1140. Omkr. 7. april]¹⁾

Kong Erik Lam kundgør for indbyggerne i Tybjerg herred, at hans privilegium for kirken i Næstved skal overholdes.

Afskrift i Næstved St. Petri klostres registratur (1528).

Erik, konge, til alle i Tybjerg herred boende hilsen med Gud. Vi gør vitterligt for Eder, at det er vor vilje, at det, som vi med vort privilegium som vidnesbyrd af kongelig gavmildhed har skænket kirken i Næstved, skal være gyldigt, og vi erklærer det for uomstødeligt til evig tid. Derfor befaler vi med kongelig myndighed, at ingen må driste sig til at krænke eller overtræde denne vor gave og bestemmelse.

Hvis nogen drister sig til at gøre dette, må han vide, at han både skal være banlyst og stå som anklaget for den kongelige majestæt. Thi herr ærkebispens har påskedag i vor nærværelse banlyst alle, som krænker vort herom handlende privilegium.

¹⁾ for datering se Dipl. Dan.

Kong Valdemar I. den Store stadfæster Næstved St. Peders klostres besiddelser og fritager såvel Næstved som alle klostrets landboer for redskud, leding og alle kongelige rettigheder mod at klostret afstår fem bol på Møn.

Næstved St. Petri klostres registratur (1528).

Valdemar bifalder og fastsætter, at alt, hvad klostret havde besiddet før hans tid ved kongelig gave, med hvilket navn det end benævnes, kan det frit besidde i hans tid og i senere tider; og han eftergiver fuldt ud den fornævnte ²⁾ een dags tjenesteydelse og modtog som vederlag fem bol på Møn, nemlig 3¹/₂ bol i landsbyen Keldby(magle), et bol i Tomby og ligeledes et halvt bol i Ålebæk.

Til gengæld for disse klostrets besiddelser, fritager han derfor evindeligt såvel landsbyen Næstved som alle deres landboer både for leding og for al kongelig ret. De besiddelser, som er skænket til friheden af ham, er disse: Hele Næstved, Store- og Lille-, Ladby, Ladbytorp, Grimstrup, Faksinge. Ud over disse landsbyer skænker kongen også frihed under enhver form for afgifter indtil seks mark ³⁾, hvor som helst klostret nu har besiddelser, eller hvis det måtte hænde, at de ved en gunstig lejlighed bliver mageskiftet.

"Jeg den første kong Valdemar har skrevet under med egen hånd". I lige måde både Knud, hans søn, og Absalon, biskop af Roskilde.

1) da Valdemars søn Knud tidligst fødtes 1162, jf. *Annales Dan.* 82, 150 og 164, kan han antagelig først i 1177 have optrådt som underskriver. Absalon indviedes til ærkebiskop af Lund i 1178. — ²⁾ sigter til registraturen af Erik Lams brev af 1140 31. marts, DRB. I: 2 nr. 78. — ³⁾ der ligger heri en grænse for skattefriheden.

186 [1192—1225]¹⁾

Ingemar (provst af Lolland), indgiver sig i Næstved St. Peders kloster og overdrager det sit gods på Lolland og Sjælland, herunder hovgårde i Ejeby og Øverup.

Næstved St. Petri klostres registratur (1528).

Ingemar gav sig selv og efterfølgende gods til klostret: en hovgård, som kaldes Ejeby i landsbyen Ringsebølle med en afgift på halvanden mark og en ørtug; i Rødby en afgift på en halv mark; et bol, der (fordum) var forældrenes ²⁾ i landsbyen Strogneæs, efter at der dog først var fradraget 1/15, derefter halvdelen af hele resten; i landsbyen Sjelstofte en afgift på en halv mark, som han henlagde til fire kirker i Fuglse herred: Torslunde, Errindlev, Tågerup og Ejeby.

På Sjælland: Øverup.

En hovgård, til hvilken der ligger to og et halvt bol jord i den landsby. Men i en anden landsbymark, som kaldes Rønnebæksrud, hele halvdelen. Og en tredie mark, som kaldes *Siothiuet*, [Søtved] i sin helhed med undtagelse af en sjettedel. Men i den skov, som kaldes bylod, tre hele lodder, og to smukke abildgårde hører dertil o.s.v. Mangler datum.

¹⁾ for datering jf. *Dipl. Dan.* — ²⁾ registraturen 1528 har fejlagtigt *in uilla Priscim*, jf. nr. 183. [virker som marknavne begge, ej bebygg. – SE Helms 579]

Fra Abbed Vilhelms Breve – abbed i Æbelholt ca. 1175-1203 (Eskilsø c. 1165)

II 36. Til abbeden af Næstved.

Ligesom mangel på fromhed i Guds kirke skaber sorg i fromme sind, så fryder en lykkelig forbedring af denne fromhed Guds stat. Af den grund er det, højtelskede fader, at vi opmærksomt følger Eders bestræbelser og omsorg for at forbedre og ændre hele ordenen i det kloster, der er betroet Eder, og vi ledsager det med mangfoldige lovprisninger over for Gud og hele folket, således som det sømmer sig.

Derfor har klostrets ¹⁾ (og) stanken af den dårlige vandel, som de omkringboendes næser har mærket, påvirket mange og har som følge af en enkelt persons fordømmelsesværdige forseelse — således siges det — afholdt mange fra under de opståede skandaløse forhold at gennemføre deres forsæt, hvad det er en elendighed at sige. Men nu er allerede øksen ved Guds nåde og Eders flid lagt ved træets rod ²⁾.

¹⁾ lakune i afskrifterne. — ²⁾ jf. *Matth.* 3, 10 el. *Luk.* 3, 9.

[1202-1205]. Ringsted. 49

Kong Valdemar II Sejrs stadfæster Næstved Skt. Peders klostres besiddelser med alle kongelige rettigheder, hvad angår midsommergæld, stud, kværsæde, leding og retssager, og giver afkald på at bruge klostrets mølle uden toldafgift.

Referat i Næstved klostres gavebog.

Valdemar, Knuds broder og søn af Valdemar I¹⁾, stadfæster alle bevillinger, der er tilstået os af hans forgængere. Næstved på begge sider af åen, Grimstrup, Ladby, Ladbytorp, Faksinge, Tjæreby, Høm, Holsted, Øverup, Sallerup, Nåby, Trælløse, Gavnø, Appenæs, Nielstrup tillige med andre steder, der tilhører os²⁾. Det er også hans vilje, at ingen, således som han selv har gjort det, skal have lov til at bruge møllen uden behørig toldafgift³⁾.

Over alle de førnævnte besiddelser med bryder og landboer stadfæster han også selv den frihed og samtlige de rettigheder, der vides at tilkomme den kongelige majestæt med hensyn til midsommergæld⁴⁾, stud, kværsæde, leding, ethvert kongeligt krav på tjeneste og alle kongelige retssager, således som de er overdraget samme munke af hans fader Valdemar⁵⁾ og hans broder Knud⁶⁾ og alle andre.

Givet i Ringsted.

1) Det foreliggende Valdemarprivilegium, der kun er bevaret i referat, udpeger klart Valdemar Sejrs som den, der har udstedt det, idet det til slut hedder, at kongen stadfæster de rettigheder, som er overdraget klostret »af hans fader Valdemar og hans broder Knud". Disse ord kan godt have haft plads i selve det refererede diplom, da det ikke var ualmindeligt at opregne de tidligere privilegieudstedere, se nr. 53 og 57 samt 55, 56, 58 og DRB. I:5 nr. 200. Inden for Valdemar Sejrs regeringstid, 1202-1241, kan man atter henføre privilegiet til et ganske bestemt tidsafsnit. I et andet kongediplom for samme kloster af 1209 23. september henvises der til den frihed, som Valdemar tidligere har givet klostret (nr. 160). Kongens udaterede privilegium kan da tænkes at ligge forud for 1209 23. september. Ved dateringen må endvidere Anders Sunesens privilegium for klostret af 1205 u. d. tages i betragtning (nr. 103). Heri bekræfter ærkebiskoppen et kongeligt stadfæstelsesbrev, som han refererer. Det ses af referatet, at en af bestemmelserne angår munkenes mølle. En tilsvarende bestemmelse findes ikke i de ældre kongeprivilegier for klostret. Først i de to, Valdemar Sejrs har udstedt, kommer den ind. Det kongelige fribrev, Anders Sunesen bekræfter, må altså være et af de to sidstnævnte Valdemarprivilegier. Da det senere kongelige privilegium af 1209 23. september er udstedt efter det ærkebiskoppelige af 1205, kan der kun være tale om, at han stadfæster det tidlige, udaterede diplom, som herefter må henføres til [1202-1205]. Indholdet af kong Valdemar Sejrs første privilegium for Næstved kloster har iøvrigt, efter hvad registratoren oplyser i klostrets gavebog, stemt overens med kongens andet (nr. 160), når bortses fra en tillægsbestemmelse i dette sidste. — 2) De besiddelser, der nyder godt af immuniteten, opregnes her uden nærmere forklaring. — 3) Oplysninger om dette punkt indeholdes i nr. 160. — 4) Dette havde kun gyldighed for Næstved by, se DRB. I:2 nr. 78 og nærværende bind nr. 160. — 5) Privilegiet selv er tabt, men ligesom ved det foreliggende er der bevaret et referat i klostrets gavebog. — 6) Tabt.

74 [1202-1375].

Kong Valdemar befaler alle håndværkere, som søger Næstved torv, at betale torvegæld til Næstved Skt. Peders kloster, uanset hvis landboer de er.

Referat i Næstved klostres gavebog.

Valdemar¹⁾ befaler og påbyder alle, der arbejder med håndværk og som søger Næstved torv for at handle, at sørge for at udrede den afgift, som kaldes torvegæld, til munkene, uanset hvis landboer de er.

1) Det eneste holdepunkt ved dateringen af mandatet er udstederens navn. Men hvem af de fem konger med navnet Valdemar, der har givet det, er så temmelig uvist. Umiddelbart efter teksten henvises til det følgende nr. 75 med ordene: 'Det samme følger i 20'. Men i dette indeholdes et forbud mod, at velstående folk tager klostrets landboer i deres forsvar. Dette var et stridspunkt imellem klostret og dets landboer, indbyggerne i Næstved, og det var aktuelt i den anden halvdel af 13. århundrede. Det kan næppe udelukkes, at de to udaterede Valdemarmandater, der angår lignende forhold, kan hidrøre fra århundredets første årtier og altså have Valdemar II Sejrs (1202—1241) eller muligvis hans søn Valdemar III den Unge (1215—1231) som udsteder, mens det på den anden side er lige så eller mere sandsynligt, at de tilhører det følgende århundrede og må tillægges Valdemar III Eriksen (1326—1330) eller IV Atterdag (1340—1375). At henføre dem til 12. århundrede og tilskrive dem Valdemar I (1157—1182) synes derimod mindre antageligt.

Kong Valdemar befaler alle, som søger Næstved torv, at betale torvegæld til Næstved Skt. Peders kloster og forbyder, at rigmænd tager klostrets landboer i deres forsvar.

Referat i Næstved klostres gavebog.

Valdemar¹⁾ påbyder alle, som besøger Næstved torv for at købe eller sælge, at betale torvegæld til klostret, og at nogle rigmænd skal afstå fra at tage stedets²⁾ landboer i deres forsvar, når de er skyldige og bør revses af munkene.

1) Om tidsfæstelsen se nr. 74, note I. — 2) Den latinske text har *locus*, der også kan oversættes ved 'stiftelsens'.

1209. 23. september. Vordingborg.

160

Kong Valdemar II Sejfr fritager Næstved Skt. Peders kloster for alle kongelige rettigheder i leding, stud, kværsæde og retssager, giver afkald på at bruge munkenes mølle uden toldafgift, skænker dem midsommergælden af Næstved by og befrier deres landboer for kørsler og redskud mod til gengæld at få en gård i Riserup.

Afskrift på Universitetsbiblioteket.

I den hellige og udelelige Treenigheds navn Amen. Enhver sag, som betroes til brevet, får varighed ved erindringens hjælp. Derfor sender jeg Valdemar, de Danskes og Venders konge af Guds nåde, herre over Nordalbingien, hertug af Jylland, alle, nærværende så vel som tilkommende, en nådig hilsen i Herren.

I lydørhed mod den evangeliske sandhed og forsikring, at det intet gavner et menneske, om det vinder den hele verden, men tager skade på sjælen¹⁾, har vi som følge heraf anset det for rigtigt til gengæld for timelige og forkrænkelige ting at forskaffe os guddommelige i himlene. Men i erkendelse af at friheden, der af alt er det mest uvurderlige, har større betydning end selv de dyrebareste ting, af denne grund har vi med henblik på en gengældelse fra Gud på vor myndighed ment at burde skænke samtlige klostergivne brødre fra Næstved Skt. Peders kloster alt, hvad der i frihedens navn er bevilget dem af vor broder kong Knud²⁾, saligt ihukkommet, og af andre forgængere³⁾, og til urokkelig fasthed bestyrke det med vort segl.

Men dette er navnene på deres førnævnte besiddelser, nemlig hele Næstved by på begge sider af åen, Grimstrup, Ladbytorp, Ladby, Faksinge, Holsted og Øverup⁴⁾ med alle deres tilliggender. Og eftersom vi fra tid til anden har haft for skik at benytte deres mølle til vort eget brug uden toldafgift, bestemmer vi for at udrydde denne slette sædvane, og for at de ikke i tidens løb sluttelig og efterhånden skal lide så stort et tab og vi for den evige dommers åsyn få os dette tilskrevet som synd, af denne grund bestemmer vi i kraft af vor kongelige myndighed, at ingen svend, hverken undergivet os eller nogen som helst anden fyrste, må tage sig den frække frihed at benytte deres mølle uden behørig toldafgift.

Endvidere har vi overdraget (dem) hele den os tilkommende kongelige skyld, som på folkemålet kaldes midsommergæld, i deres førnævnte by Næstved, til frihed og som vor egen gave⁵⁾. Og desforuden fritager vi tillige samtlige deres besiddelser med bryder og landboer for leding og stud og kværsæde og fra andre tjenester til kongen, og det er vor vilje, at de til evig tid skal vedblive at være frie og immune (herfor). Men denne frihedsgave har de haft aldeles uforstyrret og med immunitetens fulde ret, så sandt som vi læser dette i vore forgængeres privilegier⁶⁾, og på samme måde har de også i overordentlig lang tid siddet inde med den samme fortrinlige frihed såsom forundt dem af os selv⁷⁾ for meget længe siden. Men nu er det som følge af nedrighed og en altfor overdreven nidkærhed hos nogle af vore ombuds-mænd kommet dertil, at et andet hårdt og ganske utåleligt åg er blevet lagt stedse stærkere på deres landboer fra Næstved, så at den vældige byrde har stillet den tidligere frihed i skyggen, og på denne vis står det os klart, at den frihedsgave, som de har opnået af os, i ikke ringe grad er blevet omstødt og tilintetgjort ved krav om redskud og transport på deres vogne af vore ting, fra sted til sted. Men herved er munkene oftere blevet hårdt trængt som af en tung trældommens byrde, og de har med mange tårer klaget for os og bønfuldt os om i barmhjertighed at eftergive dette uudholdelige besvær, som de hjem søgtes af.

Under henvisning til den immunitet, der er givet munkene i førnævnte stiftelse, og en aftale imellem os om en gård, vi har modtaget af dem i Riserup på Falster, og med fromheden for øje og i medfølelse med deres indtrængende bønner — under hensyn til dette har vi befriet dem for alle ydelser og tjenester til kongen, og med Gud nærværende som vidne forunder vi dem til evig

tid, til stadighed medens vi lever, og efter os en hvilken som helst ret, som vides at tilkomme vor kongelige majestæt i midsommergæld, i stud, i kværsæde, i leding, i redskud, i kørsler og i alle kongelige retssager. Men hvem der end måtte fordriste sig til at prøve noget anslag mod denne vor frihedsgave og kuld-kaste vor handling, til ham skal den evige konges harme spares op til vredens dag⁸⁾, og på den store dommens dag skal han få lod med dem, der handlede uretfærdigt, og han skal gå til grunde. Men Guds fred med dem, som ønsker at overholde denne frihedsbestemmelse, den fred, som overgår al forstand, og gid den må bevare deres hjerte og tanke i freden og skænke dem det evige liv.

År 1209, i den tolvte indiktion, 23. september, i mit ottende regeringsår⁹⁾, medens Peder, vor kansler, som biskop styrede Roskilde læresæde, udgik dette privilegium fra os i Vordingborg, til værn og beskærmelse for Skt. Peders munke. Gid han med alle helgenerne vilde værdiges at åbne os døren til det himmelske rige¹⁰⁾.

Amen.

1) Matt. 16,26. — 2) Tabt. — 3) Se DRB. I:2 nr. 78 og nærværende bind nr. 49, note 5• — 4) Den latinske text har *Löbetorp*, vistnok en fejlskrivning for *Øbetorp*= Øverup. — 5) Texten er dunkel og oversættelsen usikker. — 6) Kan måske også oversættes 'i henhold til, hvad man læser i vore ...'. — 7) Nr. 49. — 8) Psal. 110,5 M. fl. steder. — 9) Jf. nr. 45, note 6. —

10) Privilegiet udviser visse uregelmæssigheder i sin opbygning. Der er således to arenga-formler. Den ene af disse står på den vante plads som indledning til dispositio, men den første af dem er skudt ind mellem invocatio og intitulatio. Foruden denne ejendommelighed bør man mærke sig, at kongens titler og devotionsformlen er opført i forkert rækkefølge. Endvidere er der særegenheder i de afsluttende dele. Der møder her en *apprecatio*, der retter en bøn til klostrets patron, Skt. Peder, samt en usædvanlig datumsformel. Dertil kommer, at diplommet, som det synes på en ret tendentiøs måde, understreger og fremhæver de foruretelser, kongens ombudsmænd har påført stiftelsen. For eksempel henvises der under et forsvar for klostrets rettigheder til kongens tidligere privilegium af [1202—1205], nr. 49. 1209 siges munkene at have nydt godt af det 'meget længe' og 'i overordentlig lang tid', skønt der her kun kan være tale om et tidsrum på mellem 4 og 7 år. De anførte forhold viser, at dokumentet næppe kan hidrøre fra kongens kancelli, men formentlig repræsenterer en modtagerudfærdigelse. Texten indeholder til slut en række dateringslementer: kalenderår, indiktion, månedsdag og kongear, ligesom den anfører kongens kansler ved navn og angiver udstedelsesstedet. Blandt de danske diplomer fra tiden 1200—1249 er dette det eneste, hvor indiktionen findes ved siden af såvel dato som kalenderår. De andre tekster fra dette tidsrum, der oplyser indiktionstallet, mangler enten månedsdagen (således nr. 102 af 1205 u. d. og Reg. Danica nr. 734 (= * 209a) af 1230 u. d., der begge er kongediplomer, samt ærkebispediplomet DRB I:5 nr. 211 af 1222 u. d. og privatdiplomet Reg. Danica nr. *293 af 1249 u. d.) — eller inkarnationsåret (således de to kongediplomer DRB. I : 6 nr. 80—81, begge af [1228] 16. juli). I dette ene eksempel af 1209, der rummer alle tre elementer, er det så heldigt, at udstedelsen falder på 23. september, altså i den sidste tredjedel af året. Takket være dette kan det nemlig slås fast, at tallet ikke kan være beregnet efter 'den græske indiktion', som løber fra 1. september. Var det tilfældet, vilde tallet have været ikke 12, men 13. Enten er da brugt 'den Bedanske indiktion', der tæller fra 24. september, eller — hvad der vel er sandsynligst — 'den romerske indiktion', som skifter 25. eller 31. december.

Uægte

[1206.? Januar?]

332

(bagi 1238-49, 1:7)

Pave Innocens III erklærer som svar på et andragende fra ærkebiskop Anders Sunesen af Lund, at stærkt skaldede mænd, hvis skaldetheden når helt ned til ørene, hverken må gøre tjeneste længere inden for de hellige grader eller avancere fra de lavere til de højere grader.

Afskrift i Paris.

Innocens til (ærke)biskoppen af Lund.

Hvor alvorligt, og længere nede¹⁾. Du har omsorgsfuldt udbedt dig svar fra os, om stærkt skaldede kan forfremmes til de hellige grader, eller om de uhindret kan gøre tjeneste i de allerede modtagne. Herom svarer vi således på din forespørgsel, at skønt man indtil disse tider barmhjertigt har set gennem fingre med de således indviede, eftersom det dog synes uværdigt for vore tider, at den, som naturen, der voldsomt skader ham på legemets vigtigste lem, har skønnet uværdig til sit beneficium og som en fjende af naturen udelukkes fra al adgang, skal godkendes af kirken som en søn af den. Thi man bør snarere skamme sig over og skjule skaldetheden end fremstille den for menigheden.

Vi fastsætter altså dette ved en almindelig bestemmelse, at de, hvis der er nogle, som skaldethed har misdannet helt ned til ørene, hverken må driste sig til at forrette tjeneste i den allerede modtagne værdighed eller til at stræbe efter de højere grader, for at der ikke gennem den slags mennesker skal ske uret mod den ærværdige gejstlighed eller vækkes anstød mod kirken, vor hellige moder. Men hvis der dog findes nogle i de lavere grader, skal vi, idet vi af

hensyn til nøden i tiden finder os i det, af det apostoliske sædes sædvanlige velvilje udholde det²).

1) gængs formel ved udeladelser i brevttekster, der indgår i samlinger til kanonisk ret. - 2) dateringen er udeladt. Brevudtoget indgår i en samling på 95 breve af pave Innocens III, indført i parisisk håndskrift til kanonisk ret. Den falder i tre kronologiske hovedgrupper, hvoraf nærværende brevudtog findes i en gruppe på 21 breve, der stammer fra Innocens' 6.-8. pontifikatsår, det sidste sluttende 1206 21. februar. Da de nærmeste breve foran og efter brevudtoget kan dateres til Innocens' 8. pontifikatsår 1205 22. februar-1206 21. februar, og da paven netop i januar 1206 besvarer spørgsmål fra ærkebispens af Lund eller giver ham bemyndigelser, jf. DRB. I:4 nr. 107-114, er det muligt, at det udaterede brev, der kun er overleveret som brud-stykke, kan henføres til det angivne tidspunkt [1206? Januar?], hvis det overhovedet er afgået.

Der er forhold, der kan rejse tvivl om udtogets autenticitet, idet indholdet strider mod afgørelsen i det i samlingen umiddelbart foregående brev, rettet til patriarken af Konstantinopel, om mænd af ringe vækst, at der let kan gives dispensation, når de udviser mandlige kendemærker som skæg og skaldethed. Hertil kommer, at der i kanonisk ret ellers gives dispensation for langt alvorligere legemlige mangler, f.eks. tab af finger eller læderet hånd, jf. Dist. LV og X de corpore vitiatis I 20 samt 1146 26. november, Loewenfeld, Epist., 103 nr. 199 (dog undtagen messen) og 1207 18. september, DRB. I:4 nr. 124. **Det må derfor anses for tvivlsomt, om det løsrevne brudstykke har haft gyldighed.**

Vandmølle i Susåen mellem V. Broby og Næsby. Offentlig møllevej, (mølle)hus og kanal/sluse på Næsby siden, Hvorfor regnes møllen da til V. Broby? Selve vandhjulet i V. Broby?

53 [1214-1287].

Arløg Gangulfs skøder og sælger jordstykker ved møllen i Vester Broby til Sorø kloster.

Referater i Sorø gavebog.

De før omtalte munke¹) erhvervede desuden det sted, hvor møllens huse er anbragt, og den forsævring²) [sluse?], som åløbet passerer, af en kvinde, kaldet Arløg Gangulfs, der skødede det på landstinget, i alles nærværelse. Desuden skødede hun også da en mark, ligeledes på den anden side af åen, på hvilken der er en offentlig vej til møllen, og for den fik hun tre mark sølv og en hest af disse samme brødre. Ligeledes ligger huset og ovennævnte forsævring på den anden side af samme å, det vil sige i Næsby mark eller jord³), og alt dette er tillige med en lille skov sammesteds oven for åen undtaget i mageskiftet af vort gods sammesteds for Ny Suserup, og det tilhører klostret med evindelig ret.

En from kvinde, Arløg Gangulfs, skødede desuden det sted, hvor møllens huse er anbragt, og den forsævring²), som åløbet passerer, og desforuden en mark på den anden side af åen, på hvilken der er en offentlig vej til møllen, til klostret på landstinget, i alles nærværelse, idet hun modtog tre mark sølv og en hest derfor af brødrene. Huset og ovennævnte forsævring ligger altså på den anden side af åen, det vil sige i Næsby mark, disse ting er sammen med en lille skov sammesteds oven for åen undtaget i mageskiftet om Ny Suserup og tilhører klostret med evindelig ret. Men denne mølle var særdeles god indtil opførelsen af møllen ved gården Bavelse

1) klostrets her omhandlede erhvervelser må i tid ligge efter 1214, da munkene modtog møllen i Vester Broby, se nr. 43 og 52. I teksten er der videre omtalt et mageskifte, der kunde have omfattet de nævnte besiddelser. Men disse blev netop undtaget herfra. Dette magelæg kan dateres til 1287 1.-7. december (DRB. II:3 nr. 265). Klostret må altså inden samme tidspunkt have fået jorderne til ejendom. Datering: [1214-1287]. — 2) den latinske text har *stipale*, der muligvis bedst forstås som »sluse«. — 3) teksten har *predium*.

Nr. 52 omhandler en ridder Karl af V. Broby, der gav Sorøklostret problemer, men til sidst mageskiftede med klostret, så det fik møllen [1214-c.1250]

Nr. 43 Biskop Peder gav klostret en gård i V. Broby ”med enge, skove og en mølle”. – Andetsteds ”Vandmølle”. [1214]

Kong Valdemar III den Unge stadfæster de friheder, som Næstved Skt. Peders kloster har opnået for sine besiddelser, hvad angår leding, stud, kværsæde og midsommergæld.

Referat i Næstved klostres gavebog.

Det er Valdemar III's ¹⁾ vilje, at den frihed, som hans forgængere til forladelse for deres synder havde bevilget munkene, ubrødeligt skal holdes i hævd for dem, nemlig således at alle deres besiddelser skal forblive frie og immune for leding og stud og kværsæde og for enhver byrde ²⁾ og tjeneste, der skyldes kongen. Men dette er navnene på det gods og de besiddelser, der tilhører klostret: Hele Næstved på begge sider af åen, Grimstrup, Ladby, Ladbytorp, Faksinge, desuden midsommergælden ³⁾.

Jeg Valdemar, de Danskes konge, har skrevet under.

1) privilegiets underskriverformel, der må være overført fra grundteksten uden omskrivning, udelukker på forhånd, at privilegiet kan være fra 14. århundrede og have en af de senere Valdemarer som udsteder. Valget står herefter mellem de ældre Valdemarer. Et holdepunkt ved afgørelsen af, hvilken konge, privilegiet skal henføres til, er at finde i udformningen af immunitetsbestemmelserne. I Valdemar I's privilegium for klostret synes der efter referatet at dømme i al almindelighed at have været tale om fritagelse for kongens ret. I Valdemar II's diplomer derimod opregnes de enkelte byrder: midsommergæld, stud, kværsæde, leding m.m., se referatet nr. 49 og den fulde text nr. 160 i DRB. I:4. Også i det foreliggende referat er der tale om en opregning, der omfatter leding, stud, kværsæde og midsommergæld. Ved valget mellem de ældre Valdemarer synes den her påviste lighed med Valdemar II's diplomer at berettigge en datering til denne konges tid. Denne datering er ikke så langt fra den tidsfæstelse, som registratoren i Næstved gavebog har fastlagt. Ordenstallet i teksten ovenfor er nemlig sat til med hans hånd, idet han dermed vilde tilkendegive, at udstederen er Valdemar III, den Unge. Dette er blevet fastholdt i tillid til registratoren, notaren Peder Jakobsen Skjolds skøn. Denne tillid er baseret på, at samme notar på en enkelt undtagelse nær har henvist de forskellige daterede og udaterede originaler og kopier til netop den Erik eller den Valdemar, der må have udstedt dem, ligesom han har haft et godt og rigtigt begreb om rækkefølgen af de enkelte regenter i den danske kongerække og en vis idé om, hvornår de regerede. I 1215 aflagde rigets bedste mænd troskabsed og mandsed til den unge Valdemar, og han blev derpå valgt til konge på Viborg landsting. I en pavebulle fra det følgende år betegnes han også udtrykkeligt som konge, se nr. 74. Valdemar III's regeringstid må da sættes fra 1215, ikke fra kroningsåret 1218, som det almindeligvis sker. Han afgik ved døden 1231 28. november. Datering altså [1215-1231]. Herindenfor er som udstedelsestid udelukket 1223 6/7. maj-1226 19. april, da Valdemar III var fange. — 2) den latinske text har *angaria*. — 3) også herfor blev klostret fritaget, jf. DRB. I:4 nr. 49, note 4.

Medtaget i sin fulde længde, da det lange dokument giver et godt billede af en side af klostrets liv. Gerdrupmøllen fremhævet. Men usikkert, om det er Gerdrup ved Susåen eller G. i Eggeslevmagle ejerlaug.

75 **1228. 22. februar.** **Lateranet.**
Pave Gregor IX tager cistercienserklostret i Sorø i sin beskyttelse og stadfæster dets rettigheder og besiddelser, heriblandt Sorø og en række landsbyer og ejendomme. Paven giver brødrene tiende frihed af jord, de ejede før kirkemødet (i 1215), og af alle nybrud, forudsat at de selv dyrker jorden, samt af haver, krat, fiskeri og afkommet af deres dyr. Paven frigør klostret fuldstændigt for (Roskilde) bispens jurisdiktion og bevilger det en række særrettigheder.¹

Fragment ¹⁾ af originalen i Rigsarkivet samt afskrift i Sorøbogen.

Gregor, biskop, Guds tjeneres tjener, til sine elskede sønner Peder ²⁾, abbed i Sorø, og hans brødre, nulevende såvel som tilkommende, der har aflagt løfte om et regelbundet liv, hilsen til evig tid.

De, der vælger klosterlivet, bør støttes af den apostoliske beskyttelse, for at ikke frække overgreb enten skal drage dem bort fra deres forsæt eller, hvad Gud forbyde, svække dem i den hellige tros kraft. Derfor, elskede sønner i Herren, bifalder vi nådigt jeres rimelige forlangender, tager den hellige Gudsmoder, Jomfru Marias kloster i Sorø, hvor I tjener Gud, under Skt. Peders og vor beskyttelse og styrker det med dette brevs privilegium. Vi fastsætter nu for det første, at den klosterorden, der er indrettet i samme stiftelse med Guds vilje og efter den hellige Benedikts regel og cistercienserbrødrenes bestemmelser, til evige tider ubrødeligt skal overholdes der

Endvidere skal alle besiddelser og alt gods, som samme kloster for øjeblikket besidder på retmæssig og kanonisk vis eller med Herrens bistand i fremtiden vil kunne erhverve gennem pavelig bevilling, kongelig eller fyrstelig gave, de troendes skænk eller på andre retmæssige måder, forblive urokket og urørt i jeres og jeres efterfølgeres eje. Heriblandt har vi ment særlig at burde nævne det sted, hvor fornævnte kloster er beliggende, med alle dets tilliggender,

besiddelserne, engene, skovene, fiskerierne og møllen i *Lisioholm³⁾ med alle dens tilliggender, besiddelserne i Krænkerup, Solbjerg, Valby, Undløse, Åderup, Åse, Sigersted, Bjæverskov, Mørup, *Brentunet⁴⁾, Øksneskov og Tvååker med alle deres tilliggender, besiddelserne i Gerdrup med møllen og deres andre tilliggender, besiddelserne i Suserup med møllen og deres andre tilliggender, besiddelserne, skovene og engene i Alsted med alle deres tilliggender, med enge, vingårde, jorder, lunde, skovhugst⁵⁾ og græsgange, i skov og på mark, i vande og møller, på veje og stier og med alle deres andre friheder og immuniteter.

Ingen må fordriste sig til at afkræve eller aftvinge jer tiender af jeres arbejde på de besiddelser, som I havde før det almindelige kirkemøde, eller af de nybrud, som I dyrker med egne hænder eller på egen bekostning⁶⁾, eller af jeres haver, krat og fiskerier eller af afkommet af jeres dyr⁷⁾.

Det skal også være jer tilladt at optage frie og ubundne mænd, gejstlige eller læge, der flygter fra denne verden, til helliggørelse⁸⁾ og beholde dem uden hensyn til indsigelser af nogen art. Fremdeles forbyder vi, at nogen af jeres brødre efter at have aflagt løfte i jeres kloster må have ret til at forlade samme stiftelse uden tilladelse fra sin abbed. Den, der forlader denne stiftelse, må ingen vove at huse uden at have fået tilladelse dertil ved et af jeres samfund udstedt brev. Men hvis nogen muligvis fordrister sig til at yde husly, skal det stå jer frit for at forkynde dom over disse munke eller lægbrødre i henhold til reglen.

Vi forbyder på det strengeste, at jorder eller noget som helst beneficium⁹⁾, der er overdraget jeres kirke, gives nogen til personligt eje eller afhændes på anden måde uden samtykke fra hele kapitlet eller den største eller forstandigste del af det. Men hvis gaver eller afhændelser finder sted på anden måde, end her er sagt, anser vi dem for ugyldige.

Dernæst forbyder vi også, at nogen munk eller lægbroder, bundet af løfte aflagt i jeres hus, uden samtykke og tilladelse fra abbeden og flertallet i jeres kapitel går i borgen for nogen eller optager lån hos nogen ud over et beløb, der omsigtsfuldt fast-sættes af jeres kapitel, medmindre det er til åbenbar nytte for jeres hus. Men hvis nogen muligvis fordrister sig til at gøre dette, skal konventet ikke på nogen måde være forpligtet til at bære ansvaret for sådant.

Det skal endvidere stå jer frit for at gøre brug af jeres brødres vidneudsagn i jeres egne sager, hvad enten det er et civilt søgsmål eller en straffesag, for at jeres ret ikke skal lide skade i nogen henseende, fordi I mangler vidner.

Fremdeles forbyder vi i kraft af vor apostoliske myndighed, at nogen biskop eller nogen anden person tvinger jer til at deltage i synoder eller retsmøder eller til at stå under verdslig domstol, hvad angår jeres formue eller ejendomme; heller ikke må han fordriste sig til at komme til jer for at foretage ordinationer, behandle retssager eller sammenkalde offentlige møder; heller ikke må han hindre et abbedvalg foretaget efter jeres regel eller på nogen som helst måde blande sig i indsættelser eller afsættelser af den, der til enhver tid er jeres abbed, imod cistercienserordenens bestemmelser. Men hvis den biskop, i hvis stift jeres hus er grundlagt, efter at være opfordret hertil med ydmyg og sømmelig hengivenhed nægter at velsigne en abbed, som er blevet indsat, og meddele jer andet, der hører under hans embede som biskop, skal det stå samme abbed frit for, såfremt han da er præst, at velsigne husets novicer og udføre andet, der hører hans embede til, ligesom det skal være jer tilladt at modtage alt det af en anden biskop, som utilbørligt bliver jer nægtet af jeres egen. Vi tilføjer, at biskopperne, når de modtager det lydighedsløfte, som aflægges af abbeder, der er blevet velsignet eller skal velsignes, skal nøje sig med den ordlyd og form, som det er bekendt, at ordenen fastsatte fra først af, nemlig således, at abbederne skal aflægge løfte til ham under forbehold af deres orden, og de må ikke tvinges til at afgive noget lydighedsløfte, der strider mod deres ordens statutter.

For indvielser af altre eller kirker, for den hellige olie eller et hvilket som helst andet af kirkens sakramenter må ingen vove at afpresse jer noget under henvisning til, at det er skik og brug eller på anden måde; alt dette skal stiftets biskop yde jer uden vederlag. I modsat fald skal det stå jer frit for at henvende jer til den biskop inden for den almindelige kirke, I helst vil, forudsat at han ikke er udelukket fra pavestolens nåde og fællesskab, og han skal, støttet på vor myndighed, yde jer, hvad der forlanges. Men skulle stiftets bispestol stå vakant, kan I i den tid frit og uden indvending modtage alle kirkens sakramenter af nabobisperne, dog således at jeres egne biskopper ikke senere lider nogen skade som følge heraf. Men eftersom I undertiden ikke har lejlighed til at få jeres egne biskopper i tale, må I — hvis en biskop, der som sagt ikke er udelukket fra pavestolens nåde og fællesskab, og som I har fuldt kendskab til, skulle passere jer på rejse — med det apostoliske sædes myndighed lade ham velsigne jeres kar og klæder, indvie altre og ordinere munke.

Skulle fremdeles biskopper eller andre kirkeledere ¹⁰⁾ forkynde en suspensions-, bandlysnings- eller interdikt over jeres kloster eller derboende personer eller også over jeres daglejere, fordi I ikke betaler tiender som ovenfor sagt eller i anledning af bevillinger, I har fået ved pavestolens velvilje, eller skulle de forkynde og fælde en sådan dom ¹¹⁾ over jeres velgørere, fordi de kærligt har ydet jer velgerninger eller tjenester eller hjulpet jer med at arbejde på de dage, hvor I arbejder, mens andre holder fri, regner vi denne dom for fældet i strid med det apostoliske sædes bevillinger og derfor ugyldig. Intet brev skal heller have retskraft, om hvilket man sikkert ved, at det er opnået imod de apostoliske privilegier, og uden at cistercienserordenen er nævnt. Ydermere skal I, selv om hele landet er lagt under interdikt, have lov til under udelukkelse af dem, der er bandlyst og ramt af interdikt, at holde gudstjeneste i jeres kloster.

Da vi også med faderlig forsorg ønsker at skaffe jer fred og ro i fremtiden, forbyder vi med apostolisk myndighed, at nogen inden for jeres klosterbygningers eller ladegårdes klausur ¹²⁾ må vove at røve eller stjæle, sætte ild på, udgyde blod, frækt gribe eller dræbe nogen eller øve vold.

Ydermere stadfæster vi med apostolisk myndighed alle friheder og begunstigelser, som er tilstået jeres orden af vore forgængere som romerske paver og ligeså de friheder og fritagelser for verdslige krav, som I på gyldig vis har fået bevilget af konger og fyrster eller andre troende, og vi bekræfter dem ved dette privilegium.

Vi bestemmer altså, at ingen som helst må driste sig til frækt at forstyrre nævnte kloster eller mindske eller røve dets ejendomme eller beholde det røvede eller plage det med nogen som helst fortrædeligheder, men at alt skal bevares ubeskåret til nytte i enhver henseende for dem, til hvis styrelse og underhold det er givet, dog med forbehold af det apostoliske sædes myndighed ¹³⁾.

Men hvis nogen gejstlig eller verdslig person i fremtiden formaster sig til at prøve på med viden og vilje at handle imod bestemmelserne i dette vort brev, skal han, medmindre han, efter anden og tredje gang at være påmindet, ved en passende bod har gjort sin forbrydelse god igen, være berøvet sin magt og ære og vide, at han for Guds domstol skal stå til ansvar for den uret, han har øvet, og være udelukket fra vor Guds og forlørsers den herre Jesu Kristi allerhelligste legeme og blod og ved den yderste dom hjemfalden til den strenge hævn. Vor herre Jesu Kristi fred være med alle, der bevarer denne stiftelses rettigheder, så at de både her kan nyde frugten af deres gode gerninger og hos den strenge dommer modtage den evige freds løn. Amen. Amen.

Jeg Gregor, den almindelig kirkes biskop, har skrevet under ¹⁴⁾.

Jeg Pelagius, biskop af Albano, har skrevet under.

Jeg Guido, biskop af Palestrina, har skrevet under.

Jeg Iohannes, biskop af Sabina, har skrevet under.

Jeg Thomas, kardinalpresbyter af Sta. Sabina, har skrevet under.

Jeg Iohannes, kardinalpresbyter af Sta. Prassede, har skrevet under.

Jeg Bartholomeus, kardinalpresbyter af Sta. Pudenziana, har skrevet under.

Jeg Octavianus, kardinaldiakon af SS. Sergio e Bacco, har skrevet under.

Jeg Romanus, kardinaldiakon af S. Angelo, har skrevet under.

Givet ¹⁵⁾ i Lateranet ved Martinus' hånd, den hellige romerske kirkes vicekansler, den 22. februar, i den første indiktion, år 1227 ¹⁶⁾ for Herrens menneskevorden, i hr. pave Gregor IX.s første paveår.

¹⁾ kun den øverste halvdel af den originale pergamentsbulle (med ca. 3/4 af den sammenhængende tekst, se note 11). Sorøbullen blev halveret og forskåret, da den omdannedes til bogbind for en antikvarisk interesseret norsk præst Marcus Schnabel, død 1780. Han korresponderede med en anden Nordmand, Gerhard Schøning, fra 1765 professor ved Sore Akademi. Schnabel lod sit navn trykke som rygtitel på bogbindet, der siden fandtes i Bergen. — ²⁾ se nr. 70 (med note 3). — ³⁾ 'Læsøholm', forsvunden gård, indrettedes til ladegård, jf. privilegiet af 1248 7. oktober (Trap⁵ III:2 526). — ⁴⁾ forsvunden bebyggelse. — ⁵⁾ se DRB. II:1 nr. 234, n. 16. — ⁶⁾ se DRB. I:4 nr. 64, note 1 og nr. 114, note 4. — ⁷⁾ se DRB. I:4 nr. 114, note 5. — ⁸⁾ se anf. nr., note 6. — ⁹⁾ se anf. nr., note 7. — ¹⁰⁾ se anf. nr., note 8. — ¹¹⁾ originalbullen går hertil, jf. note 1. — ¹²⁾ se DRB. II:1 nr. 234, note 19. — ¹³⁾ se DRB. I:4 nr. 114, note 10. — ¹⁴⁾ den sidste del af teksten (se note 11 er gengivet efter Sorøbogen, hvis skriver har gjort forskellige fejl i kopieringen efter originalen, særlig har han på dette sted udeladt pavens underskrift (restitueret efter nr. 76). — ¹⁵⁾ den foreliggende bulle er et såkaldt 'stort privilegium', se herom DRB. I:4 nr. 38, note 7 og indledningen til Dipl. Danicum I:4 nr. 38. — ¹⁶⁾ 1228 efter nutidens kalender, se DRB. I:4 nr. 114, note 12.

23 **1239. 28. april. Vordingborg.**

Kong Erik IV Plovpenning skænker Næstved Skt. Peders kloster midsommergælden og alle by- og torverettigheder med 3 og 40 marks bøder i Næstved by og fritager klostrets bryder og landboer for alle kongelige rettigheder i leding stud, kværsæde, kørsler, redskud og retssager.

Original i Herlufsholm bibliotek.

Erik, af Guds nåde de Danskes og Venders konge, til alle, der ser dette brev, hilsen til evig tid.

Idet vi indgående har betænkt den evangeliske sandhed og forsikring, at det intet gavner et menneske, om det vinder den hele verden, men tager skade på sin sjæl ¹⁾, anser vi det for i højeste grad nødvendigt til gengæld for timelige og forkrænkelige ting at forskaffe os guddommelige i himlene. Vi har altså ment med henblik på en gengældelse fra Gud på vor myndighed at burde skænke de klostergivne brødre fra Næstved sankt Peders kloster alle disse samme ting, som i frihedens navn er bevilget samme brødre af vore forgængere ²⁾ og vores fader ³⁾, og vi bestyrker det til urokkelig fasthed med vort segl.

Men dette er navnene på de fornævnte brødres besiddelser: hele Næstved by på begge sider af åen, Grimstrup, Ladby, Ladbytorp, Holsted, Øverup, Åderup, [imageskiftet med Sorøkløstret 1233 / I:6, 164 mod Nåby og Trælløse] Gavnø, Faksinge med alt andet, som brødrene i fornævnte kloster nu for øjeblikket vides at besidde. Desuden har vi overdraget (dem) ikke alene torvet i Næstved by, men også samtlige torve- og byrettigheder med bøden både til tre og fyrre mark⁴⁾ og hele den os tilkommende kongelige skyld, som på folkemålet kaldes midsommergæld, i fornævnte Næstved by, til frihed og som vor egen gave ⁵⁾. Endvidere fritager vi samtlige deres besiddelser med bryder og landboer for leding, stud, kværsæde, redskud, kørsler, for alle kongelige retssager og for alle andre kongelige tjenester, og det er vor vilje, at de i hele vor og vore efterfølgeres livstid til stadighed og til evig tid skal vedblive at være frie og immune (herfor).

Men hvem der end måtte fordriste sig til at prøve noget anslag mod denne vor frihedsgave og kuldkaste vor handling, til ham skal den evige konges harme spares op til vredens dag ⁶⁾, og på den store dommens dag skal han få lod med dem, der handlede uretfærdigt, og han skal gå til grunde.

Givet i Vordingborg i det Herrens år 1239 den 28. april, i vort syvende regeringsår ⁷⁾.

1) Matt. 16,26. - 2) se DRB. I:2 nr. 78, som har dannet forlæg for et par linier nedenfor, se note 4, samt DRB. I:4 nr. 49, note 5-6 og DRB. I:5 nr. 67. - 3) se DRB. I:4 nr. 49, 106 og 160, hvilket sidste nr. har været forlæg for næsten hele teksten. - 4) fra 'torvet i Næstved by' og hertil er teksten påvirket af DRB. I:2 nr. 78. - 5) se DRB. I:4 nr. 160, note 5. - 6) Psal. 110,5 m.fl. steder. - 7) jf. indledningen i Dipl. Danicum I:4 nr. 45 (nærværende diplom er identisk med det dér omtalte Rep. Danicum I:1 nr. 136).

326 **1249.**

Kong Erik IV Plovpenning forbyder, at nogen krænker Næstved sankt Peders klostres friheder med hensyn til bispetienderne eller ved at fortrædige dets bryder og landboer ved militære anlægs- og byggearbejder. -

Referat i Næstved klostres gavebog.

Det er kong Eriks vilje, at klostrets friheder skal iagttages uforkrænkede, og han forbyder, at nogen drister sig til at forurolige konventets landboer eller bryder ved bygning af kogger eller grave eller hugning af tømmer til barfrede og med hensyn til de biskoppelige tiender. 1249.

27 **[1250-52].**

Kong Abel stadfæster alle sine Forgængeres Privilegier til St. Peders Kloster i Næstved.

Næstved Klosters Registratur.

Kong Abel ansaa det for Ret at give Brødrene i Næstved alle de samme Friheder, som blev tilstaaet dem af hans Forgængere, hans Fader og hans Broder ¹⁾. Det følgende er Navnene paa deres Ejendomme: Hele Byen Næstved paa begge Sider af Aaen, Grimstrup, Ladby, Ladbytorp, Holsted, Øverup, Gavnø, Faksinge, Aaderup og alt det øvrige. Han gav dem Torveafgifterne i Næstved og Midsommergælden og fritog alle deres Ejendomme tilligemed Bryderne og Landboerne for Ledingsbyrde, Stud, Kværsæde, Redskud og Ægt. Han ønsker, at Brødrene skal være fri for alle Bøder og alle Ydelser til Kongen.

1) SRD. IV 337 ff.

101 **1253. April.**

Ridder Anders Aagesen mageskifter al sin Ejendom i Sørup og Krummerup med Sorø Klosters Besiddelser i Vejleby.

Uddrag i Sore Gavebog.

Herr Ridder Anders Aagesen gjorde et Mageskifte med Vor Frue Kloster i Sorø og skødede til Brødrene og Klosteret alt sit Gods i Sørup og Krummerup med en Mølle og alt det øvrige Tilliggende; som Vederlag fik han alle Ejendomme, som Klosteret havde i Vejleby saavel Skov som Jord ¹⁾ og hundrede Mark Penge gængs Mønt. Det Herrens Aar 1253 i April Maaned.

1) 'fem Bol og en Otting' tilf. i Marg. i Haandskr.

± Slaget ved Næstved

1259. u. d. Lund.**306**

Ærkebiskop Jakob I. Erlandsen af Lund skænker jordejendom i Flakkebjerg Herred til St. Clara Kloster i Roskilde og indstifter Sjælemesse for sig selv og sin Slægt.

Original paa Universitetsbiblioteket.

I Faderens, Sønnens og den Helligaands Navn, Amen! Vi Jakob, af Guds Naade Ærkebiskop i Lund, Sveriges Primas, bekendtgør for nulevende og tilkommende, at vi til Bod for vore og vore Slægtningers Synder og til Opfyldelse af vort Løfte om at lægge nogle Indtægter til et Alter, hvor der dagligt i vor Levetid skulde holdes en Messe for Guds hellige Moder Maria og efter vor Død for de hedengangne — til Pris og Ære for Gud, den hellige Jomfru, den hellige Martyr Laurentius, de hellige Bekendere Nicolaus og Franciskus, Jomfruerne Katrine og Clara, vore andre Skytshelgener og alle hellige Mænd overdrager og skøder eller ved Skødning overleverer alt vort Gods rørligt og urørligt i Roskilde Stift i Flakkebjergherred, nemlig Vallensved med en Mølle sammesteds, Øllerup, Lund, Holløse, Sneslev, Tostrup, Agerup, Braadeskov [nu Holsteinborg], Flinterup og Lindholm, hvilket Gods vi ved Mageskifte har erhvervet fra Herr Esbern Vognsen i Stedet for vort Arvegods, til de klostergivne Søstre af den hellige Damianus' Orden i Roskilde at eje med evig Ret paa følgende Vilkaar.

For det første skal Brødrene af Franciskanerordenen og alle Kapellaner, der holder Messe i det nævnte Kloster, saavel som Søstre selv baade i private og i Konventmesser ¹⁾ bestræbe sig paa at mindes os uafladeligt saavel i levende Live som efter vor Død i Messens Kanon ²⁾ og desuden i en særlig Kollekt, naar de kan og deres Ordinale ³⁾ ikke forbyder det; for det andet skal de med Tanke paa den nævnte Almisse og vort ovennævnte Løfte, hvis Opfyldelse vi indtrængende ved vor Herre Jesus bønfalder dem om at hige imod, bestræbe sig paa at holde Messe for den hellige Jomfru Maria, medens vi lever, med en særlig Kollekt for vort Liv her i Jammerdalen og efter vor Død for vor og vore Slægtningers Sjæle,

Endelig skal de af det nævnte Gods efter Evne bestræbe sig paa at give Almisser til de fattige med saa meget desto større Gavnildhed, da vi med vort Gods har sørget saaledes for dem, at der er mere end nok til Dækning af de nødvendige Udgifter for vort Løftes Opfyldelse; de, hvem det paahviler, skal for hver af disse Bestemmers Overholdelse svare dem, der til enhver Tid maatte have Jurisdiktion over Klosteret. Fremdeles har vi til nærværende Bestemmelser føjet dette, at alt det nævnte Gods, hvis der bliver oprettet et Kloster af samme Orden i Lund Stift, paa de samme Vilkaar skal tilfalde det nyoprettede Kloster. Og ved denne Skrivelse banlyser vi alle dem, der drister sig til ondsindet at afkræfte eller gribe hindrende ind i denne Gave. Til Vidnesbyrd om denne Handling har vi ladet vort og vort Kapitels Segl hænge under dette Brev. Forhandlet i Lund i det Herrens Aar 1259.

1) ethvert Kapitel er forpligtet til hver Dag at lade læse en højtidelig Messe, som Kapitlets samtlige Medlemmer skal bivaane; denne Messe kaldes missa conventualis el. capitularis. I Modsætning hertil forstaas ved missa peculiaris, specialis, singularis el. familiaris en stille, privat Messe, hvis Celebration ikke nødvendiggør en større Menigheds Tilstedeværelse. — 2) Messens Kanon indeholder to Mementobønner, en for de levende, der særlig skal nyde godt af Messeofferet (Memento vivorum), en for de døde (Memento defunctorum). — 3) Ordinale (el. ordinarius [fiber]) er i Middelalderen Benævnelse paa en liturgisk Bog ved Katedraler, Stifts- el. Klosterkirker, i hvilken Gudstjenestens Anordning fordelt paa Kalenderaarets Dage og Tider nøje var optegnet (ordo officiorum).

Peder Tygesen giver jordejendom til Antvorskov Kloster.

Antvorskov Klosters Registratur.

Peder Tygesen af Gyrstinge gav sig ind i St. Hans Kloster i Antvorskov med dette efterskrevne Gods, som er først 2 Gaarde i Reerslev med 1½ Mark ¹⁾ Jord, endvidere i Truelstrup en Gaard med 1½ Mark Jord; fremdeles (en Gaard) i Flinterup med 1½ Mark Jord og en Ørtug Jord. Fremdeles Gyrstinge Hovedgaard med 3½ Mark. Ligeledes Bromølle og *Febo Mølle. I Aaret 1260.

(reg. som Flinterup i Sorø Amt – dvs. v. Saltø)

Under Reerslev:

Peder Tygesen gav tvende af sine Gaarde der i Byen liggende til Klosteret, G. 1.

1) Teksten har Morgen; denne tyske Maalsangivelse synes at skyldes en fejlagtig Opløsning af Forkortelsen for 'Mark'.

Slaget ved Næstved

1264 u. d. 449

Erik 1. Abelsen, Hertug af Jylland, erklærer, at han og ikke Biskop Peder 4. af Roskilde var Ophavsmand til Angrebet paa Sjælland Aar 1259

Original i Rigsarkivet.

Erik, af Guds Naade Hertug i Jylland, til alle, der ser dette Brev, Hilsen med Gud.

Rænkefulde Mennesker plejer ofte i deres Slethed at misunde de uskyldige deres retfærdige Vandel, og for at gøre sig behagelige og velsete, virker de heftigt til andres Fordærv. Og nu har den ærværdige Fader, Herr Peder, Biskop af Roskilde, indset, at han ved disse Menneskers ivrige Bestræbelser uforskyldt er kommet i Vanry og blevet lagt for Had, fordi vi sammen med Herr Jarmer, Fyrste af Rygen, salig Ihukommelse, tvunget af haard Nød opstillede en Hær og førte den ind i Roskilde Stift, — hvilket nu siges at være sket paa hans Foranledning.

Da vi har nøjere Kendskab til det ovennævnte Forhold, eftersom samme Sag først og fremmest angik os, kan vi erklære, at vi traf den samme Herr Biskop, medens han af Frygt for Kongens Vrede opholdt sig ved sit Stifts Ydergrænse, at vi førte ham tilbage til hans Borg København i Haab om Forsoning eller Vaabenhvile, og at han er uskyldig i hele hint Hæropbud og hin Krigs Anstiftelse. Hvorfor vi ogsaa i Sandhedens Navn rensar samme Herr Biskop for de nævnte Bagvaskelser, og — om paakrævet — har vi i Sinde, og vil vi være villige til at rensa ham med udførligere, uomstødelige Beviser. Givet i det Herrens Aar 1264.

497

1265.

Peder Tygesen Rintaf skænker en Række jordejendomme til Antvorskov Kloster.

Antvorskov Registratur.

Peder Tygesen, som kaldes Rintaf, gav sig ind i Hospitalet paa Antvorskov med alt sit Gods, som er følgende ¹⁾: Først 2 Gaarde i Rerslev med 1½ Mark Jord; fremdeles i Truelstrup en Gaard med 1½ Mark Jord; fremdeles gav han i Flinterup 8 Ørtug Jord; fremdeles i Taagerup ½ Mark Jord af Gyrstinge Fang; fremdeles i Møenmose ½ Mark jord; fremdeles gav han yderligere sin Hovedgaard, der ligger i Gyrstinge, med alle Bønderne, der hører til den samme Gaard, og ligeledes Bromølle og *Fabo Mølle. I Aaret 1265. Der findes endvidere et Brev som det ovenstaaende ovenfor G. I.

1) jf. Nr. 325.

Kong (Erik 5. Glipping) forbyder Landboerne under St. Peders Kloster i Næstved at stille sig under Stormænds Beskyttelse og at nægte at betale Retsbøder til Klosteret (Udtog).

Næstved Gavebog.

Kong Erik ¹⁾ siger: Abbeden i Næstved sammen med det menige Konvent har klaget til os over, at nogle af Næstveds Indbyggere, skønt de alle er deres ²⁾ Landboer, dog forvovent smeder Rænker mod dem, idet de antager mægtige Herrer andetstedsfra som deres Værger og ikke vil svare Abbeden for deres Forseelser, som de bør. Hvorfor vi med Tanke paa deres Fortjenester ikke kan, ej heller bør taale Uret, der er eller i Fremtiden vil blive øvet imod dem, og derfor under vor Naades Fortabelse strengt forbyder, at nogen drister sig til at gøre det i Fremtiden, til Skade og Tynge for dem. Hver den, der maatte forsøge det, skal vide, at han vil paadrage sig Tab af al sin Ejendom. Vi ønsker at de paa enhver Maade skal nyde samme Friheder og samme Ret, som de i fuldt Maal har nydt paa vore kongelige Forgængeres Tid. 1265.

1) Teksten har Kristoffer, der maa være forkert i Betragtning af Aarstallet 1265, medmindre Navnet stammer fra en Vidisse. 2) dvs. Klosterets.

58 [1266].

Legaten Kardinal Guido stadfæster Oprettelsen af et Priorat ved Vor Frue Kirke i Næstved.

Registratur i Næstved Gavebog.

Legaten Kardinal Guido bekræfter et Priorat ved Vor Frue Kirke, der skal opføres i Næstved, hvor Brødrene kan forrette Gudstjeneste.
[dvs. dominikanernes kloster – se også Gyldendals klosterbog]

153

1270. 2. Juni. Næstved.

Benediktinerbrødrene i Næstved tillader Franciskanerne at tage Ophold i denne Stad og meddeler Aftalerne om de to Ordeners indbyrdes Forhold i Næstved.

Afskrift hos Peder Olsen.

Benediktinermunkenes Kapitel i Næstved til alle troende kristne, der ser dette Brev, Hilsen med Gud.

Vi gør vitterligt for Eder alle og erklærer med dette Brev, at skønt vi i sin Tid har modsat os, at de fromme Mænd Franciskanerbrødrene fik Bosted i vor Stad Næstved efter Pavens Befaling, giver vi dog efter modnere Overvejelse og for den Sjælefrelses Skyld, som vi haaber vil udspringe af deres Nærværelse, samt for at bevare vor indbyrdes Kærlighed i Fremtiden, frit og villigt vor Tilladelse til, at de i den nævnte Stad maa faa et passende Sted at bebo, hvor de kan tjene Herren efter deres Ordens Regel. Da der fremdeles af de nævnte Brødre er givet os den Godtgørelse, vi ønskede, for Jens Lærkes Toft og den nævnte Boligs øvrige Tilliggende, giver vi eenstemmigt vort Samtykke til, at de af de omliggende Tofters yderste Stykker frit kan erhverve dem, som de kan faa med Ejernes gode Vilje, og — om nødvendigt — Ler til Fremstilling af Mursten, hvor de nemmest kan faa det, idet de dog skal have vor Tilladelse, samt andre Velgerninger, som vi kan vise Brødrene for Guds Kærligheds Skyld og til vore Sjæles Frelse. Og hvis de i Fremtiden skulde erhverve et Stykke Jord, hvoraf vi plejer at have Indtægt, skal de give Erstatning for dette ligesom for de tidligere købte Stykker. Til Gengæld herfor giver de fornævnte Brødre et bindende Løfte om, at de trofast vil gøre for os, hvad de kan uden at krænke Gud eller Ordenens Renhed.

Til Vidnesbyrd herom og som et sikkert Vidnesbyrd om Samdrægtigheden og Kærligheden mellem os har vi ladet dette Brev bekræfte med vort Segl. Vidner til denne Handling er de, hvis Segl hænger herunder.

Forhandlet i Næstved i det Herrens Aar 1270 den 2. Juni i vor Kapitelsal i Konventets Nærværelse. Fremdeles skal Brødrene ogsaa love, at de paa de store Kirkehøjtider og paa andre Festsdage ikke vil driste sig til at hindre vore Ofre med deres Prædikener.

(Dvs. gråbrødreklostret oprettet i beboet område)

310 **1277.**

*Magister Rane, Kannik i Roskilde, giver jordegods til Næstved St. Peders Kloster.
Næstved Klosters Registratur.*

Magister Rane, Kannik i Roskilde, gav, skødede og overdrog i Kong Eriks Nærværelse til Klosteret to Gaarde og en Mølle i Borup i Mogenstrup Sogn, for at Dominikanerne i Næstved uforstyrret kan beholde den Grund, paa hvilken de bor. Den samme overdrog ½ Mark skattepligtig Jord i Flinterup paa den Betingelse, at Klosteret forpligtes til at holde en Messe for ham. Fremdeles gav han os 10 Ørtug skattepligtig Jord i Lundby. 1277.

[Borup lå ca. v. golfbanen i M. - Borupgd. stadig? ud til landevejen]

[1277].

311

*Magister Rane lyser sin Ejendomsoverdragelse til Næstved St. Peders Sogn paa Hammer Herreds og Flakkebjerg Herreds Ting.
Næstved Klosters Registratur.*

Magister Rane lyser for Indbyggerne i Hammer Herred og Flakkebjerg Herred, at han saaledes i Kongens Nærværelse har givet og skødet nævnte Ejendom til Klostret i det ovennævnte Aar. To sammen-hørende Breve.

[lyst på to herreder: Borup i Hammer hrd. og Flinterup i Flb. hrd.
I øvrigt to Borupper i Hammer H., endda i to nabosogne: Mogenstrup og Rønnebæk]

Ndf.:

Langt og omstændeligt dokument, fyldt med "fromt fyldstof", men også interessant. Medtaget som eks. i forbindelse med omtalen af Sneslev, Højbjerg og møllen.

Lidt usikkert om (vand)møllen lå i Sneslev eller Højbjerg, men teksten viser mest hen mod, at det er i Sneslev.

Møllen er ikke spec. stor, vurderet til 10 Mark – hvor de 2 andre møller er vurderet til 30 og 40 Mk. Allerede dengang en græsmølle? - Men 10 Mk er vel heller ikke så ringe på det tidspunkt, da 5 gårde sættes lig 50 Mk (dvs. møllen værdi her som en gård) - samt - "fem Okser, fem Hopper, to Kalve, fem Svin, nitten Faar, ni Lam, fire og tredive Køer og Redskaber" er tilsammen sat til 7 Mark

309 **1288. 19. Juli. Roskilde.**

*Domprovst Jens Grand skænker Roskilde Kapitel jordegods i forskellige midtsjællandske Herreder til Oprettelse af seks Præbender og træffer Beslutning om disses Forvaltning.
Afskrift i de pavelige Kopibøger.*

Jens, Provst i Roskilde og Lærer i den gejstlige Ret, til alle, der ser dette Brev, Hilsen med ham, der er alles sande Frelse.

Den skændige og nedrige Utaknemmeligheds Pest, der udtørre Fromhedens Kilde og paa ganske umenneskelig Vis strider med den menneskelige Natur, har ledet Verden saaledes i det onde og udsat denne Verdens Beboere saaledes for Ondskaben, at medens de umælende Dyr kender den, af hvem de opføres, og udsætter sig for Farer for at frelse deres Herrer, findes der blandt Menneskene, som dog har Fornuftens Brug, af Tusinder næppe een, som, naar han har faaet Naadegaver eller Belønninger, han knap havde kunnet haabe paa, viser sin Taknemlighed ved at aflægge Vidnesbyrd om den; derfor minder ogsaa vor fælles Velgører, som giver alle gerne og uden Bebrejdelse¹⁾, om, at hans udvalgte, da han var bleven fed af gode Ting, slog bagud²⁾, og derfor siger han, at han er blevet foragtet af sine egne Sønner, som han havde opført, medens dog Asenet kender sin Herre og Oksen sin Ejermand³⁾.

Sandelig er det ikke for at stille andre i Skygge eller for hovmodigt at stille mig frem for nogen anden, saa lidt som for med Farisæeren⁴⁾ at erklære mig for retfærdig, at jeg i Ønsket om med Apostelen⁵⁾ at være taknemlig for de kærkomne Naadegaver, jeg har faaet af Gud, efter længe at have over-vejet Sagen i mit Sind fast har besluttet efter fattig Evne at yde den hellige Kirke i Roskilde, — som i sin Velvilje, der udgaar af Naade og fremgaar af Guds frygt, allerede da jeg var Barn, læskede mig med Mælk⁶⁾, og da jeg blev voksen, skænkede mig Velgerninger og viste mig Æresbevisninger — ringe Gengæld for alt det, den har givet mig, og for de store Gaver at give en beskedne Gengave, som kan vise, overalt hvor Erkendtlighed for modtagne Naadegaver ved nøje Prøvelse kan bevises, at jeg er Taknemligheds ægte Søn og ogsaa virkelig med Taknemlighed vil sætte i Værk det fromme Forsæt, jeg har fattet.

Saa skænker jeg da ⁷⁾ efter omhyggeligt Overlæg og modent Samraad med den ærværdige Fader Herr Ingvar, Biskop af Roskilde, og de gode Mænd i hans Kapitel, til Forøgelse af Gudsdyrkelsen og til evig Sikring af Roskildekirkens Glans og Skønhed alt, hvad jeg har i Osager, Kastholm, *Bylsthorp i Volborg Herred og alt, hvad jeg har i Sneslev, Højbjærg og Ørslev med den Patronatsret, jeg ogsaa har der, samt Glænø i Flakkebjærg Herred til deraf at oprette Grundstammen for seks Præbender i samme Kirke i Roskilde, der paa nedenfor anførte Vilkaar skal anvendes til seks Kanniker, som jeg vil indsætte der.

Men til deres Bord overdrager jeg alt det Gods, jeg ejer i Taastrup, Hesede i Ringsted Herred, Gislinge i Tudse Herred og Glim i Sømme Herred, paa den Betingelse, at de, der residerer, skal lade alle dette Bords Indtægter indsamle og sælge og det, der er kommet ind derved, fordele ligeligt mellem dem, som er tilstede ved Gudstjenestens Tider, saaledes at det først nøje regnes ud, hvor meget hver af dem, der residerer, kan faa for hver af Tiderne, dog saaledes, at hvis en ikke er til Stede ved en af Tiderne, skal hans Part ikke lægges til det, de andre faar, men oplægges til Indkøb af faste Ejendomme, som skal lægges til Bordets andre Ejendomme.

Paa samme Maade med den Part, som en, der ikke residerer, vilde have faaet, om han havde resideret. Residens kan han tage, naarsomhelst han kommer, naar han blot vil holde den uden Svig. Men skulde nogen af dem være fraværende for at bestyre deres Præbendegods, skal han dog efter sine residerende Fællers Vilje og Paabud oppebære lige saa meget, som om han havde været til Stede ved alle Tiderne, dog saaledes, at der ikke begaas nogen Svig i denne Sag og at han ikke maa være fraværende mere end seks Uger.

Fremdeles skal det ikke være tilladt dem eller nogensomhelst at foretage nogen Deling af Præbenderne, men alle skal de under eet nyde alt det Gods, der tilhører Præbendernes Grundstamme og dets Udbytte. Men den Indtægt, dette Udbytte giver, er de pligtige at dele lige imellem sig. Fremdeles ønsker jeg, at hvis noget Hus eller Kvæghoved eller andet af, hvad der nu findes paa dette Gods, som er følgende — i Osager Østergaard Huse til en Værdi af 15 Mark, i Osager Vestergaard ligeledes Huse til en Værdi af 5 Mark og 15 Læs Korn ; i Kastholm Nørregaard Huse til en Værdi af 32 Mark, i Kastholm Søndergaard Huse til en Værdi af 90 Mark og 20 Læs Korn samt 15 Læs Hø; i Sneslev Hovedgaard Huse til en Værdi af 60 Mark, og Huse til de andre fem Gaarde sammesteds med Højbjærg til en Værdi af 50 Mark og en Mølle sammesteds til 10 Mark, i Ørslev Vestergaard Huse til 85 Mark, i Ørslev Østergaard Huse til en Værdi af 18 Mark og en Mølle sammesteds til en Værdi af 30 Mark, i Glænø Huse til en Værdi af 6 Mark; fremdeles er der paa det her nævnte Gods fem Okser, fem Hopper, to Kalve, fem Svin, nitten Faar, ni Lam, fire og tredive Køer og Redskaber til en Værdi af 7 Mark; fremdeles Huse i Taastrup Vestergaard til en Værdi af 24 Mark, i Taastrup Østergaard til en Værdi af 12 Mark; i Hesede Huse til en Værdi af 24 Mark og en Mølle sammesteds til en Værdi af 40 Mark; i Gislinge Huse til en Værdi af 20 Mark, i Glim til en Værdi af 12 Mark; paa dette Gods er der ogsaa fem Okser, fire Hopper, fire Svin, tre to Aars Kvier, seks Kalve, ni Faar, fire Lam, tre og tredive Køer og Redskaber til en Værdi af 3 Mark, -

- og skulde fremdeles ved de til enhver Tid forhaandenværende Kannikers Dygtighed, Forsynlighed eller Bekostning noget blive forbedret paa disse Præbender eller noget Gods ved Køb, Gave eller paa hvilkensomhelst anden Maade lagt til dette Præbendegods, og det ved Mangel paa Tilsyn eller noget hændeligt Uheld skulde bortkomme, da skal alt erstattes og bringes tilbage til den tidligere Stand og bevares ubeskaaret af de Kanniker, som til enhver Tid findes i disse Præbender, og til alt dette og hvert enkelt Punkt deraf ønsker jeg, at alle Kannikerne under eet skal være forpligtede, dog med den formildende Tilføjelse, at de, hvis Skaden ikke overstiger 30 Mark, skal være pligtige at erstatte den inden et Aar, men hvis den overstiger 30 Mark, skal Tiden forlænges i Forhold til Skadens Størrelse. Men hvis nogen af Kannikerne skulde være saa fræk og genstridig, at han ikke vil bidrage til Erstatningen, som det er nævnt ovenfor, skal den, der erstatter det bortkomne Gods, oppebære den Kanniks Indtægter, som ikke vil bidrage til Erstatningen saa længe, indtil han har faaet sine Udlæg godtgjort tillige med en Bøde paa 3 Mark, som den genstridige skal betale for sin Halsstarrighed. Fremdeles skal ingen af dem nyde noget af Præbendegodset, førend han er begyndt at residere ved Kirken i Roskilde, som han er pligtig til i seks Maaneder; gør han ikke det fuldt ud, er han forpligtet til at forny og udfylde Residensen i andre seks Maaneder og faar ikke noget af Præbenden, før han er begyndt at residere.

Fremdeles maa ingen af dem nyde noget af Præbenderne, medmindre han holder personlig Residens⁸⁾ eller er i særlig Tjeneste hos Paven eller Bispem i Roskilde, — dog saaledes at hvis Bispem har mere end to Kanniker i Roskilde i sin Tjeneste, skal de, som kommer efter de to første, ikke nyde noget af deres Præbender, — eller medmindre han er paa Skole eller paa Pilgrimsfærd, dog med Samtykke af Bispem og Flertallet af de residerende Kanniker i Kapitlet i Roskilde. Det Udbytte af Præbendernes Grundstamme, som samme Kannik skulde have nydt, hvis han ikke lod det skorte paa et af fornævnte

Punkter, skal ikke komme de øvrige Kanniker til Gode, men derfor skal der indkøbes faste Ejendomme, som derefter skal lægges til fornævnte Præbenders Grundstamme. Det samme ønsker jeg skal finde Sted, hvis nogen af Kannikerne skulde blive suspenderet, banlyst, lagt under Interdikt, eller ramt af nogen anden Hindring, hvorfor han ikke med Rette kunde faa Del i Præbendernes Indtægter.

Fremdeles skal, naar en af disse Kanniker dør, de Indtægter, som oppebæres eller kunde være oppebaaret fra Dødsdagen til en ny Kannik er valgt og har taget Residens, fuldt og redeligt samles, og ogsaa derfor skal der indkøbes fast Ejendom, som skal lægges til de nævnte Præbender.

Fremdeles kan ingen af de fornævnte Kanniker oprette noget Testamente med Hensyn til disse Præbendeindtægter, men kun med Hensyn til den Indtægt, han allerede har oppebaaret, og som forholdsmæssigt svarer til den forløbne Tid; skulde de afgaa ved Døden, uden at der foreligger noget Testamente, skal der forholdes paa samme Maade, selv med de oppebaarne, men endnu ikke brugte Indtægter, og af Præbendegodset bør intet gaa over til Arvingerne; thi naar det drejer sig om Kirkens Gods, bør der ikke gælde nogen Arveret⁹⁾.

Med Hensyn til Bevaringen af det oftenævnte Gods og de Henlæggelser, der skal foretages til det, som det ovenfor er fremstillet i alle Enkeltheder, ønsker jeg, at der mindst tre Gange om Aaret af de residerende Kanniker skal foretages en omhyggelig Undersøgelse og Behandling deraf, og at Inventarielisten i Overensstemmelse med denne hvert Aar skal fornyes, og i alt Fald een Gang hvert Aar oplæses for Kapitlet.

Fremdeles kan Kannikerne intet sælge af Skove, som hører under dette Gods, ikke heller anvende dem til eget Brug eller gøre noget andet dermed, undtagen for saa vidt det er nødvendigt eller nyttigt til at skaffe Brændsel eller Bygningstømmer for dem, der bor paa fornævnte Præbendegods.

Fremdeles ønsker jeg, at af disse Præbender to skal være for Præster, to for Diakoner og to for Subdiakoner, dog saaledes at Betalingen til Vikarerne fordeles ligeligt paa dem alle efter Roskildekirkens Sædvane.

Fremdeles ønsker jeg, at de efter min Død hvert Aar skal betale 3 Mark Penge til min Aartid, saaledes at een Mark gives til de fattige Peblinge, een Mark fordeles mellem de Kanniker, der er til Stede ved mine Vigilier, og een Mark mellem dem, der overværer Messen.

Fremdeles maa ingen Lægmand være Prokurator for nogen af disse Kanniker, hvad angaar disse Præbender, med mindre han uden Svig hører til Præbendernes egne undergivne.

Fremdeles skal enhver af dem efter den Rækkefølge, i hvilken han er valgt, have Stol i Koret og Sæde i Kapitlet med Kanonikatrettens hele Fylde¹⁰⁾, dog saaledes at han ikke maa nyde noget af Indtægten af de gamle Præbender, undtagen hvad der kan tilkomme ham af Aartider og Messeofre.

Fremdeles maa de love, at de ikke vil besvære de andre Roskildekanniker med Bordfællesskab, hvis de ikke synes om det.

Naar fremdeles en af disse¹¹⁾ Kanniker ikke residerer, skal han indsætte en af de samme Kanniker som sin Prokurator, og denne skal da i alt være forpligtet til at gøre Fyldest for ham.

Fremdeles forbeholder jeg mig for hele min Levetid Ret til at mageskifte dette Gods med andet, som er bedre eller mere passende for de nævnte Kanniker, og til at foretage Forandringer, Fradrag og Tilføjelser til disse Bestemmelser, som jeg finder det heldigt, dog med Raad og Samtykke af Flertallet af de Kanniker, som da er Indehavere af oftnævnte Præbender.

Fremdeles forbeholder jeg mig for hele min Levetid Besættelsen af disse Præbender og Kanonikater og Investituren af Kannikerne, med skyldig Ærbødighed og Lydighed af dem, men efter min Død skal der med disse Præbender og Kanonikater gaas frem som med de andre med Hensyn til Besættelse og Investitur, medens alle de andre ovennævnte Bestemmelser skal vedblive at gælde i deres fulde Udstrækning, som det ovenfor er udtrykt.

Hvis der fremdeles skulde befindes noget tvetydigt eller dunkelt i noget Afsnit af disse Bestemmelser, forbeholder jeg mig at fortolke og forklare dem.

Fremdeles skal hver enkelt af Kannikerne, som for Fremtiden indsættes i disse Præbender, før Præbenden overdrages ham, være forpligtet til paa Tro og Love at erklære, at han uden nogen Afkortning deri vil overholde alle de ovenfor optegnede Bestemmelser.

For at alt dette kan faa større Kraft og Fasthed er efter min Begæring og til evig Ihukommelse de ærværdige Fædre og Herrer, Roskildebispen Ingvars, Kapitlets, Dekanens, Ærkedegnens og Kannikernes Segl sammen med mit eget hængt under dette Dokument. Givet i Roskilde i det Herrens Aar 1288 den 19. Juli.

Jeg Magister Rane, Dekan i Roskilde, samtykker i alt det fornævnte og skriver under ved Magister Herming og erklærer paa Tro og Love ikke at ville handle derimod.

Jeg Jens, Ærkedegn i Roskilde, samtykker i alt det fornævnte og skriver under og erklærer paa Tro og Love ikke at ville handle derimod.

Jeg Provst Niels, Kannik i Roskilde, samtykker i alt og skriver under. Jeg Arvid, Kannik i Roskilde, samtykker i alt og skriver under.

Jeg David, Kannik i Roskilde, samtykker i alt og skriver under ved Josef, Sognepræst i Rørby.

Jeg Mads, Kannik i Roskilde, samtykker i alt og skriver under.
 Jeg Jens, kaldet Ryde, Kannik i Roskilde, samtykker i alt det fornævnte og skriver under.
 Jeg Magister Herming, Kannik i Roskilde, samtykker og skriver under.
 Jeg Gerhard, Kannik i Roskilde, samtykker og skriver under.
 Jeg Magister Trued, Provst i Lund, skriver under.
 Jeg Magister Lars, Kannik i Roskilde, samtykker i alt dette og skriver under.
 Jeg Ditmar samtykker i alt det fornævnte og skriver under og erklærer paa Tro og Love ikke at ville handle derimod.
 Jeg Magister Jens Sibrandsen, Kannik i Roskilde, samtykker i alt dette og skriver under.
 Jeg Jens fra Slagelse, Kannik i Roskilde, samtykker i alt dette og skriver under.
 Jeg Oluf Bjørnsen, Kannik i Roskilde, samtykker i alt dette og skriver under.
 Jeg Magister Morten, Herr Kongens Kansler, samtykker og skriver under.
 Jeg Niels, kaldet Biskops, Kannik i Roskilde, samtykker i alt og skriver under.

1) Jakobsbrevet 1,5. — 2) 5. Mosebog 32,15. — 3) Esaias 1,3. — 4) jf. Luc. 18, 9 ff. — 5) sml. Paulus. — 6) jf. 1. Kor. 3, 2 — 7) om Jens Grands Præbender se Arhning S. 128 ff. Bordet (mensa) danner en Modsætning til Grundstammen (corpus). — 8) jf. c. 15 X de clericis non residentibus III 4. — 9) jf. c. 1 X de prebendis III 5. — 10) se Arhning S. 132 Note 204. — 11) dvs. de nyere.

1289. 386

Kong Erik 6. Menved tager Næstved St. Peders Klosters under sin Beskyttelse, fritager det for Leding, Ombudsmandens Krav, Inne, Stud, Kværsæde, Redskud, Ægt og alle andre Ydelser til Kongen, bekræfter dets Privilegier og giver det jurisdiktion over Næstved.

Næstved Klosters Registratur.

Kong Erik vil, at alle Friheder, som vi har faaet bevilget, skal overholdes ubeskaaret, idet han tager os med alt Gods og alle undergivne under sin Beskyttelse for at værne os, og idet han til evig Tid erklærer vort Gods for frit og undtaget at være for enhver Ledingsbyrde, Ombudsmandens Krav, Inne, Stud, Kværsæde, Redskud og Ægt, fra alle Slags Sager angaaende kongelige Retskrav og fra andre kongelige Byrder og Tjenester. Han indrømmer os tilligemed ovennævnte Friheder ikke blot Torvet i Næstved, hvilken By er vor paa begge Sider af Aaen, men ogsaa alle Torve- og Byrettigheder, saavel Tremarksbøder som Fyrremarksbøder, ligeledes Midsommergæld og Torvegæld i Næstved at besidde som vor egen med evig Ret. 1289.

428

1290.

Kong Erik 6. Menved forbyder Borgerne i Næstved at sælge Grundejendom i Staden uden Tilladelse af Abbeden i Næstved St. Peders Kloster og at tage sig Forsvar andetstedsfra.

Næstved Klosters Registratur.

Erik forbyder strengt, at nogen af Borgerne i Næstved drister sig til at sælge eller udbyde til Salg til nogen en Gaard eller en Grund i Staden, medmindre det sker med Abbedens Tilladelse og Samtykke, eller at nogen andetstedsfra tager sig Forsvar eller Rettergangsfuldmægtig til Skade for Klosteret og Abbeden. 1290.

1291. 9. December. Rom. 45 *Pave Nicolaus 4. eftergiver alle dem, der paa bestemte Festdage besøger Franciskanerkirken i Næstved, et Aar og 40 Dage af den dem paalagte Kirkebod.*

Afskrift i de pavelige Kopibøger.

Paa samme Maade') til vore elskede Sønner .. Guardian og Konventets Kirke i Næstved i Roskilde Stift af Franciskanerordenen.

1) jf. Nr. 43.

Nr. 43 til forståelse:

Nicolaus, Biskop, Guds Tjeneres Tjener hilser alle troende kristne, som faar dette Brev at se, med den apostoliske Velsignelse.

Det evige Livs Herlighed, som Skaberen i sin underfulde Miskundhed skænker alle himmelske Borgeres salige Skare, maa af dem, der er forløste ved det Blod, der flød fra Frelserens dyrebare Legeme, erhverves ved Dyders Fortjenester, hvoriblandt det erkendes at være særlig betydningsfuldt at lovprise den Højstes Herlighed alle Vegne, men især i de helliges Kirker.

Da vi altsaa ønsker, at den af vore elskede Døtre i Kristus, (Margrete), Abbedisse, og hendes Konvent benyttede Kirke i St. Claras Kloster i Roskilde af St. Claras Orden hyppigt maa blive Genstand for passende Æresbevisninger, eftergiver vi i Tillid til Gud den almægtiges Barmhertighed og hans hellige Apostle Petrus' og Paulus' Myndighed barmhertigt alle dem eet Aar og fyrretyve Dage af den dem paalagte Kirkebod, som føler sand Anger, bekender deres Synder og hvert Aar fromt besøger denne Kirke paa den hellige Jomfru Maries Bebudelses-, Fødsels-, Renselses- og Himmelfartsdage, de hellige Bekendere Franciskus' og Antonius' og fornævnte St. Claras Festdage') og 8 Dage umiddelbart efter disse Fester samt paa Aarsdagen for denne Kirkes Indvielse.

Givet i Rom i Sta. Maria Maggiore den 9. December i vort Pontifikats 4. Aar.

1) jf. Nr. 30. [Kolding] Også givet til frans. i Svendborg, Odense, Nysted og Kolding

1291.

49

Kong Erik 6. Menved paalægger alle Beboere i Næstved ufortøvet at svare St. Peders Kloster den gængse Toftegæld, Bodegæld, Midsommergæld og Ledingsgæld.

Næstved Klosters Registratur.

Erik paalægger alle Indbyggere i Næstved sammen med Toftegæld, uden Tøven, som Sædvane er, at betale til Klostret Bodegæld, Midsommergæld og Ledingsgæld, eller — hvis det er tilladt — at yde Klostrets Foged fuld Retfærdighed derfor. 1291.

50

1291.

Peder Hemmingsen skøder en Gaard i Hyllinge til St. Peders Kloster i Næstved.

Næstved Klosters Registratur.

Peder Hemmingsen overdrog og skødede til os en Gaard i Hyllinge, nemlig 13 ½ Ørtug Skattejord, for at der derfor skulde holdes Dødsmesse for ham om Fredagen og Lørdagen før den hellige Jomfru Maries Dag. 1291.

120

1293.

Kong Erik 6. Menved pantsætter Kronens Gods i Karrebæk, Simmermose, Gumperup og Agerup.

Roskildegaards Registratur.

Et Pantebrev fra Kong Erik, hvori han pantsætter til Drostens Herr Peder Nielsen alt Kronens Gods i Karrebæk, Simmermose, Gumperup og Agerup. 1293. Paa Latin.

[kronegods i Agerup?

Sømmer Mose – øst for Bisserup, N for sommerhusene – nuv. Fuglebjerg K.

Engang muligt at sejle derind ”gennem” Bjørnebæk. Mose 1293!],

Ærkebiskop Jens 2. Grand giver under Paaberaabelse af Bonifacius 8.s Bulle af 1298 31. Maj (DRB II 4 Nr.317) Præsten Ingemar i Hyllinge Absolution for ikke at have overholdt Interdiktet.

Original i Universitetsbiblioteket.

Jens, af Guds Miskundhed Ærkebiskop i Lund, Sveriges Primas, til Præsten Ingemar, Vikar ved Kirken i Hyllinge i Roskilde Stift, Hilsen og Kærlighed med Gud.

Vi har modtaget den højhellige Faders, ved Guds Forsyn den hellige Romerkirkes Paves, Herr Bonifacius den ottendes Brev med ægte Bulle og Hampesnor, der var uskadt og ikke vakte Mistanke i nogen Henseende og var af følgende Ordlyd : Bonifacius, Biskop, Guds Tjeneres Tjener (o. s. v. = DRB II 4 Nr. 317).

Vi løser derfor Dig, som ydmygt har bekendt Din Skyld og bedt om barmhjertigt at blive hjulpet over den Irregularitet og Skyld, som Du vides at have paadraget Dig ved at have krænket fornævnte Interdikt, i Kraft af den apostoliske Myndighed, som er tilstaaet os i denne Sag, af denne Brøde og Skyld i Overensstemmelse med Kirkens Fremgangsmaade efter at have paalagt Dig en helsebringende Bod, svarende til Brødens Omfang, og (efter at have paalagt Dig), at Du for Fremtiden ikke forser Dig paa lignende Maade, men befletter Dig paa ubrydeligt at overholde Interdiktet saalænge det varer, og vi giver Dig faderligt Dispensation fra fornævnte Irregularitet i Kraft af samme Myndighed. Givet paa Roskildekirkens Borg i København i det Herrens Aar 1299 den 8. Juli.

Kong Erik 6. Menved paabyder Raadet og Borgerne i Næstved at overholde de gamle Love og Sædvaner med Hensyn til Ind- og Afsættelse af Raadmænd og Fogeder i Staden

Næstved Klosters Registratur.

Kong Erik skriver og siger til Borgerne i Næstved: Da vi ønsker, at al Aarsag til Strid mellem vore elskede Herrer, Abbeden og Munkekonventet i St. Peders Kloster i Næstved og Raadmændene og Borgerne hos Eder, skal fjernes og at Love og Sædvaner, der fra Arilds Tid har haft Gyldighed mellem Eder, skal iagttages i alle Henseender, saavel med Hensyn til Indsættelse og Afsættelse af Fogeder og Indsættelse og Afsættelse af Raadmænd, som overhovedet med Hensyn til alle andre Tjenester, forbyder vi strengt under Trusel om vor Naades Fortabelse, at nogen af Raadmændene, Borgerne eller nogensomhelst andre hos fornævnte Herr Abbed og Konvent paa nogen Maade, hvad angaar nogetsomhelst af det fornævnte, vover at hindre det fornævnte og at blande sig deri uden deres Vilje og Samtykke, udover hvad der fra Arilds Tid har været Sædvane, saafremt (han vil undgaa vor kongelige Vrede o. s. v.) 1307.

[meget ukonkret mht. hvad det er anledning, men det kan vist kun ses som en støtte til klostret imod borgernes trang til mere selvstændighed ved valg af fogeder o.l.]

Kong Erik 6. Menved af Danmark fremlægger et nyt Anklageskrift mod Kong Haakon 5., Grev Jakob af Nørrehalland og andre af de fredløse

1. Referat hos Hvitfeld

Ligeledes fangede Herr Peder Jakobsen Oluf Mogensen og en af hans Hofmænd ²), mens der var Fred. Ligeledes oppebar han, mens der var Fred, alle Herr Simon Kams Indtægter af 14 Gaarde med 6 Læster Rug, Borg og Gaarde nedbrød han. Af Jens Most oppebar han 5 Pund Korn. Fornævnte Grev Jakob har i mange Aar oppebaaret Indtægten af Herr Peder Egesides Gods i Halland; den beløber sig aarlig til 50 Mark skaansk. Knud Skrub blev slagen og taget til Fange i sin egen Gaard, og hans Karl fik sine Ben afhugget af Peder Jakobsen. [!]

Peder Nielsen Billing fængslede og røvede fra Knuds Broder i den samme Gaard. Han slog tilmed Peder Nødde og hans Kone i deres egen Gaard og tog hans Svende til Fange. Han tog alt Niels Kunes Gods i hans Gaard. Fremdeles tog han Herlug Kristiansen til Fange og røvede fra ham. Fremdeles aftvang han Eskil Frændesen en Bod paa 20 Mark. Bjørn Tømrers Ben blev lemlæstet af Arvid Kyrning. Fremdeles tog Peder Jakobsen fra Borgerne i Næstved to Skibe og alt deres Gods.

Han paalagde alle i Halland Skat og brød sig ikke om, hvad han gjorde. Grev Jakob har ogsaa i mange Aar taget de Penge, som Svend Fjærebo skulde oppebære af sit Gods³⁾. Han aftvang Lars Gudmandsen en Bod paa 20 Mark skaansk. Ture Biskopsen har han udplyndret ved Samsø. Halmstad Borgere har han frataget 3 Skibe og Gods, som tilhørte dem. Han har frataget Niels Andersens Karl ved Fynshoved Gods i Skind, Silke og Klæde for 400 Mark, som tilhørte Herr Anders. Samme Karl mistede 100 Mark af sine egne Penge. Samme Anders' Karl mistede ogsaa Gryder for 12 Mark ved Aarhus Kirkegaard. Fremdeles ihjelslog Arvid Knudsen Godmars Broder i hans eget Hus.

Borgerne i Rostock har mistet: Johan Lange 60 Mark vendisk, Lübke 50, Johan Bremer et Skib til 55 Mark, der var Gods om Bord for 90 Mark. Alt dette har Grev Jakob og hans Folk taget i Egholm Havn. Fremdeles mistede Oluf Assersen og hans Broder Gods for 400 Mark sjællandsk paa Samsø; Ture Biskopsen, Magister Bjørn og Anders Stigsen tog det. Fremdeles mistede Svend et Skib ved Fynshoved til en Værdi af 120 Mark. Niels Skaaning mistede ved Taasinge et Skib, vurderet til 60 Mark. Svend Djærv mistede et Skib som var 12 Mark værd. Asser mistede et Skib med Gods som var 100 Mark værd. Fremdeles har Kongen af Norge brandskattet Kongens Bønder paa Taasinge. Fremdeles brændte han Herr Mogens Langs Gods paa Taasinge, mens der var Fred. Han har frataget Hamund Lille hans Gods i Rodnæs. Fremdeles fratog han sammesteds Peder Tille hans Gods, og Bonden druknede han. [!]

Hvad angaar det Gods i Nim, svarer vi saaledes, at vor Herr Fader forlenede det til Marsk Stig og derfor ophørte den Forlening, da vor Fader døde. Vi ved intet om Anders Stigsens Gods, som Niels Brøk og Niels Andersen har taget. Men vi vil skrive til dem, at de skal give det tilbage, med mindre de har særlige Grunde dertil.

2. Registratur hos Stephanius

Svar til forskellige om forskellige Artikler

1) se Nr. 147 Note 1. — 2) det samme som 'Svende'.

[skibene omtalt i Næstved i Middelalderen – kildeudg.]

1316.

27. februar. Skelskør.

345

Fru Sofie, enke efter herr Erik af Langeland, skænker alt sit gods på Sjælland, undtagen Skelskør, og på Als til Roskilde Agnete kloster

. Afskrift af Bartholin (det kongelig bibliotek).

Sofie, enke efter den berømmelige herr Erik, fordem herre af Langeland, til alle, der får dette brev at se, hilsen med alles frelser. Da vi opfyldt af hellige og frelsebringende tanker¹⁾ ønsker ved fromme gerninger på en heldbringende måde at drage omsorg for vor sjæl, har vi personligt nærværende hos den berømmelige fyrste og herre vor konge på Tranekær slot og ved fornødent godt helbred dagen efter den hellige jomfru Katrines dag, i overværelse af mange velbyrdige og gode mænd til frelse for vor og vor elskede fornævnte ægtefælles og vore berømmelige afdøde forfædres sjæle frit og fromt skænket priorinden og søstre og lovligt skødet til St. Agnete kloster i Roskilde af dominikanerordenen og, uden omsvøb og uigenkaldeligt, uden nogen betingelse eller undtagelse alt vort gods, løst og fast, byer, gårde, agre, enge, skove, fiskeri, fiskevande, søer og møller, med alt tilbehør, undtagen byen Skelskør, beliggende på Sjælland og tilhørende os i kraft af arveretten efter vore søstre, de velbyrdige frøkener Jutta og Agnes, og fremdeles alt vor gods beliggende på Als med al ret, som vi har dertil, at besidde evindeligt. Og særlig har vi ved skriftlig erklæring skænket og ved skødning anvist dem to gårde på Sjælland i Vigersted, fire gårde i Snese med en mølle, to gårde i Bårse, fem gårde i Skibinge, tre gårde i Allerslev, en gård i Stuby og fire gårde i Brandelev, med alt løst og fast, der hører til det fornævnte. Vi har ogsaa gentaget den samme gave og skødning til dem og bekræftet den til evig sikkerhed herom ved at overdrage den legemlige besiddelse på Sjællands landsting for at

udelukke al trætte og hindring, som på nogen måde kunde forsøges af vore arvinger mod denne vor bestemmelse og gave. Ved denne vor fromme gave af alt det forannævnte gods tilsigter vi ydermere på ingen måde at foregribe nævnte klostres og søstres ret og berettigede krav med hensyn til alt det gods, som de fornævnte frøkener Jutta og Agnes har efterladt sig i Danmark og hvor som helst, som efter hvad der siges med rette tilhører samme kloster, men snarere, at de imod dette gods, og ligegyldigt hvem der besidder det, vore arvinger og andre, skal have fri søgsmålsret såvel efter vor død, som mens vi lever, med denne tilføjelse, at hvad angår det gods, som vi besidder og blot skal besidde i vor levetid, skal de på ingen måde krænke os, men med hensyn hertil lade os være undskyldte for Gud. Til vidnesbyrd om alt dette er den ærværdige fader herr Oluf, biskop af Roskildes, og vort segl hængt under dette brev. Givet i Skelskør i det Herrens år 1316 fredag efter askeonsdag.

¹⁾ jf. 343-344

1318-22 – ingen kopier -

56 [Omkring 1323. 16. August]'. Appenæs.

Kong Kristoffer 2. meddeler Indbyggerne paa Fyn, at han stævner Hr. Niels Brok den Ældre og Peder Hamundsen til inden seks Uger at indfinde sig for ham. Afskrift i Langebeks Diplomatarium.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til Indbyggerne paa Fyn Hilsen og Naade. Vi stævner Hr. Niels Brok den Ældre og Peder Hamundsen til at møde for os inden seks Uger, hvor vi end maatte opholde os i vort Rige, medbringende vore Breve, som de gensidigt har erhvervet mod hinanden, for at gøre Rede for samme. Givet paa Appenæs med Povl Degn som Vidne.

1) Brevene Nr. 56—62 er alle udstedt senere end Nr. 55, nogle af dem sikkert adskilligt senere. De er dog alle anbragt ved Nr. 55, som er det eneste daterede Brev i denne Sag.

??? på Appenæs?

1326. 16. August. Nyborg. 306

Kong Valdemar 3. tildømmer Hertuginde Sofie af Langelands Gave af jordegods til Roskilde Agnete Kloster.

Original i Rigsarkivet.

Valdemar, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Skønt vi som Følge af vor Stilling har Pligt og Vilje til at vise Klostre og regelbundne Personer Naade og Gunst, ønsker vi dog særligt at omfatte St. Agnetesøstrenes Kloster af Dominikanerordenen i Roskilde, som vi ved er grundlagt og doteret af vore Forfædre, med al vor Velvilje, og efter vort Raads Anvisning tildømmer vi det derfor at besidde med Rette til evig Tid deres Godser paa Sjælland, alle og ethvert, rørilige og urørilige, nemlig to Gaarde i Baarse, fem Gaarde i Skibinge, tre Gaarde i Allerslev, en Gaard i Stuby, fire i Brandelev, to Gaarde i Vigersted, fire Gaarde med en Mølle i Snesere, hvilke Godser Fru Sofie, Enke efter Hr. Erik, fordums Langelands Hertug, havde og besad som Arv efter de fornemme Jomfruer Agnes' og Juttas Død, og som hun personligt gav og lovformeligt skødede til ovennævnte St. Agnete Kloster i Roskilde¹⁾, idet vi fast og strengt under vor Naades Fortabelse befaler alle og enhver, der bor paa nævnte Godser, at de ikke fordrister sig til at yde eller svare noget af fornævnte Godsers Afgrøder og Indkomster til nogen anden, af hvad Myndighed og Stand han end maatte være, end de nævnte Søstres ovennævnte Kloster eller deres Stedfortræder eller sikre Sendebud. Til Bevis for denne H a n d l i n g er vort Segl hængt under dette Brev.

Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1326, Dagen efter den glørværdige Jomfru Maries Himmelfart, i Nærværelse af Hr. Jakob Nielsen og Hr. Knud Nielsen.

1) Jf. 1315 28/11 Rep. Nr. 1137; 1316 25/2 Rep. Nr. 1162; 1316 27/2 Rep. Nr. 1164

3 1328. 21. Januar.

Regner Regensen fra Lillebrænde pantsætter Gods i Agerup til Niels Gertsen

Eline Gøyes Jordebog. [s. 320]

Et Brev om, at Regner Regensen fra Lillebrænde paa Falster pantsætter sit Gods i Agerup i Flakkebjærgherred med al dets Tilliggende inden Gærde og uden Gærde og med øde Møllesteder til Niels Gertsen for 400 Mark paa den Betingelse, at hvis han ikke indløser nævnte Gods sidste Tingdag før Allehelgensdag ¹⁾, skal nævnte Niels Gertsen beholde det til evig Eje. Givet St. Agnetes Dag 1328.

1) 1. November.

218 1335. 7. juni. Næstved St. Peders kloster.

Abbed Jens i Næstved St. Peders kloster, Lambert dominikanerprior og Herman, franciskanerguardian i Næstved vidimerer to breve af 1335 10. februar

Original i Stralsund.

Broder Jens, abbed i Skovkloster, broder Lambert, prior for dominikanerne [vel fejl for dominikanerne] i Næstved og broder Herman, guardian for franciskanerne sammesteds, til alle, som ser dette brev, hilsen med Gud.

Vi gør vitterligt for alle, at vi har set og gennemgået nedenfor skrevne breve, uskrabede, ustungne og i enhver henseende ubeskadigede med den ærværdige fader, hr. broder Jens biskop af Roskildes og hans ærværdige kapitels ægte segl, af indhold som følger: Broder Jens, biskop af Roskilde (o. s. v. = nr. 194 og 195). At vi har set dem, bevidner vi hermed. Til vidnesbyrd herom er vore segl hængt under dette brev. Givet i det herrens år 1335 den fjerde dag efter pinse i Sankt Peders kloster i Næstved.

- interessant fordi alle overhoveder for de 3 klostre i Næstved (Gavnø ej oprettet) underskriver. Omhandler pantsætning og indløsning af gods på Rügen

1337. 53

Anders Ingvarsen pantsætter Bo Jensen en mølle ved Mogenstrup.

Kalundborgske registratur.

Fremdeles et brev, ved hvilket Anders Ingvarsen pantsætter en mølle ved Mogenstrup til Bo Jensen for 7 lødige mark. Givet 1337

226 1342. 17. juni.

Sofie, datter af Tue Rønnebæk og gift med Peder Kristiansen, overdrager et møllested mellem Bråby og Hesede til dominikanerne i Næstved.

Original på universitetsbiblioteket.

Sofie, datter af den afdøde velbyrdige mand, herr Tue Rønnebæk, ridder, og Peder Kristiansens hustru, til alle, der ser dette brev, hilsen med alles frelser.

Jeg gør vitterligt for alle, at jeg til frelse for min og min elskede ovennævnte ægtefælles sjæl og med hans billigelse og samtykke med dette brev overdrager de fromme mænd, dominikanerne i Næstved, en mølletoft eller et møllested mellem Bråby og Hesede med dæmning og damsband og alt dens øvrige tilbehør og tilliggende, at råde frit over til deres nytte og tarv og at besidde med rette til evig tid. Til vidnesbyrd herom har jeg ladet mit segl

sammen med segl tilhørende de gode mænd, nemlig min nævnte elskede ægtefælle og herr Jakob Kristiansen, præst og sogne-præst ved Herlufmagle kirke, hænge under dette brev. Givet i det Herrens år 1342 på abbeden og bekenderen St. Botulphus' dag.

- Forskel på dæmning og damsband – jf. ordforklaringen –
- 22.2.1344 godkender Tue Rønnebæk sin søster, Sofies, gave. At Sofie både kan være datter af TR og søster til TR, kan vel kun betyde, at der er en Tue Rønnebæk d.æ. og d.y.

1344. 24. august.

77

Elisabeth, herr Karl Pedersens enke, Jon Grubbe af Tersløse, Thomas Jensen, Navne Jensen, Asser Grubbe og Jakob Karlsen afgiver en erklæring om, hvad fru Ingerd, Peder Grubbes enke og datter af Karl Pedersen, har fået i arv efter sin fader og sine to brødre, Niels og Peder.

Original i rigsarkivet.

Elisabeth, enke efter herr Karl Pedersen — salig ihukommelse —, Jon Grubbe af Tersløse, Thomas Jensen, Navne Jensen, Asser Grubbe og Jakob Karlsen, til alle, som ser dette brev, hilsen evindeligt med Gud.

Alle, såvel fremtidige som nulevende, skal vide, at i det Herrens år 1344, dagen før den hellige pave Lucius' translation var vi til stede og påhørte omhyggeligt, at den ærværdige fru Ingerd Karlsdatter, enke efter Peder Grubbe, salig ihukommelse, efter sin fader herr Karls død og efter sine brødre Niels og Peder Karlsens død — i from erindring — ved arveret erhvervede følgende gods: for det første hovedgården i Harrested, som Asser bor på, med dens tilliggender, med halvdelen af hele byen der og med vandmøllen udover den nævnte halvdel, fremdeles en gård i Havnskov med dens tilliggender, fremdeles et smørbo') i Køberup med dets tilliggende, fremdeles en del af skoven i Hemdalore, i hvilken del der er en eng, som kaldes Lyngkær, fremdeles en gård i Gunnelstorp i Halland, som Sigmund bor på, med dens tilliggender, fremdeles en gård med dens tilliggender i Sällstorp sammesteds, fremdeles en mølle i Ryd i Halland, en gård i Haldagerlille med 7 øre minus en ørtug skyldjord og med dens andre tilliggender, fremdeles en gård i Gunderslevmagle med 7 ørtug skyld-jord, en gård i Bisserup med 4 ørtug jord, såvel i agerland som i skov, hvori der kan sås 8 ørtug korn. Til vidnesbyrd herom er vore segl hængt under dette brev. Givet ovennævnte år og dag.

i) originalen bruger det danske udtryk *smørboo*, d.v.s. jordens dyrker har betalt sin afgift i smør.

Hedder Navne Jensen!
Hemdal-ore i Lynges sg, Alsted h.

103 1344.

Jakob Karlsen overdrager skoven vest for Kvislemark til Næstved St. Peders kloster.

Næstved St. Petri klostres registratur

Jakob Karlsen overdrog St. Peders klosterkirke i Næstved hele skoven vest for Kvislemark til frelse for sin sjæl. 1344

1346. 30. august. Ringsted.

274

Tingsvidne af Sjællands landsting, at herr Jakob Nielsen af Magleby har skødet gården Søholm med tilliggende gods til Niels Eriksen af Linde.

Vidisse i rigsarkivet.

Jakob Pedersen, landstingshører på Sjælland, broder Jakob, abbed for Ringsted kloster, Peder Nielsen, ridder, broder af johanniterordenen i Antvorskov, Niels Jensen af Kværkeby, Eskil Olufsen, Jakob Brodersen, Harald Mathiasen, Oluf Lunge, Jens Torsen, Jakob Karlsen og Jakob Gudmandsen, borger i Roskilde, til alle, der ser dette brev, hilsen evindeligt med Gud.

I skal vide, at i det Herrens år 1346, dagen efter Johannes Døberens henrettelse, gav den gode mand herr Jakob Nielsen af Magleby, ridder, personligt møde på Sjællands landsting i Ringsted og skødede i vor og mange andre troværdige mænds nærværelse alt det nedenfor nævnte gods til den hæderlige mand Niels Knudsen af Svanholm, der optrådte på den forstandige mand Niels Eriksen af Lindes vegne, nemlig sin gård Søholm, hele Sørup by, som tilhører nævnte gård, med en vandmølle og en vejrmølle ved nævnte gård samt en mølle kaldet Kiuæsmølle, alt sit gods i Sigerslev, i Lille Heddinge og i Lyderslev i Stevns herred. Fremdeles hele byen Borød i Lyngø herred). Fremdeles alt gods pantsat til ham af ridderen, herr Klaus af Kiel, nemlig gods i Torup, Snesere, Snesere Torp, Renge, Næs, Køberup og Sterthorp med en vandmølle i Fladså, hvilket ligger i Bårse herred og Hammer herred, samt hele landsbyen Klovtofte i Lille herred med agre, enge, græsgange, skove, fiskevande og med alle andre tilliggender til godset, rørilige og urørilige, med hvad benævnelse det end kan opregnes. Dette oplod han til samme Niels, at besidde med rette evindeligt. Samme herr Jakob forpligtede sig også til at hjemle nævnte Niels alt det ovenfornævnte gods med alle dets tilliggender og til at frigøre og befri det for krav fra hvem som helst, nulevende eller tilkommende. Ydermere forpligtede samme herr Jakob sig til at give eller overdrage fornævnte Niels Eriksen lige så meget gods på Sjælland, jævngodt med det ovenfornævnte gods i indtægter, frugter, udsæd og værdi, hvis førømtalte gods eller noget af det i medfør af landets lov eller med hvilken som helst anden ret som følge af krav fra hvem som helst skulde blive afvundet fornævnte Niels Eriksen eller hans arvinger eller på en eller anden måde overgå i en andens besiddelse, således som det indeholdes i samme herr Jakob Nielsens åbne brev ²⁾, affattet angående ovenstående og oplæst og bekendtgjort på Sjællands landsting Dette brev forsejlet med troværdige mænds segl, uskrabet, ustunget og ubeskadiget i alle dets dele, som det tydeligt ses, har vi hørt og omhyggeligt taget i øjesyn, hvilket vi med dette brev bevidner over for alle, hvem det angår eller vil komme til at angå. Til vidnesbyrd om denne bevidnelse har vi ladet vore segl hænge under dette brev. Givet ovennævnte år, dag og sted.

1) herefter har den latinske vidisse et uforståeligt ord "libora". — 2) kendes ikke.

[Søholm, Sørup ej her, men Stevns hrd.

[Torup = Hammer-Torup

[Sterthorp = forsv. bebygg. Bårse el. Hammer hrd.

[Kiuæs minder om gl. stavemåder til Kyse, men møllen lå i Magleby Sg., Stevns]

396

1347. 3. oktober.

Ture Kompan skøder to klædeboder i Næstvedlejet på Skanør til Jens Ebbesen Degn.

Original i rigsarkivet.

Ture kaldet Kompan, til alle, der ser dette brev, hilsen evindeligt med Gud. Jeg gør vitterligt for alle nulevende og fremtidige, at jeg erkender at have solgt og afhændet mine to klædeboder i Næstvedlejet i Skanør for 20 mark nye skånske penge og for to stykker "sylvphær"¹⁾ til den gode mand, nærværende brevviser Jens Ebbesen kaldet Degn, og skød det dem i hans kjortelskød at besidde med evig ret, idet jeg erkender, at jeg fuldstændigt har oppebåret fuld betaling og passende erstatning efter mit forgodtbefindende, og at jeg er stillet tilfreds hermed. Derfor forpligter jeg mig og mine arvinger til at hjemle fornævnte Jens Ebbesen og hans arvinger fornævnte boder og disse boders grunde samt alle deres tilliggender, nemlig bygninger og andre tilliggender med hvad navn, de end kaldes, og at fri dem for al tiltale fra mig, mine arvinger og hvem som helst andre nu eller i fremtiden. Givet under mit segls vidnesbyrd i det Herrens år ¹³⁴⁷ onsdag næst efter ærkeengelen St. Michaels dag.

1) klæde.

412

1347.

Anders Drav pantsætter to boder i Næstved til Peder Traveøl

Registreret i Næstved St. Petri klostres registratur

Anders Drav skyldte Peder Traveøl fire mark lødigt sølv, for hvilke han pantsatte ham to boder med deres grundstykker, "tofft", vest for St. Peders kirkegård i Næstved 1347

425 [1347-1375].

Kong Valdemar 4. Atterdags stadfæstelsesbrev på en mølle til Evert Moltke. Roskildegårds registratur (ca. 1570).

I et lille malet skrin findes kong Valdemars stadfæstelsesbrev på en mølle til Evert Moltke. Givet 1395¹⁾. Hos Flakkebjerg herred(s breve).

1) registraturrens årstal må stamme fra en vidisse eller bero på en fejllæsning. Evert Evertsen Moltke træffes i Danmark fra 1347 og hans slægtning Evert Konradsen Moltke fra 1365, jf. Adels Arb. 1921, 498-99. Uvist hvor møllen har ligget
- en Fikke Moltke træffes i Kyse - og Evert M. 1383 / 310 omkring Bavelse]

22 1348. 3. maj. København.

Kong Valdemar 4. Atterdag tager Næstved St. Petri kloster under sin beskyttelse og stadfæster dets privilegier. - Original på Herlufsholm.

Valdemar, af Guds nåde de Danskes og Venders konge, til alle, som ser dette brev, hilsen evindelig med Gud. Det er vor vilje, at alle de friheder, som vore forfædre af særlig gunst og ved nådesbevisning har givet vore elskede munke i Næstved, skal forblive uantastede i enhver henseende og overholdes på alle punkter, således som de fuldt ud og frit havde dem under nogen af vore forfædre i forgangne tider¹⁾. Derfor vil vi, at det skal være vitterligt for alle nulevende og ikke skjult for eftertiden, at vi tager nævnte munke sammen med alt deres gods og alle undergivne på dette gods, såvel på landet som i købingerne, under vor fred og beskyttelse for særligt at forsvare dem, og vi lader dem være kvit og fri til evig tid for al ledingstynge, fogedkrav, inne, stud, kværsæde, redskud, ægtvogne, for al kongelig sagefald og for alle andre tynger og tjenesteydelser til kongen af nævnte gods, idet vi sammen med ovennævnte friheder tilstår dem ikke blot torv i byen Næstved, som er deres på begge sider af åen, men også at de som deres eget skal have og besidde med rette evindelig samtlige retsbøder, som følger af torvekøbingens rettigheder og af den almindelige ret, såvel 3 marks- som 40 marks bøder, samt den os hjemlede kongelige skyldighed, som på folkemålet kaldes midsommersgæld og torvegæld. Vi forbyder derfor strengt under trussel om vor nådes fortabelse, at nogen af vore fogeder, deres officialer eller hvem som helst anden, af hvad stand han end er, drister sig til på nogen måde at forulempe disse munke med hensyn til omtalte friheder, såfremt han vil undgå den kongelige vrede og hævn. Til vidnesbyrd herom er vort segl hængt under dette brev. Givet København i det Herrens år 1348 i vor nærværelse på den dag, da korset blev fundet.

1) jf. Helms, Næstved St. Peders Kloster 152-54

1349.

222

Gødeke Mogensen skøder sit gods i Ulstrup til Næstved St. Peders kloster. Næstved klostres registratur (1528).

Gødeke Mogensen skænkede og skødede Næstved klostres bygningsfond alt sit gods i Ulstrup i Tybjerg herred tillige med et 'møllested' på den betingelse, at forstanderen for samme kirke årligt skal give ham 12 øre korn, og til evig tid uddele 100 brød og andre fødemidler samt en tønne øl til de fattige. 1349

Møllested – i Ulstrup?

516

1351.

Kong Valdemar 4. Atterdags brev, at herr Jakob Flæbs børn har solgt Saltø til herr Klaus v. d. Jura. Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Kong Valdemars brev, at herr Jakob Flæbs børn har solgt herr Klaus v. d. Jura alt deres gods, rørligt og urørligt, nemlig Saltø og møllen, et bol jord i Saltøby med ejendom i Flinterup og Menstrup og et bol jord i Jenstrup. Givet 1351.

[Saltø mølle – ej Saltøby - Flinterup (DRB siger Alsted; kan ej passe i konteksten). Må være Flinterup ved Saltø]

517 **1351.**

*Folmer Folmersen skøder sin rettighed i Saltø til herr Klaus v. d. Jura.
Roskildegårds registratur (omkr. 1570).*

Folmer Folmersen af Stadagers skøde, hvormed han skøder herr Klaus v. d. Jura sin ret til Saltø. Givet 1351.

[hvordan kan FF skøde Saltø pba. 516? En af Jakob Flæbs børn? (u. navnesm.fald)]

518 **1351.**

Kong Valdemar 4. Atterdag tildømmer herr Peder Bæger gods i Kyse.

Maribo klostres registratur (1624).

I et bundt breve mærket med nr. 523 findes først kong Valdemars dombrev på noget gods i Kyse til herr Peder Bæger. 1351.

525 **[Omkr. 1351—66] ¹.**

13 registraturer over adkomstbreve på gods, der er overgået i herr Bo Falks besiddelse.

Registratur i rigsarkivet (1541).

I: Herr Bo Falks brev, som han har fået af kong Valdemar på Vallø og Vallø fang, Hersted, Glostrup, Vridsløse, Skovlunde, Avedøre og Vallensbæk med mere gods.

...

12: Tre breve, der lyder på, at herr Bo Falk har fået Menstrup og Jenstrup i pant.

13: Nogle breve, der lyder på gods, som herr Bo Falk og herr Eskil Falk har fået som pant og har købt, tillige med flere andre breve, der vedrører dem.

1) disse registraturer er her holdt samlede og placeret efter Oluf Jonsens Glugs skøde til herr Bo Falk (nr. 524); det er ikke muligt nøjere at bestemme, hvornår det omtalte gods er overgået i Bo Falks besiddelse.

Bo Falk døde 1366. — 2) Olstrup var pantsat Bo Falk af Niels Ågesen af Karsholm, der skøder det sammen med sit øvrige sjællandske gods til kong Valdemar d. 22. sept. 1366, jf. Rep. nr. 2804.

611 **1352**

Herr Erik Hagendorps pantebrev på Kyse.

Maribo klostres registratur (1624).

Herr Erik Hagendorps pantebrev på Kyse gods. 1352

53 1353. 18. september.

Wilken Reygher, borger i Lübeck, pantsætter to klædeboder på Næstvedlejet i Skanør til Jens Ebbesen, kaldet Degn, for en gæld på 50 skilling grot. - Original i rigsarkivet.

Wilken Reygher, borger i Lübeck, til alle, der ser dette brev, hilsen evindeligt med Gud. Alle skal vide, at jeg i sandhed står i skyld og gæld til den gode mand nærværende brevviser Jens Ebbesen kaldet Degn for 50 skilling grot, gode og lovlige, som fuldt ud af mig eller mine arvinger skal betales ham eller hans arvinger inden næste St. Mikkels dag i gamle groter eller med tre skilling sterling eller ni skilling lybsk for hver skilling grot. For disse 50 skilling pantsætter jeg ham med dette brev mine to klædeboder kaldet "lærreds-boder" på `Næstvedlejet' i Skanør på den betingelse, at hvis fornævnte boder ikke som ovenfor nævnt indløses inden omtalte termin, da skal boderne derefter uden noget yderligere tillæg tilfalde ham, at besidde med rette evindeligt. Til vidnesbyrd herom er mit segl tillige med min medborger i Lübeck Lambert Reyghers segl hængt under dette brev. Givet i det Herrens år 1353 onsdagen efter det hellige kors' ophøjelse.

Næstvedlejet i Skanør

80 1353. Vordingborg.

Benedikt v. Ahlefeld pantsætter sit gods i Saltø og Karrebæk til kong Valdemar. Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Benedikt v Ahlefelds pantebrev, hvorved han pantsætter kong Valdemar sit gods i Saltø og Karrebæk. Givet Vordingborg 1353

81 1353.

Jure Nielsen oplader sin rettighed i Saltø til sin frænde Herman v. d. Jura. Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Jure, herr Klaus' søns, skødebrev, hvormed han oplader sin frænde Herman v. d. Jura al sin rettighed i Saltø. Givet 1353

82 1353.

Hertug Erik 2. af Sachsens brev om Saltø. Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Hertug Erik af Sachsen, Engern og Westfalen samt det romerske riges øverste marskalk'), udsteder et brev, der lyder, at Jure, hr. Klaus v. d. Juras søn, har opladt til sin frænde Herman v. d. Jura al sin ret og rettighed i Saltø med dens tilliggende. Givet 1353

1) registraturen har *Danmarks riges øverste marskalk*, utvivlsomt fejl gengivelse af *ouerste marschalck des romyschen rykes*, jf. 136o 10. august. Ærkemarskalkembedet tilhørte hertug Eriks hus.

1354. 27. september.**164**

Ingvar Pedersen, bymand i Næstved, erklærer at have fået fuld erstatning for den skade, der på Munkeholm nær Falsterbo tilføjedes ham og hans husstand af indbyg-gerne på Lübecks og Stettins fed.

Original i Lübeckarkivet.

Ingvar Pedersen, bymand i Næstved, til alle, der får dette brev at se eller hører det læse, hilsen evindelig med Gud. Jeg gør vitterligt og erklærer offentligt med dette brev over for alle nulevende og fremtidige, at jeg i mit og mine arvingers, slægtninges, venners og alle deres navn, som er knyttet til min husstand, har oppebåret fuld erstatning og passende bod for den uret eller fortræd, der tilføjedes mig og min husstand i sin tid, nemlig ved afbrænding af min "bod" og ved alle andre voldshandlinger, begåede på det sted, der kaldes Munkeholm, nær Falsterbo, på dagen umiddelbart før') det hellige kors' oprejsning og forøvede fra feddene, nemlig Lübecks og Stettins, og af dem, som på det tidspunkt boede der, hvad de end hedder. Derfor erklærer jeg i mit og mine arvingers og alle mine undergivnes navn alle disse for kvit, frie og skades-løse og med dette brev fuldt undskyldte at være for disse uretfærdigheder, krænkelser og voldshandlinger, der som forudskikket er tilføjet mig. Til klart vidnesbyrd herom og til forvaring er mit segl sammen med den agtværdige væbner Arnold Knaps segl hængt under dette brev. Givet i det Herrens år 1354 på martyrerne St. Cosmas og St. Damianus' dag.

i) 13. september.

Næstved-bod ved Falsterbo

*Fru Edle, herr Tue Rønnebæks datter, skøder alt sit gods i Bårse- og Hammer herred til kong Valdemar og kronen.
Vordingborgske registratur (1476).*

Brev om, at fru Edle, herr Tue Rønnebæks datter, med fri vilje sælger, oplader og skøder til kong Valdemar og til kronen alt sit gods i Bårse- og Hammer herred til evig besiddelse, hvilket er i Skibinge et bol, 4¹/₂ øre og syv skæpper jord med undtagelse af en jord, desuden et bol jord på en mark, som kaldes Sunes mark, 11 ørtug og syv skæpper jord i Rønnebæk og i samme sogn tre øre jord i *Wiliginstorp*, fremdeles i Køng otte øre jord, med alle tilliggender til dette gods. Givet 1354 ¹⁾:

¹⁾ herefter tilføjer registraturen : Fremdeles 6 breve angående det samme gods Skibinge, hvilke er bundet sammen med skødebrevene på det samme gods.

Wiliginstorp forsv. lb. Rønnebæk Sogn

1355. 8. september. 320

Jakob Karlsen pantsætter sit gods i Harrested og Havnskov til Ivan Markmand for 22¹/₂ mark sølv.

Original i rigsarkivet.

Jakob Karlsen til alle, der ser dette brev, hilsen evindelig med Gud. Jeg gør vitterligt for nulevende og fremtidige, at jeg med dette brev pantsætter mit gods til min elskede svoger Ivan Markmand, nemlig halvdelen i Harrested og halvdelen i Havnskov med alle tilliggender til samme gods, rørligt og urørligt, intet undtaget, således som Tyge Tolvsen vides tidligere at have fået det i pant af mig, for 22¹/₂ mark lødigt sølv, således at han hvert enkelt år skal nyde sammes frugter og afgifter uden fradrag i gældens hovedstol, indtil han eller hans arvinger fuldt ud, som forudskikket, bliver fyldestgjort af mig eller mine arvinger med hensyn til fornævnte pengesum og godset lovligt indløses. Givet under mit segl tillige med segl tilhørende de velbyrdige mænd, Oluf Bjørnsen, Henrik Stade og Pikard Smeger til bevis, vidnesbyrd og forvaring heraf i det Herrens år ¹³⁵⁵ på den glørværdige hellige jomfrus fødselsdag.

360 1355. 24. november.

*Herr Niels Knudsen, Thomas Jensen, Jens Bæger, Jon Grubbe, herr Oluf, præst i Vindinge, og herr Morten af Førslev bevidner, at Ivan Markmand og hans hustru Ingerd har arvet Havnskov, Harrested og en række andre besiddelser efter hustruens broder Jakob Karlsen
Original i rigsarkivet*

Herr Niels Knudsen, Thomas Jensen, Jens Bæger, Jon Grubbe, herr Oluf, præst i Vindinge¹⁾, og herr Morten af Førslev til alle, der ser dette brev, hilsen evindelig med Gud.

Alle, såvel fremtidige som nulevende, skal vide, at vi var til stede og omhyggeligt påhørte, at den gode mand Ivan Markmand efter Jakob Karlsons, hans hustrus broders død sammen med sin ærværdige hustru Ingerd ved arv fik nedenfornævnte gods, for det første hele Havnskov med alle dets tilliggender, fremdeles hele Harrested med enge, agre, skove, fiskevande, rørligt og urørligt, og alle tilliggender, fremdeles i Vindinge to gårde med agre, enge, skove og fiskevande og alle tilliggender, fremdeles Fiskholm med alle tilliggender, fremdeles i Tolstrup fem ørtug skyldjord, fremdeles på Kulerup mark fem ørtug skyldjord, fremdeles hele Hellerup by med alle tilliggender, fremdeles en gård i Bastrup med alle tilliggender, fremdeles en gård i Lundby med agre, enge, skove og alle tilliggender. Til vidnesbyrd herom er vore segl hængt under dette brev. Givet i det Herrens år 1355 dagen før St. Katarines dag.

1) nu Fyrendal.

Fiskholm forsv.lb.

Kong Valdemar 4. Atterdag erklærer, at ridderen Ivar Nielsen på kongens retterting har pantsat Melby, Enø samt sin hustrus gods på Sjælland til ham for 200 mark sølv, og at han sammen med drosten Klaus Limbæk har lovet at hjemle kongen det. - Original i rigsarkivet

Valdemar, af Guds nåde de Danskes og Venders konge, til alle, der ser dette brev, hilsen evindeligt med Gud. Alle skal vide¹⁾, at i det Herrens år 1356 dagen før apostelen Mathias' dag var ridderen herr Ivar Nielsen på vort retterting og erkendte, at han i sandhed stod i skyld og gæld til os for 200 mark lødigt sølv, som fuldt ud skal betales os eller vore arvinger af ham eller hans arvinger på sidste Sjællands landsting før førstkommende St. Hans dag i rede penge, nemlig i groter fra Tours, sterlinger og lybske penninge, gode og gængse, eller i lødigt sølv efter kølnsk vægt, som kaldes 'lødigsølv'. Herfor pantsatte han og oplod os i pant nednævnte gods, nemlig i Melby i Ars herred, Enø og alt gods, som samme herr Ivar fik på Sjælland med sin hustru fru Margrete, hvilket gods på ærlig vis skal indløses på fornævnte Sjællands landsting for nævnte sum penge på det vilkår, at vi skal have nævnte gods i vor besiddelse og årligt nyde frugterne og afgifterne af samme, uden at de på mindste måde skal afregnes i gældens hovedstol, indtil det på lovlig vis indløses fra os. Desuden skal vi derefter i det år, i hvilket fornævnte herr Ivar eller hans arvinger indløser samme gods til forberørte termin, frit besidde fornævnte gods indtil næstfølgende St. Mortens dag og til vort brug oppebære det års afgifter, som heller ikke skal afdrages i hovedstolen. Ydermere var samme herr Ivar og herr Klaus Limbæk, vor drost, tilstede samme tid og samme sted, og med sammenlagte hænder og in solidum forpligtede de sig og deres arvinger til at hjemle og ganske frigøre fornævnte gods med alle dets tilliggender for os og vore arvinger mod krav fra hvem som helst, indtil det på lovlig vis indløses fra os. Til vidnesbyrd herom er vort rettertingssegl hængt under dette brev. Givet i Vejle ovennævnte år og dag med Niels Jensen af Keldebæk, vor justitiar, som vidne.

i)jf.nr.419. - Enø

1356. Næstved.

519

Herr Peder Bæger oplader gods på Falster og i Hammer og Bårse herred til kong Valdemar. Vordingborgske registratur (1476).

Brev om, at herr Peder Bæger oplader og skøder kong Valdemar og kronen til evig besiddelse dette efterskrevne gods, som er alt det gods, han havde i Lundby på Falster, alt det gods, han havde i Ormehoved¹⁾ og i Ormehovedsfang, nemlig Gederød og Pykby, samt to møllesteder sammesteds; fremdeles i Hammer herred i Rønnebæk 10 ørtug skyldjord, fremdeles i Stenstrup og Sibberup 10 ørtug skyldjord og alt andet gods, han havde i Hammer herred og Bårse herred, hvor det end findes og på hvad måde, han end har fået det, med alle tilliggender til fornævnte gods. Givet i Næstved år 1356.

1) nu Oremandsgård.

- møllesteder u.f. området;; Pykby og Gederød i Allerslev sg.

524

1356.

Kong Valdemar 4. Atterdag skøder Kyse til Peder Bæger. Maribo klostres registratur (1624)

Kong Valdemars skøde til Peder Bæger på Kyse gård. 1356.

1358.

177

Mads Hemmingsen i Kvislemark sælger to gårde i Menstrup til Næstved St. Peders Kloster.

Næstved St. Petri klostres registratur (1528).

Mads Hemmingsen i Kvislemark solgte og skødede klostret to gårde i Menstrup; den første har 2 ørtug skyldjord, den anden 5 ørtug skyldjord, idet han erklærede de breve, der måtte blive fundet og være i modstrid hermed, for ugyldige. 1358.

1358. Flakkebjerg herredsting

Mads Hemmingsen skøder gods til Næstved St. Peders kloster.

Næstved St. Petri klostres registratur (1528).

Mads skødede os det samme¹⁾ gods på Flakkebjerg herredsting. 1358.

1) jf. nr. 177.

1358.**184**

Herr Anders Olufsen skøder en sjettedel af Kyse til herr Jens Andersen.

Maribo klostres registratur (1624).

Herr Anders Olufsens skøde til herr Jens Andersen på en sjettedel i Kyse, Kyse fang og i en vandmølle. 1358.

- Vandmølle i Kyse (jf. konteksten)

- hvorfor bruge ordet fang, hvis det blot betyder en landsbys hele område (ejerlaug) if. DRB ordforklaring. Der var jo kun én samlet by. Kan betyde Erhvervet Ejendom (G.V.F. Lund) – eller bedre: Tilliggende, Overdrev, Græsmark (Kalkar) –

273**1359.**

Jakob Gudmundsen skøder gods i Hyllinge til herr Peder Bæger.

Maribo klostres registratur (1624).

Endvidere Jakob Gudmundsens skøde til herr Peder Bæger på gods i Hyllinge. 1359.

1363.**26. august. Næstved.****375**

Ærkebisp Niels af Lund og biskop Mogens af Børglum vidimerer kejser Karl 4.s brev af 1363 7. august.

Original i Liibeckarkivet.

Niels, af Guds nåde ærkebiskop af Lund, Sveriges primas, og Mogens, ligeledes af Guds nåde biskop af Børglum, hans lydbiskop, til alle, der får dette brev at se eller hører det læse, hilsen med Gud.

Vi vil, at det med dette brev skal stå fast, at vi i det Herrens år 1363 lørdagen efter apostlen St. Bartholomæus' dag i dominikanernes hus i Næstved i Roskilde stift i kongeriget Danmark har set og omhyggeligt gennemlæst et brev af Karl den 4., ved Guds miskundhed Romernes kejser, til alle tider øger af riget og konge af Bøhmen, af følgende ordlyd og indhold: Ophøjede og såre kære broder (osv. = nr. 369). Givet under vore segl ovennævnte år, dag og sted.

- bemærk ærkebispen i dominikanerklostret i Næstved

Brevet udtrykker at Karl 4 ønsker at mødes med Valde, som han tilsyneladende har en kontrovers med, for Valde loves frit lejde – og har intet med ærkebispen at gøre

1363.**424**

St. Jørgens hospital i Næstved oplader gods i Rønnebæk til kong Valdemar.

Vordingborgske registratur (1476).

Brev om, at Erik Degn af St. Jørgen i Næstved og Engelke Smale oplod med alle brødres i fornævnte klostres samtykke kong Valdemar deres gods i Rønnebæk, nemlig en halv mark jord med al dets tilliggende, hvilket gods Henneke gav dem i sit testamente. Givet etc. 1363.

1363. 425

Næstved St. Peders kloster pantsætter gods i Rønnebæk til kong Valdemar. Vordingborgske registratur (1476).

Brev om, at abbeden af Skovkloster og hele konventet sammesteds pantsætter kong Valdemar deres gods i Rønnebæk med alt godset tilliggende, nemlig 11 ørtug skyldjord, for 10 mark sølv. Givet etc. 1363.

137 1364. 11. august.

Hasse Wittensee overdrager alt sit gods på Sjælland til brødrene Lave og Torben Pedersen. Original i rigsarkivet.

Hasse Wittensee til alle, der ser dette brev, hilsen evindeligt med Gud. Jeg gør vitterligt for alle, såvel nulevende som fremtidige, at jeg erkender, at jeg og mine arvinger har og til evig besiddelse frit har overdraget nærværende brevvisere, de herrer Lave Pedersen og Torben Pedersen, brødre og arvinger efter Peder Torbensen – god ihukommelse – alt det gods på Sjælland, nemlig Sjolte med møllen kaldet Bæksmølle, Langstrup, Karleby i Volborg herred, Mogenstrup, Bregentved, Tåstrup, Gevningen og Abbetved, med alle tilliggender hertil, vådt og tørt, rørligt og urørligt, intet undtaget, som blev pantsat til en mand ved navn Bent Arvidsen for 110 mark sølv samt 90 mark nye skånsk ved to åbne breve ¹⁾ af Peder Torbensens og er tilfaldet mig med arveret med min elskede hustru Bodil efter hendes broder fornævnte Bent Arvidsens død, idet jeg med dette brev kasserer og tilbagekalder som ugyldige alle åbne breve, udstedte til nævnte Bent Arvidsen angående nævnte gods, om sådanne forefindes. Til vidnesbyrd herom er mit segl hængt under dette brev tillige med segl tilhørende de gode mænd, herr Lydeke Skinkel, ridder, Niels Jensen af Keldebæk, Peder Hvid, Otto Skinkel kaldet Skeel, og Niels Madsen af Kalvehave. Givet i det Herrens år 1364 søndagen før den glørlige hellige jomfrus himmelfartsdag.

1) kendes ikke.

[måske Tåstrup i Hyllinge Sogn, måske Merløse Hrd.],
Sjolte med møllen kaldet Bæksmølle

1365.

25. november. Næstved.

331

Klaus Limbæk, ridder og drost, bemyndiger sin tjener Peder Hatting til at kræve den kogge tilbage, som Thomas Nannesen ulovligt har afhændet.

Afskrift i Revalarkivet.

Jeg Klaus Limbæk, ridder, drost hos de Danskes berømmelige konge, ønsker med al kærlig hilsen med Gud, at det skal være vitterligt for alle, der ser dette brev, at jeg giver og tilstår nærværende brevviser Peder Hatting, min tjener, fuldmagt til at tilbagekræve og få overladt min kogge, der ulovligt kom ud af min besiddelse ved en Thomas Nannesen, og til at handle og undlade at handle, dog således at han ikke på nogen måde kan og skal pantsætte, sælge og afhænde den. Til vidnesbyrd herom er mit segl hængt under dette brev. Givet i Næstved i det Herrens år 1365 på jomfruen St. Katarinas dag.

Kogge – drosten i Næstved

30 1367. 27. maj.

Rådet i Næstved erklærer over for rådet i Rostock, at Jens Gerikesen, forhen foged hos kong Valdemar 4. Atterdag, i 1363 oppebar 12 skilling grot i leje af Emelrik, bymand i Næstved, for et grundstykke i Skanør, som tilhørte Herman Lordenbeke, borger i Rostock.

Original i Rostockarkivet.

Vi rådmænd i Næstved hilser Eder, hæderværdige og forstandige herrer borgmestre og rådmænd i staden Rostock inderligt og tjenstvilligt, idet vi erklærer over for Eder, agtværdige herrer, og med

dette brev aflægger vidnesbyrd om, at de troværdige og gode mænd Henneke Hvid og Morten Olufsen, vore medrådmænd, var til stede for os og under ed med oprakte hænder aflagde vidnesbyrd om, at en bymand i Kalundborg ved navn Jens Gerikesen, dengang foged i Skanør for den stormægtige fyrste herr Valdemar, vor konge, overlod en bymand i Næstved ved navn Emelrik en grund til en bod i leje, beliggende mellem klædeskærernes boder i Skanør — hvilken grund tilhørte Herman Lordenbeke, borger i Rostock — for 12 skilling grot, og at samme Jens Gerikesen fuldt ud oppebar de fornævnte 12 skilling grot af nævnte Emelrik til vor ovennævnte herre konges brug. Givet i et Herrens år 1367 Kristi himmelfartsdag under vor stads segl, der er påtrykt bag-siden.

Næstvedbod i Skanør

104

1367.

Kristine Hemmings af Kvislemark sælger gods i Menstrup til fru Cecilie. Næstved .st. Petri klostres registratur (1528).

Kristine Hemmings af Kvislemark solgte og skødede fru Cecilie jord til fem ørtug korn i skyld sammen med en stuftoft i Menstrup. 1367.

[stuftoft: en stuf er et stykke jord / del af en gård / der er kommet på andre hænder end selve gården / hovedparcellen]

254

1368.

Fru Cecilie overdrog gods i Menstrup til Helligkors alter i St. Peders kirke i Næstved. Næstved st. Petri klostres registratur (1528).

Cecilie testamenterede og overdrog Helligkors alter nævnte gods mod at der skulde brændes lys der. 1368.

[Helligkors alter både i Skovkloster (Næstved S. Peder) og S. Peders Kirke i byen?]

255

1368.

Jens Pedersen overlader jord i Olstrup til Næstved St. Peders kirkes bygnings-fond. Næstved st. Petri klostres registratur (1528).

Jens Pedersen, vor indgivne broder, overlod os til kirkens bygnings-fond syv ørtug jord i Olstrup i Fakse herred, for at vi kunde holde en årtid for ham een gang om året. 1368.

517

1370.

Jakob Nielsen Halvegge pantsætter gods (i Gerlev, Tørslev, Tolstrup og Agerup) til Karl Jensen. Referat i Sore gavebog (omkr. 1440).

Det¹⁾ var tidligere pantsat af den velbyrdige mand Jakob Nielsen, kaldet Halvegge, til en Karl Jensen i det Herrens år 1370.

¹⁾ d.v.s. gods i Gerlev, Tørslev, Tolstrup og Agerup, jf. SRD, IN 494, som i 1416 overgik til Sorø kloster. [latin!]

1372. 243

*Peder Traveøl overlader to boder i Næstved til Næstved sankt Peders kloster.
Næstved sankt Petri klostres registratur (1528).*

Fornævnte¹⁾ hos os indgivne Peder afstod os førømtalte gods. Dette er vor anerkendelse deraf.
1372.

1) Henviser til den foregående registratur af 1347, DRB. III 2 nr. 412.

- Boder -

409

1374.

*Sankt Clara kloster i Roskilde sælger to slagterboder ved sankt Petri kirkegård i Næstved til
Næstved sankt Peders kloster.
Næstved sankt Petri klostres registratur (1528).*

Clara kloster i Roskilde solgte os to grunde med boder, hvor der sælges kød, beliggende mod syd nær sankt Petri kirkegård, for to mark sølv. 1374.

- Boder -

1374.

410

*Sankt Clara kloster kvitterer Næstved sankt Peders kloster for den ene mark sølv.
Næstved sankt Petri klostres registratur (1528).*

Søstrene i Clara (kloster) erkendte at have modtaget den ene af de to fornævnte mark¹⁾. 1374.

1) jf. forrige nr.

1374.

411

*Tingsvidne af Tybjerg herredsting om, at Oluf Næve førte proces om 1½ bol jord i Trælløse mod
Herlug Torbensen. Næstved sankt Petri klostres registratur (1528).*

Tingsvidne af Tybjerg herred, om at Oluf Næve førte proces mod Herlug Torbensen angående de forskrevne halvanden bol i Trælløse¹⁾, idet abbeden hjemler og bekræfter nævnte gods for denne Herlug. 1374.

1) jf. nr. 552-53.

133

1376. 6. december. Næstved.

*Kong Oluf tildømmer biskop Niels af Roskilde Kindvig og Sandvig havne, halvdelen af
dam, damsband og vandløb ved Mern og Sageby møller samt dam, damsband og
vandløb ved Kylebæk mølle.
Original i rigsarkivet.*

Oluf, af Guds nåde de Danskes, Venders og Goters konge, til alle, der ser dette brev, hilsen med Gud.

Eftersom det i nærværelse af de velbyrdige mænd, de herrer Oluf Jensen, Oluf Lunge, Oluf Pedersen, Ture Knudsen, Oluf Bjørnsen og Bo Dyr, riddere, Jens Troelsen, landsdommer på Sjælland, Jakob Skave, Hemming Tuesen af Bjælkerup og Jens Nielsen af Mullerup, væbnere, som nu fører forsædet på vort retterting i Næstved, i sandhed er bragt i erfaring, lovligt godtgjort og ved slutdom afgjort af dem, at havnene Kindvig og Sandvig¹⁾ med fuld og ubeskåret ret fra gammel tid tilhører Roskilde bispedømme og ingen anden, og at der ikke tilkommer nogen anden end biskoppen i Roskilde nogen ret til samme, og desuden at halvdelen af dam og damsband og vandløbene ved møllerne Mern mølle og Sageby mølle i Bårse herred og dam og damsband og hele vandløbet ved Kylebæk mølle i Hammer herred fuldt og helt tilhører samme bispedømme, godkender vi fornævntes foranførte afgørelse og dom og tildømmer denne herr Niels, biskop af Roskilde, og hans efterfølgere til evig tid alt det fornævnte gods tillige med dets tilliggende og ret, frit at besidde evindeligt, idet vi

befaler, at ingen, af hvilken stand eller stilling han end er, på nogen måde må befatte sig med fornævnte gods, dets tilliggender eller noget af dets ret mod nævnte herr biskop Niels' eller hans efterfølgeres vilje. Forhandlet og givet på ovennævnte sted under vort retteringssegl i det Herrens år 1376 på den hellige biskop og bekender Nicolaus' dag.

1) i Roskildegårds registratur findes en registratur, som rimeligvis angår dette gods: *I en lille aflang æske findes nogle tingsvidner om Kindvig og Sandvig, de ligger rettelig til Lekkende.*

- Oluf i Næstved; også i 1378 (399) – ej kopi

1377.

334

Herr Herman Jura skøder sin rettighed i Saltø til grev Ernst af Gleichen.

Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Herr Herman Juras brev, hvormed han til grev Ernst af Gleichen skøder al den rettighed, som han og hans farbroder havde i Saltø. Givet 1377.

1377.

335

Grev Ernst af Gleichen erklærer overfor dronning Margrete, at hun er nærmest til at overtage Saltø ved en mulig afhændelse.

Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Endnu et brev af grev Ernst af Gleichen, givet dronning Margrete, at dersom Saltø skulde afhændes, skulde hun være nærmest til at overtage det. 1377.

393

1378. 6. maj.

Broder Troels, abbed i Skovkloster i Næstved, og menige konvent sammesteds erklærer, at de har modtaget 60 mark penge af ridderen herr Oluf Bjørnsen, eksekutor af kong Valdemar 4. Atterdags testamente.

Original i rigsarkivet.

Broder Troels, abbed i sankt Peders kloster i Næstved, og hele det menige konvent sammesteds til alle troende kristne, til hvis kundskab dette brev måtte nå, hilsen evindelig med Gud.

Vi vil, at det med dette brev skal stå fast for alle, hvem det vedkommer eller på enhver måde i fremtiden vil kunne vedkomme, at vi af den velbyrdige mand, vor særlige velgører, herr Oluf Bjørnsen, ridder, eksekutor af den stormægtige fyrste herr Valdemars - lykkelig ihukommelse - fordum de Danskes konges testamente, fuldt ud har oppebåret 50 mark sølv i hvid mønt, nemlig i sterlinger på fire lybske (penninge), og ti mark i hul mønt, frit at anvende til vort klostets [klosters] tarv. Idet vi derfor ønsker at gøre kærlig gengæld for den nyde velgerning, forpligter vi os med dette brev til hver dag at højtidelig holde en messe ved det hellige kors' alter, der er opført i den søndre side af vort kor, til bod for ovenfor omtalte konges sjæl, så længe vort kloster består. Og for at ikke erindringen om denne begivenhed for hurtigt skal udslettes af de fremtidiges hjerter, bekræfter vi, at vort gods i Holløse i Flakkebjerg herred og vort gods i Trælløse i Tybjerg herred, der har en værdi af en mark korn i årlige afgifter, fuldstændigt skal henlægges til brødrenes bord til deres større trøst med det formål, at man daglig skal holde fornævnte messe. Men hvis førberørte gods skulde blive hærget af ildsvåde, udplyndring eller en hvilken som helst anden hændelig fare - det ske ikke - da erklærer vi med dette brev, at en mark korn af vore visse afgifter hvert år skal lægges til brødrenes fornævnte bord til deres trøst som fornævnt med den yderligere tilføjelse, at vi hvert år på biskoppen sankt Severinus' dag skal holde fornævnte konges årtid på så højtidelig en måde vi formår. Men den til enhver tid værende abbed skal på samme dag, nemlig sankt Severinus', vederkvæge og glæde brødrene med tre gode retter ud over det almindelige og sædvanlige traktement og med en tønne tysk øl og uden tvivl opvarte dem, som det siges ovenfor. Til vidnesbyrd herom har vi ladet vore segl hænge under dette brev. Givet i det Herrens år 1378 på Lille sankt Hans dag.

det hellige kors' alter, der er opført i den søndre side af vort kor
hul mønt?

113

1381. 4. februar

*Jakob Madsen, kaldet Kristian, borger i Næstved, pantsætter sit stenhuse til Oluf Trave.
Referat i Sorø gavebog.*

Den gode mand Jakob Madsen, kaldet Kristian, borger i Næstved, modtog som lån af Oluf Trave, hans medborger, otte mark sølv i hvide penge og pantsatte til ham for de samme penge sit stenhuse med to boder og kælder underneden og med et bagvedliggende huse i samme gård og med samme huses og boders grundstykke og andre tilliggender, nemlig med indgang og udgang, til en vis indløsningstermin og på visse betingelser, nemlig at hvert år, så længe pantsættelsen varede, skulde han betale samme Oluf otte skilling grot i årlig afgift, og at i det år, da indløsningen skulde finde sted, skulde frugterne og hele afgiften af samme huse og jorder ligeledes ledsage hovedsummen uden noget fradrag i samme, og at der skulde ydes ham og arvingerne passende fyldestgørelse for de bygninger, der i mellemtiden muligvis var opført ved samme huse og på samme jorder, efter afgørelse af fire af deres venner på begge sider. I det Herrens år 1381 dagen efter den hellige Blasius' dag.

185-

1381

Næstved sankt Peders kloster har i mere end 16 år haft en bod i Brogade i Næstved i ukæret besiddelse. Næstved klostres registratur. (1528).

En bod i Brogade havde været i klostrets ukærede besiddelse i mere end 16 år. 1381.

186

13<8>1¹⁾

*Biskoppen af Roskilde stadfæster, at en bod ved sankt Peders kirkegård i Næstved er skænket til Næstved sankt Peders kloster og tillagt vikaren ved sankt Peders kirke.
Næstved klostres registratur (1528).*

Biskoppen af Roskilde stadfæster en gave af en bod²⁾ vest for sankt Peders kirkegård ved siden af skomagerboderne, hvilken er tillagt vikarens bord ved samme kirke. 13<8>1.

1) teksten har 1331, men da den omtalte bod først kom i klostrets besiddelse 1372, jf. DRB. III 9 nr. 243, skal året rettes til 1381. - 2) teksten har *bodæ siue taberne*.

220

1382. 9. marts

*Oluf Trave sælger sit pant i Jakob Madsens stenhuse i Næstved til sin medborger Herman Røbeke.
Referat i Sorø gavebog.*

Denne pantsættelse¹⁾ solgte samme Oluf Trave senere til en Herman Røbeke, hans medborger, idet han til samme Herman overførte al og samme bemyndigelse, som han fik med hensyn til samme gods ifølge ordlyden af den pantsættelse, der var sket til ham. I det Herrens år 1382 på søndagen Oculi mei.

1) jf. nr. 113.

239

1382. 5. juni

*Gerborg enke efter Jakob Madsen, kaldet Kristian, pantsætter sit stenhuse i Næstved til Herman Røbeke.
Referat i Sorø gavebog.*

Men også Gerborg, enke efter fornævnte Jakob Kristian¹⁾, satte på lignende måde nævnte gods i pant til samme Herman for fem mark lødigt med fuld myndighed til at sælge det eller til også at besidde det evindeligt, hvis det ikke blev indløst til den fastsatte termin. Samme år²⁾ på Kristi legems dag.

1) jf. nr. 113. - 2) dvs. 1382, jf. nr. 220.

310 **1383. 25. januar**

Helene af Bjernede, Konrad og Evert Moltke, brødre, skifter gods med Henneke Moltke, som får hovedgården Bavelse, Regerup, gods i Gunderslevlille, to gårde i Trælløse samt Strids mølle. Afskrift i rigsarkivet.

Helene af Bjernede, Konrad Moltke og Evert Moltke, brødre, til alle, der ser dette brev, hilsen med Gud. Vi gør vitterligt for alle, såvel nulevende som fremtidige, at jeg og mine elskede sønner har afsluttet og i lige måde foretaget et venskabeligt godsskifte sammen med min elskede søn Henneke Moltke, foretaget og afholdt i kærlighed samt i retfærdighed mellem os, med hensyn til det gods, der ligeligt er skiftet og lovformeligt tilfaldet, nemlig med hensyn til det nedenforanførte gods, nemlig først en hovedgård i Bavelse og med hensyn til alt, hvad de har sammesteds, Regerup, hvad de har i Gunderslevlille, tillige med to gårde i Trælløse, af hvilke en Oluf Gammelsen nu bor på den ene, og Jens Bosen på den anden, tillige med en mølle, kaldet Stridsmølle, nær ved vandet, samt med alle uanfægtede tilliggender til det fornævnte gods, intet undtaget, således at jeg sammen med hans foranførte brødre erklærer denne kvit og fuldstændigt fritaget med hensyn til denne lighedeling, idet jeg inden for det derefter nærmeste påbegyndte halve års tidsrum sammen med hans fornævnte brødre desuden forpligter mig til fuldt ud at erstatte fornævnte Henneke fornævnte gods, hvis det på lovformelig vis kan fravindes ham, nemlig med jævngodt og fuldstændigt dækkende gods.

Til vidnesbyrd herom er vore segl hængt under dette brev tillige med segl tilhørende de velbyrdige mænd, nemlig herr Oluf Lunge, ridder, Jens Troelsen, landsdommer på Sjælland, Jakob Skave og Jens Gyrstinge. Givet i det Herrens år 1383 på apostelen sankt Paulus omvendelsesdag.

Stridsmølle på Tybjerg herreds-side

332 ** **1383. 4. april

Herman Røbeke sælger et stenhus i Næstved til præsten Bennike Albertsen.

Referat i Sorø gavebog

Men denne Herman Røbeke solgte senere nævnte gods til en præst ved navn Bennike Albertsen, idet det skal hjemles og værnes mod krav. I det Herrens år 1383 på den hellige biskop Ambrosius' dag.

1) jf. nr. 220 og 239.

1385 **656**

Tyvelse, Åse og Sandby frifindes for lukning af Lyngeskov.

Næstved klostres registratur (1528).

Tyvelse mændene og dem fra Åse er blevet dømt fri for sammen med mændene fra Sandby at lukke gårderne om Lyngeskovs vænger. 1385.

???????

[Efter 1386. 23. august — før 1390. 26. maj]¹⁾.

86

Hr. Anders Jakobsen af Skafterup pantsætter Brorup og Agerup til Kristine, Eskil Falks enke. Registratur i Rigsarkivet (1541).

Et brev, at Anders Jakobsen af Skafterup, ridder, pantsatte Brorup og Agerup til fru Kristine, hr. Eskil Falks enke.

1) Eskil Falks dødsdag var den 23. august (SRD. IV 310); han omtales som død i biskop

Niels af Linköpings brev af 1387 31. august (nr. 238), hvori nævnes den indre uro i Sverige, som forhindrede normal samfærdsel. Det er derfor yderst tvivlsomt, om meddelelsen om Eskil Falks død ville kunne nå frem til Linköping på en uge i august 1387. Enken udførte i 1387 en af Eskil Falks testamentariske dispositioner (nr. 283), hvilket må være sket ikke alt for længe efter hans død; denne må da være indtruffet 1386 23. august. Anders Jakobsen (Lunge) skriver sig til Skafterup 1387 12. december (nr. 275) og 1390 26. maj (DRB. IV 4 nr. 221), på det sidste tidspunkt var han ridder. Endnu 1388 23. september (nr. 434) nævnes han som væbner, men skriver sig da til Broby.

1386. **135**

Anders Jensen af Særslev skøder sit gods i Skanør til Hannes Dondeman, borger i Kalundborg og Peder Degn af Slagelse.

1. Skånebrevsfortegnelsen.

Skødebrev, udstedt af Anders Jensen af Særslev til Hannes Dondeman, borger i Kalundborg, og Peder Degn af Slagelse på alt hans gods i Skanør, nemlig tre grunde mellem overskærerboderne i Næstvedleje og fire boder i den vestlige del af byen o.s.v. 1386.

2. Udkast til Skånebrevsfortegnelsen.

resten ej medtaget

1386.

141

Henning Hermansen Skanør pantsætter sin gård i Næstved til Niels Sappi.

Næstved Skt. Petri klostres registratur (1528).

Henning Hermansen Skanør var skyldig Niels Sappi 12 mark sølv, for hvilke han overlod ham som pant sin fædrene gård med stenhuset ved åen. 1386.

- se 457. Stenhuset = boden i 457?

155

1386.

Greverne Ernst af Gleichen oplader Saltø til dronning Margrete.

Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

To grever Ernst af Gleichens skødebrev, at de har opladt og skødet Saltø slot til dronning Margrete. Givet 1386.

2 grever af samme navn?

157

1386.

Henrik Ivensen pantsætter sit gods i Rettestrup til Peder Basse.

Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Henrik Ivensen af Harresteds brev på sit gods i Rettestrup i Hammer herred, som er pantsat til Peder Basse af Tybjerg for 12 mark lødigt sølv. 1386. På latin.

1387.

16. januar Næstved.

166

Kong Oluf overdrager Saltø og alt sit gods i Saltø by med alle tilliggender til ridderen hr. Fikke Moltke på livstid som erstatning for Ringsted by og Ørslev, som denne har overdraget til kongen og dronning Margrete.

Original i Det arnamagnæanske Institut. Latin.

Oluf, af Guds nåde Danmarks, Norges, de Venders og Goters konge og ret arving til Sverige, til alle, som ser dette brev, hilsen med Gud.

Som følge af at nærværende brevviser hr. Fikke Moltke, ridder, der er sund og uskadt, i levende live frit har opladt byen Ringsted i Ringsted herred, en gård i Ørslev og alle sine andre ejendomme sammesteds og en mølle, som samme hr. Fikke havde i pant fra os, med al den ret, som tilhører ham i samme gods, og med alle deres tilliggender uden nogen undtagelse til os og vor elskede moder, fru Margrete, af samme nåde Sveriges og Norges dronning, overdrager og overgiver vi med dette brev til samme hr. Fikke vore ejendomme, nemlig vor borg¹) Saltø tillige med alt vort gods i byen Saltø og alle deres tilliggender, nemlig Enø, Karrebæk, Gumperup²), Agerup, 5 gårde i Menstrup, 1 gård i Linde), 1 gård i Jenstrup og 2 gårde i Tåstrup tillige med al

kongelig ret, som han til erstatning for det fornævnte gods, nemlig byen Ringsted og Ørslev, kan nyde til sine dages ende efter sit forgodtbefindende, dog med tilføjelse af den betingelse, at når nævnte hr. Fikke afgår ved døden, skal fornævnte borg Saltø tillige med alle de foranskrevne ejendomme og deres samlede tilliggender vende frit tilbage til vor hånd eller til vor højtelskede moders eller vore arvingers hånd, og at vi skal have fuld og fri myndighed til at overdrage de fornævnte ejendomme til hvem vi ønsker, uden indsigelse fra oftnævnte hr. Fikkens arvinger eller fra nogen som helst andre.

Givet i Næstved i det Herrens år 1387 på onsdagen efter ottendedagen efter helligtrekongersdag under vort segl.

1) `fortalicium'. - 2) nu Klinteby. - 3) nu Lindesgård.

møllen vist omkring Ringsted - overdrages på livstid

1387. 31. december.

Oluf Raaris i Vemmeløse og Didrik Skelle i Vindinge erklærer, at Harrested, Hagenskov, et halvt bol i Saltø by, to gårde i Bastrup med 13 1/2 ørtug skyldjord og et halvt bol i Raklev er tilfaldet Henrik Ivensen ved skiftet efter Iven Markmands afdøde hustru fru Ingerd.

Original i Rigsarkivet. Latin.

Oluf Raaris i Vemmeløse, Didrik Skelle i Vindinge til alle, der ser dette brev, hilsen med Gud.

Alle skal vide, at vi i det Herrens år 1387 på den hellige pave og bekender Silvesters dag i fællesskab foretog en omhyggelig undersøgelse af alle og hver enkelt af de ejendomme, som ifølge arveretten var tilfaldet os efter - salig ihukommelse - fru Ingerds død, fordem Iven Markmands hustru i Harrested på Sjælland i Flakkebjerg herred, og vi blev enige om delingen af det nævnte gods på følgende måde således, at nedennævnte gods, nemlig Harrested, Hagenskov, et halvt bol i Saltø by, hvorpå Jens Jakobsen bor, to gårde i Bastrup, hvortil hører 13 1/2 ørtug skyldjord, og et halvt bol i Raklev, hvorpå Jakob Byskøp og Troels Jude bor, hvilket gods nævnte fru Ingerd ejede tillige med marker, enge, græsgange, skove, fiskevande og dets øvrige andre, rørilige og urørilige, tilliggender, er tilfaldet nærværende brevviser Henrik Ivensen. Vi forpligter os derfor med dette brev til at hjemle nævnte Henrik Ivensen føromtalt gods og til at fri det for krav fra hvem som helst. Ydermere forpligter vi os til, hvis nogen del af nævnte gods efter landsdelens love skulle blive fravundet samme Henrik Ivensen, at holde samme Henrik skadesløs i så henseende. Til vidnesbyrd om denne deling er vore segl tillige med segl tilhørende de velbyrdige og gode mænd, nemlig Erik Thomsen, Karl Thomsen, Jakob Halvegge, væbnere), og Niels Hemmingsen, sognepræst i Vindinge, hængt under dette brev. Givet ovennævnte år og dag.

1) `famuli'.

se 280

1387. 31. december.

280

Henrik Ivensen i Harrested og Didrik Skelle i Vindinge erklærer, at 20 ørtug skyldjord i Haldagerlille og 2 bol på nær 4 ørtug skyldjord i Raklev tillige med en pantsat halv hovedgård er tilfaldet Oluf Raaris på hans hustru fru Ingeborgs vegne ved skiftet efter Iven Markmands afdøde hustru fru Ingerd.

Original i Rigsarkivet. Latin.

Henrik Ivensen i Harrested og Didrik Skelle i Vindinge til alle, der ser dette brev, hilsen med Gud.

Alle skal vide, at vi i det Herrens år 1387 på den hellige pave og bekender Silvesters dag i fællesskab foretog en omhyggelig undersøgelse af alle og hver enkelt af de ejendomme, som var tilfaldet os ifølge arveretten efter - salig ihukommelse - fru Ingerds død fordem Iven Markmands hustru, i Harrested på Sjælland i Flakkebjerg herred, og vi blev enige om delingen af det nævnte gods på følgende måde således, at nedennævnte gods, nemlig 20 ørtug skyldjord i Haldagerlille, to bol på nær 4 ørtug jord i Raklev tillige med den halve pantsatte hovedgård med dens tilliggender, hvilket gods nævnte fru Ingerd ejede tillige med marker, enge, græsgange, skove, fiskevande og dets andre rørilige og urørilige tilliggender, er tilfaldet nærværende brevviser Oluf Raaris på hans elskede hustru fru Ingeborgs vegne. Vi forpligter os derfor med dette brev til at hjemle nævnte Oluf Raaris føromtalt gods og til at fri det for krav fra nogen som helst. Ydermere forpligter vi os til - hvis nogen del af nævnte gods efter landsdelens love skulle blive fravundet samme Oluf - at holde samme Oluf skadesløs i så henseende. Til vidnesbyrd om denne deling er

vore segl tillige med segl tilhørende de velbyrdige og gode mænd, nemlig Erik Thomsen, Karl Thomsen, Jakob Halvegge, væbnere), og Niels Hemmingsen, sognepræst i Vindinge, hængt under dette brev Givet ovennævnte år og dag.

1) 'famuli'.

Samme dato som 279 – H.I. skriver sig straks til Harrested. Bortset fra dette ikke så interessant her.

457

1388.

Præsten Herman Madsen skøder en gård i Næstved med bod ved Suså til Niels Jakobsen Sappi.

Næstved Skt. Petri klostres registratur (1528).

Præsten Herman Madsen overdrog og skødede Niels Jakobsen Sappi nævnte gård¹⁾ med bod²⁾ ved åen. 1388.

1) jf. nr. 141; optegnelsen er den anden på siden, der har overskriften *Brofjerding Stenhus ved den*. - 2) 'aabod, dansk ord i den latinske tekst.

31 [Omkr. 1389. 30. april].¹⁾

Jakob Hegle kvitterer Finkenoge for 25 mark, som han har oppebåret for de 100 mark, som han og fire andre har kautioneret for i dronning Margretes navn.

Original i rigsarkivet.

Jeg Jakob, kaldet Hegle, hilser alle, der hører eller ser brevet.

I skal vide, at jeg erkender, at jeg med dette brev havde oppebåret 25 mark af den velbyrdige mand, kaldet Finkenoge, for de 100 mark, angående hvilke jeg og fire med mig er gået i borgen i fru dronning Margretes navn, og jeg vil kvittere ham for det fornævnte med hensyn til fangen Borkonwanbyrthen. Til vidnesbyrd herom er mit segl hængt under dette brev tillige med segl, tilhørende de gode mænd²⁾, nemlig hr. Fikke, ridder, af Kyse.

1) Jakob Hegle nævnes første gang 1389 30. april, nr. 30. Fikke Moltke nævnes sidste gang 1391 5. december, nr. 468. Peder Jakobsen Finkenoge, der første gang omtales som ridder 1397 18. januar, Rep. nr. 4093, levede endnu 1413 25. januar, Rep. nr. 5242. - 2) den latinske tekst har *bonorum uirorum*, muligvis har man tænkt sig yderligere een eller flere medbesejlere

221

1390.26. maj.

Ingeborg af Skullerup, enke efter ridderen hr. Peder Grubbe af Ordrup, Jens Grubbe af Ordrup, Anders Olufsen af Næsby og Klaus Zernin af Reerslev erkender, at Henneke Olufsen af Søholm, deres svigersøn, på sin hustru fru Ingeborgs vegne ved skiftet efter Peder Grubbe har modtaget sin hustrus arvepart.

Original i rigsarkivet.

Ingeborg af Skullerup, enke efter hr. Peder Grubbe af Ordrup, afdød ridder - from ihukommelse, Jens Grubbe af Ordrup, Anders Olufsen af Næsby og Klaus Zernin af Reerslev, væbnere, til alle, der ser dette brev, hilsen evindeligt med Gud.

Vi gør vitterligt for alle, såvel efterkommende som nulevende, at vi sammen med vor elskede svigersøn Henneke Olufsen af Søholm på hans elskede hustrus fru Ingeborgs vegne på retfærdig vis, som vi er forpligtet til, har sluttet og truffet en overenskomst angående et venskabeligt skifte af alt det gods, der tilfaldt os efter hr. Peder Grubbes død - from ihukommelse. Vi erkender, at denne Henneke Olufsen for den ham med rette tilfaldne part har modtaget og fuldstændigt oppebåret nedenfor anførte gods med alle dets tilliggender, som følger. For det første nemlig alt gods i Kyndeløse i Volborg herred, hvilket hr. Peder Grubbe besad, nemlig fire brydegårde med alle deres tilliggender, fremdeles tredjeparten af en mølle kaldet Wasquern, af hvilken der skal gives seks pund korn, fremdeles i Ordrup i samme herred tre gårde, som udgør "en søsterdel"¹⁾, af hvilke der skal gives fire pund korn, fremdeles i Haghenes "en søsterdel"¹⁾, fremdeles en halvgård i Nyrup i samme herred, af hvilken der skal gives to pund korn, på hvilken gård en Mogens kaldet Ellegård bor, fremdeles en gård i Kvanløse i Merløse herred, af hvilken der skal gives tre pund korn, fremdeles i Tersløse to gårde, af hvilke der skal gives fire

og et halvt pund korn, fremdeles en gård sammesteds, af hvilken der skal gives to pund korn, fra hvilken gård jeg, Anders Olufsen, skal have en ørtug korn, og jeg, Klaus Zernin, skal have 14 skæpper korn og halvdelen af tjenesten og arbejdet, fremdeles en gård i Lyngby i Flakkebjerg herred, af hvilken der skal gives fire pund korn og tyve skæpper havre, på hvilken gård en Hemming Ovesen bor, fremdeles i Båslunde i samme herred en gård, af hvilken der skal gives to pund korn og ti skæpper havre, fremdeles i Tofteskov ”en søster-del”¹⁾).

Ydermere forpligter vi os og vore arvinger til inden udløbet af det nærmest følgende halvår, hvis fornævnte gods på lovlig vis fravindes nævnte Henneke eller hans arvinger efter landets love, i forhold til vor part, kaldet ”antaal”²⁾, at erstatte og virkeligt med umiddelbar virkning at vederlægge fornævnte Henneke Olufsen og hans arvinger med gods af tilsvarende værdi. Fremdeles erklærer vi med dette brev denne Henneke Olufsen og hans arvinger kvit og ganske fritaget med hensyn til alt det fornævnte gods, intet undtaget, med hvilke navne det end kan opregnes, og som i medfør af ret arv tilkommer os efter hr. Peder Grubbes død - from ihukommelse.

Til vidnesbyrd herom er vore segl hængt under dette brev tillige med segl tilhørende de velbyrdige mænd, nemlig hr. Anders Jakobsen af Skafterup, ridder, hr. Jens Brun, præsteviet mand og sognepræst i Bringstrup, Jens Troelsen, landstingsdommer i Sjælland. Givet i det Herrens år 1390 torsdagen før ottendedagen efter pinse.

1) dansk ord i den latinske tekst. - 2) nedertysk ord i den latinske tekst, d.v.s. forholdsmæssigt
[Tofteskov er den ved Harrested if. stedregister]

[1390. Efter 18. november]¹⁾.

292

Peter Oldehenke og Henrik Vlint lover rådmændene i Rostock skadesløsholdelse for deres løfte til rådmændene i Næstved angående arvegodsset efter Peder Trendehovet.

Notits i Rostock.

Det skal være vitterligt, at Peter Oldehenke og Henrik Vlint med håndslag lovede, at de vil og skal holde de herrer rådmænd i Rostock skadesløse for enhver påmindelse på grund af det løfte, de har givet rådmændene i Næstved i medfør af det arvegods, der er efterladt af Peder Trendehovet.

1) notitsen er i håndskriftet indført under 1390 efter fredagen før Elisabeths dag.

474

1391. 7. december. Hørsholm.

Anders Pedersen af Svanholm og hans hustru Elisabeth, datter af Niels Knudsen, erklærer, at fru Elene Nielsdatter, enke efter ridderen hr. Bent Byg med slægts og venners samtykke har indgivet sig i Roskilde sankt Clara kloster med al den ret, som tilkommer dem i godset i Strøby Bavelse, Stignæs og i gårde i Hyllinge, Regerup og Herlufmagle.

Original i den arnamagnæanske samling.

Anders Pedersen af Svanholm og Elisabeth, datter af Niels Knudsen, nævnte Anders Pedersens hustru, til alle, der ser dette brev, hilsen evindelig med Gud.

Alle skal vide, at vi og vore arvinger erkender, at fru Elene Nielsdatter, enke efter hr. Bent Byg, ridder, efter sine slægtninges og venners råd og særlig efter vort har overgivet sig selv til sankt Clara kloster i Roskilde tillige med al den ret, som vi og vore arvinger har og i fremtiden kan have i nedenfor anførte gods, som følger:

for det første at denne fru Elene til sankt Claras kloster i Roskilde giver og skøder alt det gods, som hr. Bent Byg tillige med denne fru Elene fik og arvede efter hendes fader Niels Eriksens og hendes broder Erik Nielsens død - salig ihukommelse - og som er beliggende i Strøby i Stevns herred tillige med alle dets tilliggender uden undtagelse, at besidde til evig tid, således at denne fru Elene og fornævnte kloster såvel i denne fru Elenes levetid som efter hendes død frit kan bruge og råde over det til deres brug uden indsigelse fra nogen af vore arvinger.

Fremdeles skal denne fornævnte fru Elene ukæret have og frit råde over gods i Bavelse, gods i Stignæs, en gård i Hyllinge, en gård i Regerup og en gård i Herlufmagle i sine levedage tillige

med alle oppebørsler og afgifter og alle tilliggender til dette gods til sit og fornævnte sankt Clara klostres brug, og når denne fru Elene dør, da skal fornævnte kloster have og beholde dette gods med pantsættelses adkomst for 100 mark sølv i gode og gangbare sølvpenge, indtil det på lovlige vis indløses af os eller vore arvinger for 100 mark sølv, således som det er skrevet, og alt hvad nævnte fru Elene eller klostret oppebærer fra nævnte gods, skal ingenlunde fraregnes i gældens hovedstol. Ydermere forpligter vi os og vore arvinger til, at fornævnte gods i Strøby skal tilfalde fornævnte sankt Clara kloster til evig og retmæssig ejendom, og at godset i Bavelse med det øvrige foranførte gods uden svig skal tilfalde fornævnte kloster med pantsættelses adkomst, således som det er skrevet,

- og for at alt det foranskrevne kan forblive desto fastere og mere sikkert, har vi af egen drift og af fri vilje ladet vore segl hænge under dette brev tillige med segl tilhørende vore elskede måge¹⁾ herrerne Stig Pedersen, Stig Ågesen, riddere, og Holger Jensen, væbner, og den højborne fyrstinde og frue, fru Margrete, af Guds nåde Sveriges og Norges dronning og ret arving til og fyrstinde af Danmarks rige, herrerne Ivar Lykke, Anders Jakobsen, riddere, og Henneke Olufsen, væbner, til vidnesbyrd om alt det fornævnte. Givet på Hørsholm i det Herrens år 1391 dagen efter den hellige biskop og bekender Nicolaus' dag.

1) teksten har *generorum*, der ligesom måge kan betyde svigersøn og svoger og som her endnu løsere om mandlige slægtinge gennem giftermål. Slægtskabsforholdene lader sig ikke udrede med sikkerhed.

[Bent Byg Gunderslevholm død 1391]

som 474 – samme gd. i Hyllinge

476 1391. 10. december. Roskilde.

Elene Nielsdatter, enke efter hr. Bent Byg ridder, indgiver sig i Roskilde sankt Clara kloster.

Original i den arnamagnæanske samling.

Elene Nielsdatter, enke efter hr. Bent Byg, ridder, til alle, der ser dette brev, hilsen evindelig med Gud. Jeg gør vitterligt for alle, nulevende og fremtidige, at jeg Elene Nielsdatter med velovervejnet sind og frivilligt efter alle mine slægtinges og i lige måde mine venners råd med dette brev overgiver mig selv til sankt Clara kloster i Roskilde med alt det gods, som hr. Bent Byg, tidligere min elskede ægtefælle, på lovformelig vis gennem mig havde i Strøby i Stevns herred, på denne betingelse, at det skal tilfalde mig - nævnte Elene - og fornævnte sankt Clara kloster i Roskilde til evige tider frit at råde over til vort, nemlig mit og fornævnte klostres nytte uden enhver indsigelse fra mine arvinger og andre, fremdeles at jeg fornævnte Elene ukæret skal have dette nedenfor anførte gods, nemlig gods i Bavelse, i Stignæs, en gård i Hyllinge, en gård i Regerup, en gård i Herlufmagle, frit at råde over alle mine levedage, så længe jeg lever, og til mit og fornævnte sankt Clara klostres nytte.

Men når jeg - nemlig fornævnte Elene - er afgået ved døden, skal fornævnte gods og hver enkelt del deraf tillige med sammes tilliggender som fornævnt samt fornævnte gårde fuldt ud pantsættes til nævnte sankt Clara kloster i Roskilde for 100 mark sølv i god og gængs mønt, indtil ofte nævnte gods og gårde på lovformelig vis indløses af mine arvinger fra fornævnte kloster for fornævnte 100 mark sølv, og alt, hvad der oppebæres af mig eller klostret fra fornævnte gods og gårde, skal på ingen måde fraregnes i gældens hovedstol. Yderligere forpligter jeg mig og mine arvinger til, at fornævnte gods i Strøby til evige tider frit skal tilfalde sankt Clara kloster i Roskilde, men godset i Bavelse sammen med det andet fornævnte gods og gårde skal uden enhver anledning til ondsindet kneb fuldt ud tilfalde fornævnte sankt Clara kloster i Roskilde som pant.

Til større sikkerhed og vished om alt dette fornævnte har jeg ladet mit segl hænge under dette brev sammen med segl tilhørende den berømmelige fyrstinde og frue, fru Margrete, dronning over rigerne Norge og Sverige og ret arving til og fyrstinde af Danmarks rige, samt de velbyrdige mænd de herrer Stig Pedersen og Stig Ågesen, Ivar Lykke, riddere, Henneke Olufsen, Anders Pedersen og Holger Jensen, væbnere, til vidnesbyrd om alt det fornævnte.

Givet i Roskilde i det Herrens år 1391 søndagen næst efter den berømmelige jomfrus undfangelsesdag¹⁾.

1) 8. december.

som 474 og 476 – sm. gd.

1391. 14. december. Roskilde. 482

Dronning Margrete erklærer, at Elene Nielsdatter, enke efter hr. Bent Byg; rid-der, sin indtræden i Roskilde sankt Clara kloster har skødet og pantsat sit gods i Strøby Bavelse, Stignæs, Hyllinge, Regerup og Herlufmagle til klostret.*

Original i den arnamagnæanske samling.

Vi Margrete, af Guds nåde Sveriges, Norges dronning og ret arving til og fyrstinde af Danmarks rige, gør vitterligt for alle, nulevende og fremtidige, at den velbyrdige frue fru Elene Nielsdatter, enke efter hr. Bent Byg, ridder - lykkelig ihukommelse - var til stede for os og efter råd fra Anders Pedersen og Elisabeth, ægtefæller, samt med flere venners og slægtinges samtykke og vilje på enhver måde før sin indtræden i ordenen skødede alt sit gods til sankt Clara kloster i Roskilde, nemlig Strøby, Stevns herred, at besidde evindeligt, og at hun, sund og rask og uden tvang, afhændede det evindeligt samt pantsatte alt sit gods i Bavelse, i Stignæs, en gård i Hyllinge, en gård i Regerup og en gård i Herlufmagle tillige med alle tilliggende til nævnte gårde og gods, med denne tilføjelse, at nævnte fru Elene, så længe hun lever, skal have fornævnte gods til sin og klostrets rådighed til sit og klostrets gavn, og når hun er afgået ved døden, skal godset i Bavelse, Stignæs, Hyllinge, Regerup og Herlufmagle på lovformelig vis indløses af denne fru Elenes arvinger for 100 mark sølv

Til vidnesbyrd og til større vished om alt det fornævnte har vi derfor ladet vort sekret hænge under dette brev tillige med segl tilhørende de velbyrdige mænd og herrer Ivar Lykke, Anders Jakobsen, riddere, Anders Pedersen, Henneke Moltke og Peder Nielsen af Vollerup, væbnere. Givet i Roskilde i det Herrens år 1391 dagen efter jomfruen sankt Lucies dag

1391. 488

Gunhild Pedersdatter sælger sin gård i Møllegade i Næstved til Oluf Larsen.

Næstved klostres registratur (1528).

Gunhild Pedersdatter solgte Oluf Larsen sin gård i Møllegade, som hun arvede efter sin broder, hr. Jakob Naber. 1391.

1391. 489

Niels Bentsen, kannik i Roskilde, testamenterer sit stenhus i Næstved til sin svoger Everhard Swinge.

Næstved klostres registratur (1528).

Niels Bentsen, kannik i Roskilde, overdrog ved testamente sin svoger, Everhard Swinge, sit stenhus¹⁾, som han købte af Jakob Råbuk. 1391.

1) registraturen har som overskrift *Koberg, bopæl for sognepræsten ved sankt Morten, jf. Helms, Næstved St. Peders Kloster 375, 393-94.*

1393. 6. juli.

57

Dronning Margrete skøder gården Saltø med tilliggende til bispebordet i Roskilde mod opførelse af et alter i domkirken og afholdelse af en årtid for hendes fader, forfædre og hende selv.

Original på dansk i rigsarkivet.

Vi Margrete, af Guds nåde Sveriges og Norges dronning og ret arving til og fyrstinde af Danmarks rige, hilser alle, som hører eller ser dette brev, evindeligt med Vor Herre.

Vi kundgør det for alle, at vi da af det land og gods, som Gud har undt os, med velberåd hu og velovervejet og god vilje til ære for Gud og Vor Frue fra os og vore arvinger og efterkommere til bispebordet i Roskilde til evindelig besiddelse giver og skøder og afhænder gården Saltø med bygning og ager og eng, fiskevand, græsgang, skov, vådt og tørt og hele gårdens tilliggende, intet undtaget, både med køb og med brev og al den ret, som vi har dertil, hvad det end er.

Dog skal der til ære for Gud og Vor Frue gøres således derfor, som herefter følger, for hvilket den, som skal gøre det, skal stå til ansvar over for Gud, og biskoppen af Roskilde skal lade det foretage, som herefter følger. Først at der nu straks skal bygges et alter, og det skal indvies til Gud fader og søn og den helligånd, og hver dag indtil dommens dag skal der holdes en sunge messe ved det samme alter for Gud fader og søn og den helligånd, og hver dag, mens messen synges, skal der brændes et lys, og hver dag efter den samme messe skal der synges en lovprisning af Vor Frue, som hedder "Ave Maria, fuld af nåde, Herren være med Dig o.s.v."¹⁾ Dette skal gøres til gavn og støtte for vor faders og vore forfædres og venners sjæle og vor egen, og hvert år dagen efter sankt trinitatis søndag skal der holdes en årtid for vor fader og vore forfædre og os, og den dag skal biskoppen af Roskilde beværte kannikerne det bedste han kan med mad og øl, og biskoppen af Roskilde skal give de kanniker, som den dag deltager i sjælemessen og aftenen før i vigilierne, som det er sædvane i samme kirke, een lødig mark til deling mellem dem, og peblingene skal gives fri den dag, og der skal gives dem en tønne øl og eet hundrede brød og mad dertil, og de skal samme aften synge den fornævnte lovprisning af Vor Frue, som hedder "Ave Maria, fuld af nåde, Herren være med Dig o.s.v."¹⁾, i Roskilde domkirke for Vor Frue alter.

Til sikkerhed for alle disse fornævnte punkter har vi ladet vort segl hænge under dette brev og har til vidnesbyrd bedt den hæderværdige fader biskop Tetze af Odense, og hr. Jens Andersen, hr. Folmer Jakobsen, hr. Anders Jakobsen og hr. Peder Basse, riddere, Henneke Olufsen og Jens Due, væbnere, lade deres segl hænge under dette brev, som er givet år 1393 efter Vor Herres fødselsår ottendedagen efter apostlene sankt Peters og sankt Paulus' dag.

1) tidebøn på grundlag af englehilsenen i Luk. 1, 28 og Elisabeths hyldest i Luk. 1, 42, jf. herom Kult. leks. I 284-85, samt P. D. Steidl, Vor Frues sange 132-42.

[mest standardformular, men ej altid nævnt fiskevand]

[også kopi 1396 / 12]

1393. [Efter] 22. juli. Lubeck.

65

Reces af hansedagen i Lubeck.

Afskrift på latin og nedertysk (§§ 1-6) i hanserecesserne

I det Herrens år 1393 på Maria Magdalenes dag forsamledes de herrer rådsudsendinge fra nedenfor anførte stæder i staden Lubeck, nemlig fra Hamburg Kristian Ritter og Nicolaus van Geldersen, fra Stralsund Gregor Swerting og Arnold Buk, fra Greifswald Vincent Wikbolds, fra Kolberg Vincent Holk, fra Preussen: fra Thorn Albrecht Russe, fra Danzig Tideman Huxer, fra Lubeck de herrer Henrik Westhof, Johan Nyebur, Johan Pertzeval, Gerhard v. Attendorn, Thomas Morckerke, Bruno Warendorp, Henrik v. Hachede og Bertold Kerkring, og gennemdrøftede disse nedenfor anførte sager. Og fra Kampen Jan Schilder

<1-2> ...¹⁾

<3> Eftersom det fremdeles står ilde til på havet, hvorved hansekøbmanden er blevet og bliver svært skadet, så er stæderne blevet enige om, at ingen i år skal opsøge landet Skåne eller Danmarkssiden for at salte sild under trussel om tab af ære og gods. Derom har vi skrevet breve til alle de stæder, som det berører. Og heller ingen købmand eller købmandssvend eller knægt skal bytte eller købe sild af nogen i Skåne eller på Danmarkssiden.

<4> Hvis det fremdeles var således, at nogen købmand var i Skåne eller på Danmarkssiden før denne forordning og saltede eller købte sild der, før han fik at vide, at det var forbudt, den sild må han tage med sig her over, uden (at det er) brud (på vedtagelsen), hvis han vil bevise, at det er sket, før han fik kendskab til forordningen. De fra Stralsund har forpligtet sig til, at de, så snart de kan, vil meddele det til Skåne og til Danmarkssiden, hvor man plejer at salte sild. Men fogeden fra Kampen har skrevet det hjem

<5> Desuden er stæderne blevet enige om, at ingen (silde)kurve skal være i omløb i Skåne, og også at ingen købmand skal købe sild fra (silde)kurvene under trussel om en bøde på to skilling grot, så ofte som nogen gør det. Det skal hver enkelt foged pådømme og ved sin ed sørge for, at det bliver overholdt således²⁾.

<6> Fremdeles er stæderne kommet overens om, at man ikke for tiden skal lade fiskerskuder sejle til Skåne eller til Danmarkssiden for at fiske sild.

1) §§ 1-2 handler om forholdet til købmændene uden for hanseforbundet. - 2) § 5 gentager og præciserer stædernes påbud i 1392, jf. DRB. IV 4 nrr. 631, 633 og 635.

1393. 112

Asser Pedersen på Svinø og Niels Vejlø i Rislev overdrager al deres ret til en gård og en bod i Næstved til Næstved sankt Peders kloster.

Næstved klostres registratur (1528).

Asser Pedersen på Svinø og Niels Vejlø i Rislev, samarvinger efter broder Hemming Jensen, fordum munk i Skovkloster, overgav klostret al ret til en gård vest for sankt Mortens kirke og til et bodested mod syd nær ved samme gårds port. 1393.

1393. Hammer herredsting.**113**

Jakob Bosen i Sallerup skøder sin gård i Køng til Næstved sankt Peders kloster.

Næstved klostres registratur (1528).

Jakob Bosen i Sallerup overdrog og skødede sin gård i Køng markby, hvortil der ligger en øre skyldjord, til klostret på Hammer herredsting for sin fromheds skyld, idet han forpligtede sig til at ville opføre en vindmølle i nærheden af Sallerup; og han gav en forgyldt kalk til den hellige jomfrus alter, hvor han skal begraves sammen med sin hustru, idet han erkendte, at han havde det gods, han bebor, samt Avnø i leje af klostret. 1393.

1393. Hammer herredsting.**114**

Jakob Bosen skøder ovennævnte gård¹) på Hammer herredsting.

Næstved klostres registratur (1528).

Samme¹) Jakob skødede os samme gård¹) på Hammer herredsting. 1393. Under samme opregning²). - 1) jf. forrige nr. - 2) d.v.s. som i forrige nr.

1394. 29. marts.**177**

Rådet i Flensborg bevidner, at Margrete, medborgerske i Lubeck, har købt de sild, som hun fører til Lubeck, i Flensborg af en købmand fra Næstved.

Original i Lubeck.

Vi rådmænd i Flensborg gør med dette brev vitterligt over for de ærværdige og overordentligt gode mænd, borgmestre og rådmænd i Lubeck, vore elskede venner, idet vi klart erklærer, at Herbert Remsnider, vor borger, fremstod for os og bekræftede med sin korporligt aflagte ed sammen med to troværdige mænds, der stod ham bi, at nærværende brevviser, Margrete, Eders medborgerske, af en købmand, der bor i Næstved, en by på Sjælland, hos os lovformeligt har erhvervet en tønne sild, som hun har overført til Eders stad. Det er uomstødeligt for os, at nævnte købmand uden at sætte sig op mod Eders befaling¹) personligt og ved sine lovformelige tjenere har ladet fornævnte sild tilberede.

Til vished for det fornævnte er vort sekret derfor til vidnesbyrd trykt på bagsiden af dette brev. Givet i det Herrens år 1394 på den søndag i fasten, på hvilken der som indgangsbon synges Lætare Jerusalem.

1) forbudet af 1393 22. juli, jf. nr. 65.

1394.**302**

Bernhard Møller pantsætter sin gård i Møllegade i Næstved til Peder Jakobsen.

Næstved klostres registratur (1528).

Bernhard Møller skyldte Peder Jakobsen fem mark sølv, for hvilke han pantsatte ham sin gård i Møllegade. 1394.

1395. 29. september.

442

Søster Kristine, abbedisse i Roskilde sankt Clara kloster, udlejer klostrets brydegård i Sneslev til Tideman på livstid for fem pund korn årligt.

Original i den arnamagnæanske samling.

Søster Kristine, abbedisse i sankt Clara kloster i Roskilde, og hele det menige konvent sammesteds til alle, til hvem dette brev når, hilsen med Gud.

Vi vil, at det skal stå klart for alle, såvel nulevende som fremtidige, at vi med dette brev erkender, at vi til nærværende brevviser, Tideman, i hans levetid har bortforpagtet vor brydegård i Sneslev i Flakkebjerg herred tillige med alle dens tilliggender, nemlig agre, enge, græsgange, skove, fiskevande, vådt og tørt, intet undtaget, for fem pund korn årligt, hvilke fem pund korn han i overensstemmelse med vor forstanders udsagn hvert år skal og er forpligtet til at betale os i Næstved inden den hellige jomfru Marias renselsesdag; denne betingelse er aftalt, at hvis han ikke betaler afgiften til den rette termin som forud berørt, da skal vor fornævnte brydegård med alle dens tilliggender, intet undtaget, uden enhver indsigelse uanfægtet vende tilbage til vort kloster tillige med afgiften af den for samme år, hel og fuldkommen, og med to skilling grot for tjenesteydelse i ethvert år han bruger vor gård og vort gods, uden nogen indsigelse fra dato og således indtil den termin, da han skilles fra denne vor gård og dette vort gods.

Til vidnesbyrd herom er vore segl hængt under dette brev. Givet i det Herrens år 1395 på ærkeenglen sankt Michaels dag.

1395. **472**¹⁾ om gården, jf. DRB. IV 4 nr. 646 samt Helms, Næstved St. Peders kloster 477.

Rigets justitiar tildømmer Næstved sankt Peders kloster en gård i Holløse.

Næstved klostres registratur (1528).

Fornævnte gård¹⁾ er blevet tildømt klostret af rigets justitiar i dronning Margretes tid, idet han forbyder, at nogen befatter sig dermed. 1395. På papir.

1395. **481**

Jens Knudsen af Fuglebjerg skøder sit gods i Flinterup til dronning Margrete.

Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Jens Knudsen af Fuglebjergs skøde, givet dronning Margrete på hans gods i Flinterup. 1395.

[¹⁾vistnok Alsted Herred” – men hvorfor?]

12

1396. 2. februar.

Biskop Peder af Roskilde og kapitlet sammesteds kundgør, at dronning Margrete har skænket og skødet gården Saltø med tilliggender til bispebordet i Roskilde til afholdelse af gudstjeneste ved Trinitatis alter i domkirken og af en årtid for hende og hendes slægt.

Original på dansk i rigsarkivet.

Vi Peder, med Guds nåde biskop i Roskilde, og hele kapitlet sammesteds hilser alle, der ser eller hører dette brev, evindeligt med vor Herre.

Vi kundgør for alle, at den ærværdige fyrstinde, fru Margrete, af Guds nåde Sveriges og Norges dronning og ret arving til og fyrstinde af Danmarks rige, har givet og skænket, skødet og afhændet gården Saltø bort fra sig og sine arvinger og efterkommere til bispebordet i Roskilde til evig besiddelse med bygning, ager, eng, fiskevand, græsgang, skov, vådt og tørt og alle gårdens tilliggender, intet undtaget, hvad det end er, på det vilkår, at biskoppen i Roskilde skal lade det efterfølgende blive gjort: For det første at det alter, som nu er bygget i Roskildekirkens kor ved siden af vor broders grav, straks skal indvies til faderen, sønnen og den helligånd; og foran samme alter skal der holdes en sunget messe for faderen, sønnen og den helligånd hver dag indtil dommedag straks efter sakristanmessen¹⁾). Og medens denne messe bliver sunget, skal der brænde et lys, og hver dag efter samme messe skal der synges en lovprisning til vor frue, som hedder Ave Maria fuld af nåde, Herren være med dig o.s.v.²⁾). Dette følgende skal gøres ved fornævnte dronning Margretes faders, hendes forfædres og hendes egen årtid én gang om året,

dagen efter trinitatis søndag. Og den dag skal biskoppen i Roskilde give de kannikker, der den dag deltager i sjælemessen og aftenen forinden i vigilierne en lødig mark at fordele mellem dem, således som det er sædvane ved samme kirke. Og biskoppen i Roskilde skal den dag forpleje kannikkerne så godt han kan, med mad og øl. Og peblingene skal gives fri den dag, og de skal have en tønne øl, 100 brød samt mad dertil, og samme aften skal de foran Vor Frue alter i Roskilde domkirke synges den samme lovprisning til Vor Frue, der hedder: Ave Maria fuld af nåde o.s.v.²⁾.

Vi biskop Peder og kapitlet i Roskilde forpligter med dette brev os og vore efterkommere til at overholde alle de foranskrevne artikler bestandigt, fast, og ubrydeligt samt at fuldbyrde dem til evig tid i alle henseender, som står skrevet ovenfor. Til bekræftelse på alle de foranskrevne artikler har vi fornævnte biskop Peder og kapitlet i Roskilde ladet vore segl hænge under dette brev, som er givet år 1396 efter vor Herres fødsel på kyndelmisse dag.

1) jf. Arhning, Roskilde Domkap. Hist. 79 flg. -- 2) jf. DRB. IV 5 nr. 57 note 1.

[næsten samme i kopi 1393/57]

206

1396.

Esbern Pedersen af Ravnstrup og hans hustru Margrete Jakobsdatter oplader to brydegårde i Næsby til dronning Margrete.

Vordingborgske registratur (1476).

Brev om, at Esbern Pedersen af Ravnstrup og hans hustru Margrete Jakobsdatter oplader dronning Margrete al deres rettighed i to brydegårde i Næsby i Tybjerg herred med seks øre skyldjord. Givet 1396.

[jf. ndst. 207]

207

1396.

Esbern Pedersen af Ravnstrup og hans hustru Margrete Jakobsdatter oplader gods i Bårse, Hammer og Ramsø herreder til dronning Margrete og kronen.

Vordingborgske registratur (1476).

Brev om, at Esbern Pedersen af Ravnstrup og hans hustru Margrete Jakobsdatter oplader og skøder dronning Margrete og kronen til evig besiddelse efterskrevne gods, som er en gård med et halvt bol jord i Rønnebæk; en gård med to øre skyldjord i Stenkelstrup; en ødegård med fire ørtug skyldjord i Borup; en gård med én ørtug skyldjord i Rønnebæk-Sibberup; en gård med ti ørtug skyldjord i Nørre-Tvede og en vandmølle sammesteds; en gård med fire ørtug skyldjord i Stårby; og en gård, som kaldes Skovhuse, i Bårse herred, med alt det fornævnte gods' tilliggende. Givet o.s.v. 1396.

Yngre Kalundborgske registratur (1551).

[Borup, Hammer Herred (Mogenstrup el. Rønnebæk sogn?). Ej oplyst i registret]

Fremdeles skødebrev og pantebrev på gods i Rønnebæk, Stenkelstrup, Borup, Rønnebæk Sibberup, Nørre-Tvede og en vandmølle sammesteds og Skovhuse med mere gods på Sjælland i Næsby¹⁾.

1) jf. foregående nr.

1396.

223

Hr. Anders Jakobsen skøder på kronens vegne Saltø til biskop Peder af Roskilde.

Et

Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

skødebrev på latin, hvormed hr. Anders Jakobsen på dronning Margretes vegne til biskop Peder af Roskilde skøder Saltø, Karrebæk og noget gods i Flinterup. 1396.

[Står ved Flinterup: "vistnok Alsted H.", men det må være v. Saltø]

1397. 434

*Cecilie, Peder Pilts hustru, skænker sin gård i Stuby til Næstved sankt Peders kloster.
Næstved klostres registratur (1528).*

Cecilie, Peder Pilts hustru, overdrog og skødede os til frelse for sin sjæl sin gård i Stuby med det møllested for den vindmølle, som tidligere stod derpå. 1397.

1397¹⁾ 435

*Everhard Swinge skøder et stenhus i Næstved til hr. Erik Bydelsbak.
Næstved klostres registratur (1528).*

Everhard Swinge skødede Erik Bydelsbak, ridder, det fornævnte hus ²⁾. 1397.

1) registraturen har fejlagtigt 1497. Erik Bydelsbak nævnes første gang 1397 6. november, nr. 404. — 2) jf. DRB IV 4 nr. 489 [1391]

[meget lang, men spændende og en del lokalt]

617 1398. 11. august. Skovkloster.

Testamente af Ide Pedersdatter, enke efter Torkil Nielsen.

Afskrift i Lundebogen.

I Herrens navn, amen. Jeg Ide Pedersdatter, enke efter Torkil Nielsen, som skønt liggende på sygesengen dog ved Guds nåde er ved fuld fornuft og uskadt (på sjælen), og som af mange øjensynlige tegn har erfaret, at menneskets tid på jorden forløber som en flygtende skygge, og (at) det er klart og åbenbart, at intet menneske overhovedet vil kunne tage noget som helst af alle dets timelige midler med sig herfra, men kun det som, barmhjertigt skænkes til fromme gerninger, ordner og indretter derfor, i ønsket om at sørge for min sjæls frelse, mit testamente over det gods, der er overladt mig af Gud, på følgende måde.

For det første testamenterer jeg til franciskanerklostret i Roskilde, hvor jeg vælger min grav i mine forfædres kapel, 20 mark sølv på den betingelse, at min årtid på selve min dødsdag holdes af samme klostres klosterbrødre med messer og vigilier årligt til evig tid. Fremdeles til dominikanerne sammesteds en mark sølv. Fremdeles til nonneklostrene, nemlig Vor Frues, sankt Agnetes og sankt Claras sammesteds en mark sølv til hvert. Fremdeles til de syge i helligåndshuset sammesteds en mark sølv. Fremdeles til de spedalske i hospitalet sammesteds en mark sølv. Fremdeles til franciskanerne i København en mark sølv. Fremdeles til Vor Frue og sankt Nikolaj kirker sammesteds en mark sølv til hver. Fremdeles til de syge i helligåndshuset sammesteds en mark sølv, til de spedalske sammesteds en mark sølv. Fremdeles til nonnerne i Slangerup en mark sølv, til dominikanerne i Hølbæk en mark sølv. Fremdeles til franciskanerne i Kalundborg en mark sølv.

Fremdeles til dominikanerne i Næstved en mark sølv. Fremdeles til franciskanerne sammesteds en mark sølv. Fremdeles til de syge i helligåndshuset sammesteds en mark sølv. Fremdeles til de spedalske sammesteds en mark sølv. Fremdeles til sankt Peders og sankt Mortens kirker sammesteds to skilling grot. Fremdeles til sammes sognepræster to skilling grot. Fremdeles til kirketjenerne ved samme en skilling grot. Fremdeles til sankt Peders kloster af sankt Benedikts orden i Næstved ti mark sølv. Fremdeles til munkesamfundet sammesteds fire mark sølv. Fremdeles til hr. Mads, abbeden sammesteds, mit sølvbælte. [kaldt Skovkloster senere]

Fremdeles til klostrene, nemlig Sorø, Esrum, Æbelholt, Knardrup, Ringsted og Antvorskov en mark sølv til hvert. Fremdeles til kirken i Endeslev en mark sølv. Fremdeles til sankt Laurentius' kirke i Lund ti mark sølv til indløsning af den nylig forfærdigede tavle til prydelser for højalteret. Fremdeles til klostrene, nemlig dominikanernes, franciskanernes, nonnernes og benediktinernes sammesteds en mark sølv til hvert. Fremdeles til de syge i helligåndshuset sammesteds en mark sølv. Fremdeles til de spedalske sammesteds en mark sølv. Fremdeles til dominikanerne i Helsingborg en mark sølv. Fremdeles til franciskanerne i Trelleborg en mark sølv. Fremdeles til franciskanerne i Ystad en mark sølv og til helligåndshuset sammesteds lige så meget. Fremdeles til klostrene Børringe, Bosjø, Herrevad, Bækkeskov og Öved en mark sølv til hvert. Fremdeles til dominikanerne i Åhus en mark sølv. Fremdeles til sankt Peders kloster i Tommerup ti mark sølv. Fremdeles til klosterbrødrene sammesteds fire mark sølv. Fremdeles til

Bertold, lægbroder sammesteds, fordem min faders og mine ægtemænds tro tjener, en gård i Stiby, hvorpå Oluf Hoved bor, med alle dens rørlige og urørlige tilliggender, vådt og tørt, til frit at besidde alle sine levedage, efter hvis død den frit skal vende tilbage til mine arvingers hænder. Fremdeles til de spedalskes hospital nær Tommerup to mark sølv. Fremdeles til kirkerne i Skepparslöv, Maglehem, Brösarp, Vitaby, Sankt Olof, Järrestad, Stiby, Borrbj, Kvärrestad, Smedstorp, Rödunge, Evelöv, Gödelöv, Ingelstad, Stora Harrie, Reslöv og Torrlösa, i hvis sogne jeg besidder gods, en skilling grot til hver, til deres sognepræster en skilling grot til hver, til kirketjenerne ved samme seks grot til hver. Fremdeles til kirken i Stora Herrestad, hvor mine små børn er begravede, fire mark sølv.

Fremdeles til nonneklosteret, der ved Guds nåde skal grundlægges på ny i Gladsax, min gård i Simrishamn, kaldet Torkil Nielsens Storegård, med alle dens rørlige og urørlige tilliggender, dyrket og udyrket, vådt og tørt, at besidde evigt på den betingelse, at der alle dage årligt til evig tid sammesteds holdes to messer, nemlig den ene for Vor Frue og den anden for de afdøde til bod for mine elskede ægtemænds, nemlig Torkil Nielsens og hr. Johan Snakenborgs, ridders, og deres forfædres og min og mine forældres sjæle. Fremdeles til samme kloster min mølle, kaldet Lawerwatsmølle i Stora Köpunge sogn med dens dæmning kaldet dam og med dens damsbånd¹⁾ samt med alle og ethvert af dens tilliggender, således som fornævnte Torkil Nielsen lovligt arvede den efter sine forfædres død. Fremdeles til samme kloster hele min by Raskarum og hele Raskarums fang og en vandmølle, kaldet Raskarum mølle i Sankt Olofs sogn i Albo herred med alle og ethvert af dens tilliggender, nemlig skove, fiskevande, vådt og tørt, intet undtaget, som hører til samme gods. Fremdeles hele min by Torup, nemlig med dens hovedgård med alle dens landbogårde og samme bys gårdsædegårde og med en nu øde møllegrund sammesteds med dens dæmning, kaldet dam, og med dens damsbånd¹⁾ samt med alle og ethvert af dens tilliggender, nemlig skove, fiskevande, vådt og tørt, intet tilhørende samme gods undtaget, hvilket gods ligger i Vitaby og Ravlunda sogne i fornævnte Albo herred, på den betingelse, at fornævnte to messer til bod for vore fornævnte sjæle højtideligt synges årligt og dagligt til evige tider. Fremdeles til samme kloster mine to landbogårde med to gårdsædegårde, kaldet "fæster"¹⁾, i Järrestads sogn, af disse landbogårde bor nu Niels Jensen i den ene og Tule i den anden, med alle og ethvert af fornævnte gårdes rørlige og urørlige tilliggender, vådt og tørt, intet tilhørende samme gods undtaget, med hvilken benævnelse det end kan opregnes, at besidde til evig tid, på den betingelse, at der årligt købes vin, oblater og fakler for afgifterne og indtægterne af fornævnte gårde, og at dette dagligt og til evig tid anvendes i samme kloster til messer til Guds ære. Fremdeles til samme kloster mit stod, kaldet stood¹⁾, på den betingelse, at folerne, som kommer fra fornævnte stod, årligt sælges til anskaffelse af klæde til passende klædning for klostersøstrene sammesteds, hvilket klæde årligt og til evig tid skal ydes dem til klæder. Fremdeles til samme kloster min guldring og mit sølvbæger med dets sølvlæg, hvilke kærlighedsfuldt er skænket mig af min dronning fru Margrete og min hr. biskop af Roskilde, hr. Peder, på den betingelse, at fornævnte guldring og sølvbæger med læg for evigt skal bevares som klenodier for samme klosters abbedisse til minde om nævnte min frue og fornævnte min hr. biskop af Roskilde.

[blev Gaunø i stedet for Gladsax i Skåne. Også nævnt ndf.]

Fremdeles til de fattige gudhengivne overalt ti mark sølv. Fremdeles til broder Peder Sommer, provincialminister for franciskanerne, min pasgænger til en værdi af seks mark sølv²⁾. Fremdeles til hr. Jens Falster, kantor i Lund, en pasgænger til en værdi af fire mark sølv. Fremdeles til broder Henrik, guardian i Næstved, en pasgænger til en værdi af fire mark sølv. Fremdeles til min frue den nådige dronning Margrete, den mig i Kristus kære, min sorte pasgænger. Fremdeles til min hr. biskop af Roskilde, hr. Peder, en sort hestefole. Fremdeles til min frænke fru Anna Gerhardsdatter en guldring. Fremdeles til min "søster"³⁾ fru Margrete en guldring. Fremdeles til fru Katerine, min broder hr. Eskil Falks enke, en guldring. Fremdeles testamenterer og skøder jeg til Henrik Uffesen min gård i Ammarp med alle dens tilliggender, hvilken gård tidligere er pantsat til ham af min broder Bo Falk for ti mark sølv, at besidde til evig tid. Fremdeles til enhver af sammes fire døtre ti mark sølv. Fremdeles til Sofie, hr. Gerhard Snakenborgs, ridders, datter ti mark sølv. Fremdeles til enhver af ridderen hr. Heine Snakenborgs fire døtre ti mark sølv. Fremdeles til sankt Birgittas kloster i Vadstena fem mark sølv. Fremdeles til franciskanerklosteret i Jönköping fem mark sølv. Fremdeles til Bjørn Pedersen, forhen min foged, en hest til en værdi af otte mark sølv. Fremdeles til Hågen Jensen, min frænde, en hest til en værdi af fire mark sølv. Fremdeles til Ide, sammes moder, to mark

sølv. Fremdeles til Tideke Bent, hans hustru og børn ti mark sølv. Fremdeles til Jakob Skål og hans hustru ti mark sølv. Fremdeles til min vært i Malmø to tønder smør og til hans hustru en guldring. Fremdeles til min frænke Margrete Jensdatter ti mark sølv, en opredt seng med dens tilbehør, min sorte kappe foret med egernskind, to køer, ti får, to pund malt, to pund mel og fire flæskeskinker. Fremdeles til hendes datter Sofie Knudsdatter ti mark sølv, en opredt seng, min sorte kjortel foret med egernskind, to køer, ti får, to pund malt, to pund mel og fire flæskeskinker. Fremdeles til Ide Timmesdatter, min frænke, to mark sølv. Fremdeles til hendes gifte datter to mark sølv. Fremdeles til hendes ugifte datter, ved navn Ide, seks mark sølv. Fremdeles til Jon Mogensen, skolemester i Skovkloster, tre mark sølv. Fremdeles til min pige Kristine Pedersdatter min grå kappe foret med mårskind¹, en opredt seng og ti mark sølv, for hvilke hun kan købe sig underhold i et eller andet kloster. Fremdeles til dværgen Lucie, kaldet dværginde¹), otte alen klæde, en opredt seng og ti mark sølv, for hvilke hun kan købe sig underhold i et eller andet nonnekloster. Fremdeles til min pige Ingemod fire mark sølv, min grå kjortel, en opredt seng, en ko og ti får. Fremdeles til min pige Hemfrid to mark sølv, min lille sorte kjortel, en ko og ti får. Fremdeles til min tjenestepige Cecilie tre skilling grot. Fremdeles til min tjener Hjort fire skilling grot. Fremdeles til min løber Morten en mark sølv. Fremdeles til Peder Degns dreng Gudmund to skilling grot. Fremdeles til min dreng Anders en mark sølv. Fremdeles til min dreng Åge Jensen en hest til en værdi af otte mark sølv. Fremdeles til min skriver Peder Degn af hensyn til hans lange varige tjeneste alt mit gods i Tågarp i Glemminge sogn i Ingelstads herred, som er tre gårde med alle og ethvert af deres rørlige og urørlige tilliggender, dyrket og udyrket, vådt og tørt, til frit at besidde alle hans levedage, men når han er død, skal samme gods frit vende tilbage til mine arvingers hænder. Fremdeles præsenterer jeg Jens Andersen, søn af Anders Tordsen, fordem mine elskede ægtemænds og min tjener, til at modtage et alter med præbende i sankt Laurentius' kirke i Lund, udstyret for mit eget gods i overensstemmelse med de i mit åbne brev angående samme præbendes udstyrelse og gods indeholdte artikler og betingelser, hvilket åbne brev jeg tillige med originalbrevet angående alt gods tilhørende samme præbende har overleveret i hr. Jens Falster, Lundekantorens, tro hænder til opbevaring.

For at jeg ikke skal synes at have arbejdet forgæves med ovenstående, vælger og indsætter jeg til eksekutorer og ordnere af dette testamente og min sidste vilje den berømmelige fyrste og frue fru Margrete, datter af Valdemar, de danskes konge, og den ærværdige fader i Kristus hr. Peder, biskop i Roskilde, som mine ganske særlige venner, til hvem jeg nærer en større tillid end til noget som helst andet levende menneske, at de vil vise sig gunstige og omsorgsfulde ved udførelsen og ordningen af mit ovennævnte testamente, således som de finder det tjenligt for min sjæl, og som de vil svare til det over for den højeste og strenge dommer, når det kommer til den sidste prøvelse af vore fortjenester. For at de imidlertid, idet de bøjer sig for mine bønner, af kærlighed til Gud den almægtige og til bod for min sjæl skal vise sig gunstigere og betænksomme med udførelsen og ordningen af fornævnte testamente, hvis hele sum beløber sig til 347 mark sølv og to skilling grot, og til betalingen af mine gældsposter, hvis hele sum er 216 mark sølv og en skilling grot, overdrager jeg dem med dette brev som pant til bestyrelse og overlader og overgiver jeg i disses hænder til frit at besidde alt og ethvert af mit gods i Stora Herrestad, alt mit gods i Tunby, alt mit gods i Lunnarp i Ingelstads herred, alt mit gods i Borrbby, alt mit gods i Komstad med min vandmølle sammesteds i Järrestads herred, en mig tilhørende gård i Brösarp i Albo herred, alt mit gods i Stora Toppthem, alt mit gods i Lönhult og alt mit gods i Frörum med alle tilliggender til alt det fornævnte gods og til møllen i Komstad, rørligt og urørligt, dyrket og udyrket, vådt og tørt, intet undtaget af, hvad der hører til dette gods, med hvilken benævnelse det end kan opregnes, alene med undtagelse af det gods, som jeg ved mine åbne breve på nogen som helst måde har overladt eller skødet til hvilke som helst kirker eller personer, at besidde for evigt eller for en tid, hvilke skal forblive i kraft med deres fulde gyldighed, indtil mit ovennævnte testamente tillige med mine fornævnte gældsposter helt og fuldt er blevet betalt af samme mine eksekutorer af de årlige afgifter og lovlige tjenesteydelser hidrørende fra alt mit fornævnte gods. Men når mine gældsposter, som nævnt ovenfor, og mit testamente er blevet betalt, skal alt og ethvert af mit fornævnte gods og møllen med alle dets tilliggender og de særlige såkaldte virninge, holds-penge¹), som ovenfor nævnt, uden al afkortning af samme frit vende tilbage til mine brodersønners hænder. Men hvis min broders sønner skulle dø, inden sand, gyldig og lovlige betaling af mit fornævnte testamente og mine gældsposter har fundet sted, da skal alt og ethvert af mit allerede nævnte gods med alle dets

rørlige og urørlige tilliggender, vådt og tørt, intet undtaget af, hvad der tilhører fornævnte gods, med hvilke benævnelser det end kan opregnes, tilfalde nonneklosteret i Gladsax, der skal grundlægges på ny, til evig og fri besiddelse, dog med den udtrykkelige bestemmelse, at hvis min fornævnte frue dronning Margrete og min herre biskoppen af Roskilde hr. Peder skulle dø inden den fuldstændige udførelse og ordning af mit fornævnte testamente og den fulde betaling af mine fornævnte gældsposter — hvad Gud forbyde — indsætter og udpeger jeg i stedet for dem til at udføre, ordne og betale det resterende af mit testamente og mine gældsposter mine elskede frænder Gerhard Snakenborg og Jens Falk, riddere, som ved fuldførelsen af det resterende af ovenstående, efter den tillid jeg nærer til dem, med troskab vil arbejde på deres og min sjæls frelse.

Til vidnesbyrd herom og fastere sikkerhed for alt det ovenstående er mit segl tillige med seglene tilhørende de hæderlige mænd, nemlig herrerne Mads, abbed for sankt Peders kloster i Næstved, Erik Bydelsbak, Peder Finkenoge, riddere, og Jens Gyrstinge, landstingsdommer på Sjælland, hængt under dette brev. Givet i Skovkloster i det Herrens år 1398 dagen efter sankt Laurentius' dag.

1) dansk(e) ord i den latinske tekst. — 2) sætningen er gennemstreget som udtryk for, at bestemmelsen er effektueret. — 3) teksten har *consorti mee* i betydningen min medsøster, min gildessøster. [hvorfors både S.Peders Kloster og Skovkloster?]

680

1398.

Henneke Moltke i Torbenfeld stifter sankt Peders kapel ved kirken i Næstved og skænker gods i Hyllinge dertil. - Næstved klostres registratur (1528).

Henneke Moltke i Torbenfeld, væbner, stiftede og udstyrede sankt Peders kapel i kirken i Næstved, til hvilket vikardømme han skænkede gods i Hyllinge, nemlig to gårde, der giver seks pund korn, tillige med 20 mark sølv til køb af gods til underhold for altervikaren, som skal holde messe der dagligt. 1398.

[S. Peders Kirke m. S. Peder Kapel?]

154

1399.

Næstved sankt Peders kloster indløser noget gods, der var pantsat til de spedalskes hus i Åderup. - Næstved klostres registratur (1528).

Abbeden indløste for 15 mark sølv noget gods, nemlig 12 øre skyld-jord, som af klostret var pantsat til de spedalskes hus i Åderup. 1399.

1399.

171

Broder Mads og klostresamfundet i sankt Peders kloster i Næstved skøder deres part af Sørup, Ravnsbjerg, Nørre-Tvede og Paddeborg til biskop Peder af Roskilde.

Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Skødebrev udstedt af broder Mads og det menige konvent i sankt Peders kloster i Næstved, hvormed de tilskøder biskop Peder af Roskilde og hans efterkommere al deres del i Sørup, Ravnsbjerg, Nørre-Tvede, Paddeborg og Paddeborg fang, og derimod skal klostret være fritaget for den læst hvede, som blev givet til biskopsbordet. 1399.

172

1399.

Biskop Peder af Roskilde eftergiver Næstved sankt Peders kloster en læst hvede til gengæld for gods i Sørup, Ravnsbjerg, Tvede og Paddeborg.

Næstved klostres registratur (1528).

Biskop Peder af Roskilde eftergav klostret en læst hvede, som brødrene var skyldige at betale årligt til gengæld for gods i Sørup, Ravnsbjerg, Tvede og Paddeborg. 1399.

259 **1400. [Efter 25. februar - før 8. november]¹⁾.**

Pave Bonifacius 9. stadfæster overflyttelsen af nonneklostret i Gladsax til Sjælland, hvor det videre flyttes fra Annisse til Gavnø.

Notits af Hamsfort.

I det Herrens år 1400 Dronning Margrete og biskop Peder af Roskilde indstifter sankt Agnete kloster for dominikanernonner af sankt Augustins orden, efter at der var foretaget en overflyttelse til Sjælland fra Skåne, (hvor enken Ide, Torkil Nielsens, dernæst ridderen Johan Snakenborgs hustru, havde villet grundlægge det af godset Gladsax)²⁾. Det stadfæster pave Bonifacius 9. i sit 11. pontifikatsår, idet han skriver til biskop Peder af Roskilde om Ides sidste vilje, at forandre Gladsax til et nonnekloster, men Margrete Danmarks, Sveriges og Norges dronning havde besluttet at flytte Annisse andetstedshen, som derefter blev flyttet til Gavnø med hendes gode samtykke. Men dronningen var eksekutor af testamentet.

1) pavens stadfæstelsesbrev er udstedt i hans 11. år, der slutter 1400 8. november, men det må være udstedt efter brevet af 1400 25. februar, nr. 258. — 2) jf. 1398 17. august, DRB. IV 6 nr. 617.

323 **1400. 23. juni. Sjællands landsting.** *Original i den arnamagnæanske samling.*

Jens Gyrstinge, landsdommer på Sjælland, Johan Moltke af Bavelse, ridder, og fem væbnere kundgør at Henneke Gyncelinsen, væbner, har ladet Jens Falks brev af 1399 24. juni vidimere på Sjællands landsting.

Jens Gyrstinge, landsdommer på Sjælland, Johan Moltke af Bavelse, ridder, Peder Olufsen af Vallebo, Bille Jakobsen af Æbeltved, Bille Esbernsen af Hallelev, Jens Skytte af Sandby og Kyse, væbnere, til alle, som ser dette brev, hilsen evindelig med Gud.

Vi gør vitterligt for alle nulevende og fremtidige, at i det Herrens år 1400 onsdagen næst før sankt Hans dag¹⁾ på vort fornævnte landsting på Sjælland fremstod den velbyrdige mand Henneke Gyncelinsen, væbner, personligt over for os på nævnte ting i nærværelse af flere troværdige, som dengang søgte fornævnte ting, og lod på sine egne vegne offentliggøre og fra ord til andet oplæse et åbent brev med velbevarede og hele vedhængende segl, uskrabet, ustungent og i enhver henseende ubeskadiget, hvis indhold følger og var denne: Jens Falk af Vallø, ridder, (o.s.v. = nr. 77). At vi har set og hørt dette, det bevidner vi tydeligt med dette brev tillige med vore segl. Til fastere vished herom har vi ladet vore segl hænge under. Givet år, dag og sted som ovenfor.

1) 24. juni.

425 **1400. 26. november.** *Anders Olufsen Lunge af Næsby skøder biskop Peder af Roskilde alt sit gods i Allindemagle som vederlag for biskoppens gods i Næsby og Engelstofte.*

Original i rigsarkivet.

Anders Olufsen kaldet Lunge af Næsby, ridder, til alle, der ser dette brev, hilsen evindelig med Gud.

I skal vide, at jeg med dette brev har skødet og til hans hånd frit overgivet alt mit fædrene gods til den ærværdige fader i Kristus og herre, hr. Peder, af Guds nåde biskop af Roskilde, i Allindemagle i Ringsted herred, nemlig tre gårde, af hvilke en Hemming Mogensen bor på den ene, hvortil der ligger tyve ørtug skyldjord, en Jens Skrædder på den anden, hvortil der også ligger tyve ørtug skyldjord, men en Peder Jakobsen på den tredje, hvortil der ligger seksten ørtug skyldjord, tillige med alle tilliggender til fornævnte gods, nemlig gårdsæder, agre, enge, græsgange, fiskevande, skove, intet undtaget, tørt og vådt, med hvilket navn de end betegnes, at besidde med evig ret, til vederlag for gods i Næsby i Tybjerg herred, nemlig seks gårde, af hvilke en Jens Ebbesen bor på den første, og som giver fire pund korn årligt i afgift, Niels Pedersen på den anden, og som giver to og et halvt pund, Peder Nielsen på den tredje, og som giver to og et halvt pund, Peder Disk på den fjerde, og som giver to pund, Jens Fisker på den femte, og som giver et pund, Lars Jensen på den sjette, og som giver to pund, fremdeles for tre gårde i Engelstofte i Næsby sogn i samme herred, af hvilke Niels Jensen bor på den første, og som giver en øre korn, Jens Bosen på den anden, og som giver en øre korn, Troels på den tredje,

og som giver et pund korn, hvilke gårde samme hr. biskoppen af Roskilde havde tilskødet mig til evig besiddelse, således som det fuldstændigt indeholdes i det brev¹⁾, han derom har givet mig. Ydermere forpligter jeg mig og mine arvinger urokkeligt med dette brev til uigenkaldeligt at overholde dette mageskifte af gods med min fornævnte herre biskoppen og hans arvinger eller over for den eller dem, til hvem omtalte hr. biskoppen af Roskilde vil tilstå fornævnte gods i Allindemagle.

Til vidnesbyrd herom er mit segl hængt under dette brev tillige med segl tilhørende de velbyrdige mænd, herrerne Peder Basse af Tybjerg, Johan Olufsen af Søholm, Peder Finkenøge af Grimstrup og Jens Olufsen af Gundestrup, min elskede broder, riddere, Jens Gyrstinge og Ove Steg, væbnere. Givet i det Herrens år 1400 dagen efter jomfruen sankt Katarinas dag.

1) kendes ikke.

[Grimstrup (hvgd.) reg. som d. lokale – også nævnt i Trap: Finkenov]

1400. 23. december. S. Pietro i Rom. **439** *Pave Bonifacius 9. eftergiver alle, der besøger dominikanernes klosterkirke i Næstved på en række festdage og rækker en hjælpende hånd til dens istandsættelse, tre år og tre kvadrager samt på ottendedagene yderligere 100 dage af den dem pålagte kirkebod.*

Efter tryk i Brémond-Ripoll, Bullarium.

B

onifacius, biskop, Guds tjeneres tjener, til alle troende kristne, der får dette brev at se, hilsen og apostolisk velsignelse.

Skønt han o.s.v.¹⁾ ... Da vi altså ønsker, at dominikanerordenens klosterkirke i byen Næstved, Roskilde stift, skal opnå passende hædersbevisninger fra de Kristi troende og ligeledes bevares, og at disse troende desto hellere for fromhedens skyld skal strømme til samme kirke, jo mere de sammesteds som følge heraf i større fylde ser sig vederkvæget ved den himmelske nådegave, eftergiver vi barmhjertigt o.s.v.¹⁾, og som hvert år fromt besøger nævnte kirke på vor herre Jesu Kristi fødselsdag, omskærelsesdag²⁾, Helligtrekongersdag, påskedag, Kristi Himmelfartsdag og Kristi legemsdag³⁾ og pinsedag og den hellige jomfru Marias fødselsdag⁴⁾, bebudelsesdag⁵⁾, undfangelsesdag⁶⁾, besøgelsesdag⁷⁾ og himmelfartsdag⁸⁾ og sankthandsdag og sankt Dominicus' dag⁹⁾ og sankt Thomas de Aquinos dag¹⁰⁾ samt martyren sankt Petrus' dag¹¹⁾ og denne kirkes indvielses- og stadfæstelsesdag og nævnte apostle sankt Petrus' og sankt Paulus' dag¹²⁾ og rækker en hjælpende hånd til sammes istandsættelse eller bevarelse, tre år og lige så mange kvadrager, nemlig på hver enkelt fest- og højtidsdag, men på ottendedagene efter fornævnte dag, på hvilke de besøger nævnte kirke og rækker en hjælpende hånd som fornævnt, 100 dage af den dem pålagte kirkebod, idet dette brev skal have gyldighed til fremtidige evindelige tider. Givet ved S. Pietro i Rom den 23. december i vort tolvte pontifikatsår.

1) for de forkortede formler se nr. 297. – 2) 1. januar. – 3) torsdagen efter Trinitatis søn- . dag. – 4) 8. september. – 5) 25. marts. – 6) 8. december. – 7) 2. juli. – 8) 15. august. -9) 5. august. – 10) 7. marts. – 11) 29. april. – 12) 29. juni. [ufattelige mængder dage at give af! Er kirkebod blot generelt om skærsild el. konkret om enkeltpers.?)

1400.

446

Peder Bosen, borger i Næstved, kvitterer Jon Degn, byskriver sammesteds, for betalingen for en gård i Næstved.

Næstved klostres registratur (1528).

Peder Bosen, borger i Næstved, erkendte, at Jon Degn, byskriver i Næstved, havde betalt ham den fulde sum penge for en gård tilhørende ham, beliggende lige øst for Lydemans gård, og som var blevet pantsat. 1400.

470 **1400. Tybjerg herredsting**

Tingsvidne af Tybjerg herredsting om, at nævnte Niels Tuesen og Cecilie Pedersdatter var unge Wilken Stigs rette arvinger. - Vordingborgske registratur (1476).

Fremdeles et tingsvidne af Tybjerg herredsting, der lyder, at fornævnte Niels Tuesen og Cecilie Pedersdatter af Tyvelse var fornævnte unge Wilken Stigs rette arvinger. Givet o.s.v. 1400.

[ses i sm.hæng m. 471]

471 **1400. Sjællands landsting.**

Landstingsvidne af Sjællands landsting om, at Niels Tuesen i Sandby og Cecilie Pedersdatter af Tyvelse skøder deres rettighed i Gavnø til dronning Margrete. Vordingborgske registratur (1476).

Fremdeles et vidne af Sjællands landsting, at Niels Tuesen i Sandby og Cecilie Pedersdatter af Tyvelse med deres gode vilje skødede og oplod dronning Margrete al den rettighed, som de havde fået i arv efter unge Wilken Stig, og han havde fået efter sine forældre, i den hovedgård, som ligger på Gavnø i Hammer herred og i noget gods, som ligger dertil, samt i den del, som kaldes Lønved. Givet o.s.v. 1400.

476 **1400.**

Hr. Johan Olufsen af Søholm oplader gods i Klovtofte, Snese, Snese Torp, Ring, Fladså, Stersthorp og Køberup til dronning Margrete.

Vordingborgske registratur (1476).

Et brev, at hr. Johan Olufsen af Søholm oplader og skøder dronning Margrete al den rettighed og arv, som tilfaldt ham på hans hustrus vegne efter hendes tidligere ægtemands, hr. (!)¹ Erik Nielsens død, som er gods i Klovtofte, i Snese og Snese Torp, Ring, Næs, Fladså mølle, Stersthorp og i Køberup, hvilket hans fader Niels Eriksen og Jakob Nielsen af Magleby tidligere havde givet hr. Klaus Kile i pant, med alt det fornævnte gods' tilliggende. Givet år 1400.

1) Erik Nielsen var ikke ridder. [! er ikke mit]

503 **1400.**

Peder Dene pantsætter en gård i Tornemark til sankt Jørgens hospital i Åderup.

Roskildegårds registratur (omkr. 1570).

Peder Denes pantebrev til forstanderen for de spedalske i Åderup på en gård i Tornemark for 10 mark sølv. 1400.

[Omkr. 1400¹]. **527**

Breve om gods, som er mageskiftet med Gladsax.

Kalundborgske registratur (1476).

Fremdeles tre breve, som lyder på noget gods, som er mageskiftet med Gladsax mellem riddermænds mænd. *Kalundborgske registratur (1476).*

Fremdeles mange breve, som lyder på noget gods, som er mageskiftet med Gladsax mellem ridderskabet og er bundet sammen, blandt hvilke der dog ikke findes nogen kronens adkomst.

Yngre Kalundborgske registratur (1551).

Fremdeles breve på Gladsax og, hvad der ligger dertil, og Gladsax gods og ejendom i Simris, Maglehem og andetsteds.

1) efterfølgende registraturer skal rimeligvis sættes i forbindelse med transaktionerne omkring overflytningen af fru Ide Pedersdatters gave af Gladsax til indstiftelse af et nonnekloster.

Dronning Margrete var eksekutor af testamentet, jf. 1398 11. august, DRB. IV 6 nr. 617.

Fru Ide døde 1399 15. august, Liber dat. Roskildensis 95, hvorefter testamentet trådte i kraft. 1400 25. februar, nr. 258, bekræfter paven indstiftelsen af klostret,

men ifølge et nyt pavebrev 1401 29. marts, Acta Pont. II nr. 999, får dronning Margrete og biskop Peder lov til at flytte stiftelsen til Gavnø,

og oprettelsen bekræftes endeligt 1403 21. april, Acta Pont. II nr. 1042.

Netkopier - bind 8, 1401-02

20 - 1401. 5. februar.

Esbern Pedersen af Ravnstrup overlader sit gods i Rejnstrup til hr. Anders Jakobsen Lunge mod landgilde i 10 år.

Eline Gøyes Jordebog

63 - 1401. 29. marts. - S. Pietro i Rom.

Pave Bonifacius 9. tillader dronning Margrete at spise kød- og mælkeretter på fastedage.

67 - [Omkr. 1401. 29. marts]. - [S. Pietro i Rom]1).

Pave Bonifacius 9. pålægger ærkebiskopperne af Lund, Uppsala og Nidaros at tildele alle, der deltager i forsvaret af dronning Margretes tre riger, samme syndsforladelse som dem, der forsvarer det hellige land.

69 - 1401. 29. marts. - S. Pietro i Rom.

Pave Bonifacius 9. pålægger biskoppen af Roskilde efter ansøgning af dronning Margrete at sørge for, at gården Gladsax med tilliggender, som fru Ida havde skænket til indstiftelse af et nonnekloster, mageskiftes med Gavnø og dets tilliggender, som synes mere egnet til nonneklostrets brug.

134 - 1401. 25. juli.

Jakob Bille af Lyngby, ridder, pantsætter sin hustrus gods i Bårse herred til hr. Peder Basse af Svenstrup, ridder.

”...pantsætter jeg med dette brev til samme hr. Peder Basse alt mit gods i Brøderup i Sjolte og i Sølperup i nævnte herred med halvdelen af to møller sammesteds, som kaldes Brøderups møller”

142 - 1401. 16. august. - Roskilde.

Kong Erik 7. af Pommern erklærer over for indbyggerne på Sjælland, at han har pålagt Peder Jyde og Peder Nielsen, som ulovligt har forladt Bent Billes gods henholdsvis i Sandby og Solbjerg, inden 14 dage at vende tilbage dertil.

???????

146 - 1401. 27. august. - Helsingborg.

Kong Erik stadfæster dronning Margretes gaver af jordegods til kirker og klostre.

”... Dernæst Saltø på Sjælland med dets tilliggender, som vor fornævnte kære frue og moder købte og senere gav og skødede til domkirken i Roskilde, således som det fremgår af hendes brev om denne sag. Fremdeles Gavnø, som hun til dels købt for guld, sølv og penge og til dels fik ved mageskifte med Esrom kloster og gav noget krongods i stedet, mens dette og andet krongods blev henlagt til at bygge et kloster på Gavnø og til gengæld derfor har hun mageskiftet Gladsaxe og tilliggende gods i Skåne. ...”

246 - 1401

(Vidne, at)1) Tyge Rud har pantsat gods i Gislinge, Kyndby og Sandby til Jakob Basse.

247 - 1401.

Valdemar Bydelsbak skøder Gavnø til dronning Margrete.

267 - 1401.

Vidisse af et brev, hvormed kong Valdemar tildømmer Antvorskov kloster gods i Holmegård.

269 - 1401.

Peder Fæt pantsætter jord i Gunderslev til Jens Troelsen.

274 - 1401.

Jens Steger sælger sin gård i Næstved til Næstved sankt Peders kloster.

”Jens Steger solgte og skødede os sin gård ved åen på vestsiden af Korsgade”. (RN 1,48: nok v. Bredstræde).

Næstved klostres registratur (1528).

275 - 1401.

Hans Pris i Fåborg sælger en gård i Næstved til Jens Mogensen, rektor for disciplene i Næstved.

Hans Priis i Fåborg solgt og skødede på tinge til Jens Mogensen, rektor for disciplene i Næstved en vis gård i købmændenes gade mellem guldsmeden Lydemanns gård og Kristi legems (lavs) gård. 1401.

Næstved klostres registratur (1528).

343 - 1402. 27. marts.

Jens Moltke skøder Anders Jakobsen Lunge, ridder, gods i Gunderslevlille og Rejnstrup.

344 - 1402. 29. marts.

Anders Jakobsen af Egede, ridder, mageskifter to bol i Vester Broby til Sorø kloster mod 12 øre jord i Glumsø og 15 ørtug jord i Havnelev.

404 - 1402. 23. juni. - Sølvesborg.

Kong Erik og dronning Margrete skøder alt deres gods i Tyvelse, Tybjerg herred, til abbeden og klostresamfundet i Skovkloster til gengæld for Gavnø, hvor de ønsker at oprette et fruekloster.

Tyvelse ... med alle det nævnte gods' tilliggender, nemlig ager, eng, skov, fiskevand, møller og møllesteder

425 - 1402. 20. juli.

Svend Jakobsen i Rejnstrup erklærer at have holdt skifte med sine sønner Anders og Åstred Svendsen, hvorved den gård, han bebor i Rejnstrup, skal tilfalde Anders, medens en anden sammesteds skal tilfalde Åstred.

426 - 1402. 20. juli.

Anders Svendsen i Rejnstrup oplader al sin ret til den gård i Rejnstrup, som hans broder Åstred bebor, til broderen.

465 - 1402. 9. oktober. - Roskilde.

Peder Jakobsen Finkenoge, ridder, erkender at have lejet Roskilde sankt Clara klostres gods i Herlufnagle, dog undtaget gods tilhørende Helene Nielsdatter, enke efter ridderen hr. Bent Byg, for livstid samt til sønnen Jens Finkenoge, ridder, ti år efter hans og hans hustrus død mod en årlig afgift af fire pund korn til gengæld for en gave på 10 mark sølv til klostrets bygningsfond.

498 - 1402. 30. december.

Niels Tof, abbed for franciskanerne i Odense, optager skomagervendene sammesteds blandt deres velgørere og delagtiggør dem i ordenens gode gerninger.

- ad håndværkere og deres altre i kirkerne -

500 - 1402.

Peder Torkilsen sælger en grund i Næstved til hr. Erik Bydelsbak.

- uvist hvor -

501 - 1402.

Cecilie i Sallerup, Peder Pilts hustru, skænker i sit testamente to gårde i Stuby til Næstved sankt Peders kloster.

502 - 1402.

Samme Cecilie skøder en grund i Stuby til Næstved sankt Peders kloster.

503 - 1402. - Sjællands landsting

Landstingsvidisse af fru Cecilies ovennævnte gave til Næstved sankt Peders kloster.

se bd. 9, 228

504 - 1402.

Jakob Uffesen erklærer sig tilfreds med årligt at få 16 pund korn i indtægt af Næstved sankt Peders kloster.

505 - 1402.

Kong Erik lader sit mageskifte med Næstved kloster besegele.

- ad Tyvelse/Gavnø 404

506 - 1402.

Fru Ingeborg mageskifter gods i Skellebjerg til Niels Esbernsen Bille for gods i Tågerup.

- medfører nedenstående -

507 - 1402.

Fru Ingeborg overdrager landsbyen Tågerup til Næstved sankt Peders kloster og får en gård i Næstved og noget gods i Kalby i forpagtning på livstid.

508 - 1402. - Sjællands landsting.

Ovennævnte gods i Tågerup blev skødet til Næstved sankt Peders kloster på Sjællands landsting.

514 - 1402.

Kong Erik 7. af Pommeren giver sit samtykke til skiftet angående Gladsax og Gavnø.

515 - 1402.

Abbeden og klostresamfundet i Gavnø oplader deres rettighed i Gavnø til dronning Margrete.

530 - 1402.

Anders Pedersen af Svanholm skøder sit gods i Fensmark til biskop Peder af Roskilde.

Kampen om Gryde Å-møllen!!

jf. 140-145-172 i 1401 & 485 i 1402 – fortsætter i 1403!

En af kongens Møller ved Åmosen hed Gryde mølle. – Kun interesse som ex på møllekampe – Næsby lokal

140 - 1401. 9. august. - Slagelse.

Kong Erik 7. af Pommern tildømmer hr. Anders Olufsen af Næsby en lod i Gryde å mølle.

145 - 1401. 24. august. - Helsingborg.

Kong Erik 7. af Pommern tildømmer for anden gang hr. Anders Olufsen af Næsby en lod i Gryde å mølle.

172 - 1401. 10. oktober. - Lund.

Kong Erik 7. af Pommern tildømmer for tredje gang Anders Olufsen af Næsby en lod i Gryde å mølle.

485 - 1402. 26. november. - Helsingborg.

Kong Erik 7. af Pommern pålægger ridderne hr. Hans Podebusk og hr. Anders Olufsen af Næsby, der strides om en lod i Gryde å mølle, at give møde om 6 uger for kongens retterting med deres dokumenter.

bind 9, 1403-04

10 - 1403. 25. januar. - Næstved.

Kong Erik 7. af Pommern pålægger ridderne hr. Hans Podebusk og hr. Anders Olufsen af Næsby, der strides om en lod i Gryde å mølle, at give møde om 6 uger for kongens retterting med deres dokumenter.

- jf. 1401-02

72 - 1403. 2. april. - Roskilde.

Kong Erik 7. af Pommern pålægger ridderne Hans Podebusk og hr. Anders Olufsen af Næsby, der strides om en lod i Gryde å mølle, at give møde om 14 dage for kongens retterting med deres dokumenter.

4 - 1403. 7. januar.

Niels Knudsen af Vedfuglebjerg, Henrik Prip og Niels Eriksen, væbnere, udleverer alt det gods i Skipparslöv, Bjärnhult og Isgranatorp, som var tilfaldet dem efter ridderen hr. Peder Bægers og fru Katerine af Kyses død, til Tage Lavesen, væbner, fru Ingefred, hans moder, og Marianne og Ingefred Lavesdatter, hans søstre, som vederlag for det gods og løsøre, Erik Meinekesen har oppebåret som værge for fru Ingefred.

Afskrift i Lundebogen.

20 - 1403. 18. februar.

Hr. Folmer Jakobsen Lunge mageskifter en gård i Rørbæk, Musse herred, til hr. Tyge Basse af Nielstrup mod at få en gård i Gunderslevlille i Øster-Flakkebjerg herred.

”Gunderslevlille i Øster-Flakkebjerg herred på Sjælland” 1403??

TRAP Sorø, 860: deling først gejstligt 1617, juridisk 1819 !!??

21 - 1403. 18. februar.

Hr. Tyge Basse i Nielstrup skøder en gård i Gunderslevlille til hr. Folmer Jakobsen Lunge.

Eline Gøyes jordebog (1552).

22 - 1403. 19. februar.

Hr. Anders Jakobsen Lunge i Gunderslevlille oplader og skøder alt sit gods i Rye i Voldborg herred til sin broder hr. Folmer Jakobsen Lunge i Rye.

28 - 1403. 1. marts. Vordingborg.

Kong Erik 7. af Pommern stadfæster sine forgængeres privilegier, friheder og nådesbevisninger for abbeden og munkene i Næstved kloster.

Original i Herlufsholm

86 - 1403. 21. april. - S. Pietro i Rom.

Pave Bonifacius 9. pålægger biskop Peder af Roskilde at indstifte et dominikanermonnekloster på Gavnø efter forbillede af Roskilde sankt Agnete kloster af det gods, der var testamenteret til dette formål af fru Ida Pedersdatter, enke efter Torkil Nielsen, og bemyndiger ham til at overflytte otte eller ni nonner hertil fra sankt Agnete kloster.

87 - 1403. 21. april. - S. Pietro i Rom.

Pave Bonifacius 9. stadfæster efter ansøgning af dronning Margrete og biskop Peder af Roskilde indstiftelsen af Gavnø kloster.

”... nemlig fornævnte ø sammen med noget andet gods, nemlig Vejlø, Vejløhoved, Lov og Næstelsø samt i Brandelev, Myrup og Rettestrup mølle, Rettestrup og Basnæs i Hammer herred i nævnte stift med dets rettigheder og tilbehør, nemlig agre, skove, enge, græsgange, sumpe, fiskevande, vandløb, møller, møllesteder, vådt og tørt, dyrket eller udyrket og andet rørligt eller urørligt gods ...”

89 - 1403. 22. april.

Jens Pape pantsætter Mogenstrup gård samt gods i Tustrup og Vium til Johan Skarpenberg.

Jylland

99 - 1403. 1. maj. - S. Pietro i Rom.

Pave Bonifacius 9. tillader ridderen Bjørn Olufsen og hans hustru Sofie at have et rejsealter.

Tilladelse!

128 - 1403. 17. juni og 22. juli.

Sorø kloster indløser et stenhus i Næstved fra hr. Bjørn Olufsen.

Referat i Sorø gavebog (omkr. 1440). – Ej nævnt hvor.

146 - 1403. 11. juli.

Henrik Prip og Niels Eriksen skøder en gård i Rejnstrup med mere gods til hr. Anders Jakobsen Lunge.

Eline Gøyes jordebog (1552).

Et brev, at Henrik Prip og Niels Eriksen skøder hr. Anders Jakobsen Lunge i Gunderslevlille, ridder, en gård i Rejnstrup, en ødegård i Tokkerup, som kaldes Geedebo, og en ødegård i Holløse, som de arvede efter fru Karen i Kyse. Givet dagen efter sankt Knud konges dag 1403.

157 - 1403. 29. juli.

Ingmar Nielsen skøder en gård i Gunderslevlille til hr. Anders Jakobsen Lunge.

hr. Anders Jacobsen Lunge i Gunderslev, ridder / Eline G.

208 - 13. november.

Jens Povlsen af Frøslev sælger og skøder til hr. Anders Jakobsen i Gunderslev alt det gods i Ås m.fl. steder, som han havde fået tilskødet på Faxe herredsting af Jens Pedersen.

226 - 1403.

Niels Hemmingsen Sverting overdrager sin gård i Næstved til Næstved sankt Peders kloster.

Indførsel i Næstved St. Peder klostres registraturer (1528) p. 129 Brofjerding 14.

Niels Hemmingsen Sverting oplader os sin gård i Brofjerding beliggende i nærheden af fru Ingeborgs.

227 - 1403.

Grubbe Jensen af Gunderslevmagle mageskifter seks skæpper jord med tilhørende eng til Jakob Rentaff.

228 - 1403.

Cecilie, Peder Pilts hustru, lader sig optage i Næstved sankt Peders kloster og får klosterets gods i Sallerup og Avnø forpagtning.

se bd. 8 501ff

229 - 1403.

Hr. Bjørn Olufsen skøder en gård ved Frerslev og en grund i Næstved til Næstved sankt Peders kloster.

Møllegade

259 - 1403.

Henrik Uffesen skøder sin rettighed i Paddeborg med mere gods til biskop Peder af Roskilde.

”... Paddeborg, Vester Svennerup og Øster Svennerup, ... Ravnsbjerg, i Rude i Nørre-Tvede, Borup og Sørup i Sønder-Tvede.

266 - 1403.

Fru Inger Pallesdatter, enke efter Jens Grubbe, pantsætter gods i Nyrup til Peder Nielsen af Flinterup.

Roskildegårds registratur (omkr. 1570). - Volborg herred. – Næppe dén Flinterup

268 - 1403.

Sabel Kerkendorp pantsætter tre gårde i Tystrup til biskop Peder af Roskilde. – se 273

269 - 1403.

Biskop Peder af Roskilde pantsætter en gård i Toremark (?) til hr. Anders Jakobsen af Egede.

Tornemark?

273 - 1403.

Anders Olufsen Lunge af Næsby skøder sit gods i Stigs-Bjærgby til Sabel Kerkendorp.

se 268

278 - 1403.

Vidisse af et brev, at hr. Niels Bosen har solgt sit gods i Næsby og Trygeste (?) til dronning Margrete.

Tyvelse?

283 - 1403.

Jakob Ebbesen sælger en trediedel af en gård i Rejnstrup til Antvorskov kloster.

284 - 1403.

Jens Nielsen af Sørbylille pantsætter en gård i Haldagerlille til Anders Gris for 14 mark sølv.

298 - [1403-1410]1)

Hr. Anders Jakobsen Lunge af Gunderslevlille skøder en gård i Vester Såby til sin broder hr. Folmer Jakobsen Lunge af Rye.

Anders Jakobsen Lunge nævnes første gang til Gunderslevlille i 1403, jf. nr. 20 og 184, og sidste gang 1410 29. marts, Eline Gøyes jordebog 307.

299 - [1403-1410]1).

Hr. Anders Jacobsen Lunge af Gunderslevlille oplader gods i Tårøje og i Rørbæk til hr. Folmer Jakobsen Lunge.

311 - 1404. 19. januar.

Niels Knudsen i Fuglebjerg skøder en gård i Rejnstrup til hr. Anders Jakobsen Lunge.

329 - 1404. 24. februar. - Roskilde.

Biskop Peder af Roskilde skænker kannikerne ved de seks præbender i Roskilde domkirke et møllested mellem Bråby og Hesede.

330 - 1404. 25. februar.

Biskop Jens af Odense eftergiver alle, der i løbet af de næste 14 uger besøger Ribe domkirke eller rækker en hjælpende hånd til dens genopbygning, 20 dages bodsfaste for ihjelligelse af børn, 20 dages bodsfaste for manddrab og 40 dage af den dem pålagte kirkebod.

!!!!!!!!!!

372 - 1404. 15. maj.

Ove, Bo og Jens Jakobsen erkender at have solgt en gård i Rejnstrup til deres slægtning Åstred Svendsen.

441 - 1404. 7. september.

Jens Ingvarsen skøder sin rettighed i en gård i Gunderslevlille til hr. Tyge Basse.

455 - 1404. 15. oktober.

Hr. Peder Basse i Svendstrup skøder og oplader det gods i Årsmarke og Årsmarke overdrev, som han arvede efter sin farmor fru Kirstine, til hr. Folmer Jakobsen Lunge i Tvede.

Svendstrup v. Næstved

459 - 1404. 19. oktober.

Hr. Anders Jakobsen Lunge i Gunderslevlille skøder ved mageskifte 2 agre og 3 skæpper land til Jakob Nielsen Rintaf i Reinstrup.

”... skødet og opladt to agre ... vestre søvang - Bøgeagre, og på den såes der ti skæpper korn; og tre skæpper jord, der ligger mod syd ind ved i bavnevangen; og det var et halvt mageskifte for hans egen jord, så megen ager og eng og alt det jord, som han havde fra Bavelse sø og op langs bækløbet vest derfor tværs over Tovebjerge og mod syd ind på de søndreagre samt ageren indtil søen, det af den, der er nord og vest derfor, med undtagelse af oldengæld til hans egne svin samt træ til brændsel og husbygning.” – (God beskrivelse)

460 - 1404. 19. oktober.

Jakob Nielsen, Rentaff i Rejnstrup skøder skov og mark ved Bavelse til hr. Anders Jakobsen Lunge.

461 - 1404. 19. oktober.

Anders Svendsen i Rejnstrup skøder skov og mark ved Bavelse sø til hr. Anders Jakobsen Lunge.

462 - 1404. 19. oktober.

Åstrad Svendsen i Rejnstrup skøder skov og mark ved Bavelse sø til hr. Anders Jakobsen Lunge.

Åstrad – Anders?

463 - 1404. 1. november.

Hr. Anders Jakobsen Lunge mageskifter to agre, der tidligere har ligget til en gård i Gunderslevlille, til Åstrad Svendsen i Reinstrup for denne jord ved Bavelse sø.

”...to agre til evig besiddelse, der begge er bulhugget¹⁾ ind mod hans egne agre i bavnevangen, og som før lå til Ingmars gård i Gunderslevlille, der kan på hver ager sås to skæpper korn; og desuden en ager i den østre søvang, som ligger på ager øst for stendyssen, der er nærmest byen, og som også tidligere lå til Ingmars gård, på denne kan der sås to skæpper korn, til gengæld for den ager, eng og skov og al den rettighed, som fornævnte Åstrad Svendsen havde fra Bavelse sø op langs Sandbækken, det der ligger vest derfor tværs over og mod syd indtil det sydligste vænge, dernæst de vænger ned til søen, der ligger nord og vest derfor, med undtagelse af olden til hans egne og svin og træ til brændsel og husbyggeri.”

495 - 1404.

*Brødrene Henrik og Anders Hennekesen sælger deres gård i Næstved til Jakob Neets(?).
Næstved sankt Petri klostres registratur (1528).*

Henrik og Anders Hennekesen, brødre, solgte Jakob Neets deres gård tæt øst for møllen. 1404.

496 - 1404.

Peder Gris pantsætter sin broder Jakob Rentaff fire ørtug skyldjord i Tokkerup for 17 mk. sølv.

497 - 1404.

Inger, datter af Oluf Tordsen, skænker sin gård i Lundby til Næstved sankt Peders kloster.

517 - 1404.

*Jakob Gyncikesen skøder gården Holte og sit gods i Tokkerup til biskop Peder af Roskilde.
K jf. 260 og 261*

260 - 1403.

Evert Grubbe pantsætter Holte til biskop Peder af Roskilde.

også Holte Skov. – Hvilken Holte?

261 - 1403.

Henning Gyncikesen skøder sin rettighed i Holte til biskop Peder af Roskilde.

Måske interessant i sm.hæng med 517 / Tokkerup
Trap Bavelse Sg. 252: En Holte Gård nævnes 1490

Bind 10, 1405-06

30 - 1405. 24. februar.

Jens Pallesen af Skafterup sælger en gård i Borridsø samt Over-Årup mølle til Niels Mikkelsen Sommer.

???????

182 - 1405. 23. oktober - Gudhem.

Hr. Abraham Brodersen mageskifter de gårde, han havde købt af Bengt Pipa, til Gudhem kloster og får til gengæld klostrets gods på Sjælland og Møn.

goods, som fornævnte kloster ejede på Sjælland, nemlig Kagstrup, Skamstrup og Kalvslunde, samt Østermark på Møn.

183 - 1405. 23. oktober. Gudhem.

Søster Katerine, abbedisse i Gudhems kloster, og hele konventet sammesteds erklærer at have solgt alt klostrets gods i Danmark til ridderen hr. Abraham Brodersen.

på Sjælland Karlstrup, Skamstrup og Karlslunde og på Møn Østermark
jf. 182 – vist ej Kagstrup alligevel

244 - 1405.

Provst Kristian i Roskilde forpagter gods i Borup af Næstved sankt Peders kloster.

245 - 1405.

Indførelsesbrev for Næstved sankt Peders kloster i gods i Holme.

246 - 1405.

Sankt Peders kirke i Næstved sælger noget jord i Næstved til Mads Pedersen i Lille-Næstved.

Næstved sankt Petri klostres registratur (1528).

”Sankt Peders kirke solgte og skødede med abbedens og sogneboernes samtykke til væbneren Mads Pedersen i Lille-Næstved mellem broerne nogle jorder, som ligger mod nord ved bytinget og er 16 alen i bredden og 11 i længden, kaldes stenboder.”

252 - [1405]

Pave Benedikt 13. stadfæster Gavnø klostres privilegier og besiddelser.

352 - 1406. 16. maj.

Borgmestre og rådmænd i Præstø indrømmer hr. Erik Bydelsbak fritagelse i hans og hans hustrus levetid for byret (byskat) af en gård i byen, som han har købt af Hans Lund.

426 - [Efter 1406. 23. juli.]

Kong Henrik 4. af England klager til kong Erik 7. af Pommern over nogle hanseatiske købmænd, som i Norge tog engelske fiskere ulovligt til fange og henrettede flere.

Afskrift på latin i British Library, London.

Voldsom historie

Højagtede fyrste hr. Erik, af Guds nåde konge af Norges, Sveriges og Danmarks riger, vor kære søn, modtager hilsen og den faderlige omsorgs stadige glans fra Henrik af samme nåde Englands og Frankrigs konge og herre til Irland.

Højagtede fyrste, kære søn! Gennem vore elskede undersåtter og beboere i vor stad Cromers særdeles klagefulde og bitre beretning har vi til vor fortvivlelse måttet erfare, at da visse af vore undersåtter, fiskere bosiddende i vor nævnte by, op i mod 24 og 16 personer, som for nylig i forbindelse med fiskeri til egen og andres gavn havde søgt ud på det åbne hav, og der af voldsom frygt for vore fjender, til havs ved denne lejlighed, flandrerne grusomhed og frækhed, i høj fart var kommet fra hinanden ved havnen Vindefjord i Eders land Norge i håb om der at opnå sikkert tilflugtssted,

sådan som de rettelig burde have opnået det, når betænkes skønheden af den spirende fred og kærlighed mellem os som følge af det til Guds pris fejrede ægteskabsforbund mellem Eder og vor kære datter, holdt visse købmænd fra de tyske hansestæder, som sædvanligvis frekventerer Bergenområdet, dvs. h B¹⁾ osv., støttet og hjulpet af visse andre fra førnævnte Hansa med en gruppe på 500 bevæbnede mænd, sig skjulte på havet ved et sted, på folkesproget kaldet Itro, i visse skibe, grådigt afventende nævnte vore undersåtters ankomst. Og da selvsamme vore undersåtter var nået frelste i havn, gik 200 af de nævnte misdædere og deres håndlangere hurtigt i land, altemens 300 satte sig i visse krigsskibe for ikke at nogen af vore nævnte undersåtter skulle forsøge at flygte, og dræbte på grusom vis to af samme vore undersåtter, som først forsøgte at komme i land, mens resten fængsledes i skrækkelige fængsler, hvor de forblev uafbrudt i to dage og en nat, bundne i hårde lænker, indtil der blandt de foregående blev afholdt en mangelfuld og skændig rådslagning om, hvad man skulle stille op med de førnævnte fængslede, og fjernt fra nogen rettergang og stik i mod de konventioner, som er indgåede og bekræftede af på den ene side vore gesandter og på den anden side højmesteren for Preussens udsendinge, kastede man på grufuld vis de fængslede i havets dyb, bagbundne på deres hænder fredag efter sankt Margrete uden for førnævnte havn.

Sandelig, højagtede fyrste, kære søn, eftersom sådanne ugudelige overtrædelser har fundet sted i Eders førnævnte rige - eftersom de med troværdige oplysninger levende forsikrer Eders højhed herom - bør det ikke ufortjent afstedkomme ærgrelse hos Eders kongelige ærværdighed. Vi beder så indtrængende, vi kan, i henseende til Eders faderlige kærlighed, at I på passende måde sørger for at sætte Eders kløgt ind, således at vore klagende undersåtter får mulighed for at opnå fuld kompensation og erstatning for ovennævnte tab og forbrydelser. Vis os i denne sag, strålende fyrste, en ikke mådelig velvilje, så at vi gavmildt kan give tilslutning til Eders ægteskabsslutning i alle de henseender, det er os muligt. Givet osv.

1) ukendt stednavn.

460 - 1406. 14. august. - Lundenæs.

Kong Erik 7. af Pommern tildømmer efter kendelse på rettertinget kronen og Danmarks konger alle forstrande i Danmark.

”... ifølge vor lov og gammel hævd bragt til vished og ved slutdom afgjort, at alle strandbredder, kaldet forstrande, overalt i Danmark lovligt tilhører os og vort Danmarks krone, og at det ikke er noget menneske tilladt uden vort og den til enhver given tid værende Danmarks konges samtykke at opføre eller fjerne huse eller bygninger på disse strandbredder, kaldet forstrand.”

forstrande

475 - 1406. 30. august. Roskilde.

Jens Mortensen af Lundby erklærer at have lejet Roskilde sankt Clara klostres brydegård i Lundby for livstid samt et år derefter til sine arvinger mod en årlig afgift på tre pund korn.

”...en brydegård i Lundby i Flakkebjerg herred, hvilken gård søster Kristine Jensdatter i samme kloster har forpagtet af samme sit førnævnte konvent for tre pund godt og lovligt korn, som skal leveres det i to partier, i hvede og byg, i Roskilde til rette tid før kyndelmisse, tillige med alle tilliggender til samme gods, vådt og tørt, og de skove i Sneslev, som tilhører samme gods.”

- vistnok i Tjæreby Sg. – selv om Lund / Vallensved er tættere på Sneslev

Bind 11, 1407-09

58 - 1407. 15. marts. Gerdrup.

Peder Snubbe i Gerdrup oplader sin del af Borup til hr. Anders Jakobsen Lunge.

Eline Gøyes jordebog (1552).

”Et brev, at Peder Snubbe i Gerdrup oplader hr. Anders Jakobsen Lunge i Gunderslevlille sin del i Borup gade og hestehave i 12 år mod vederlag. Givet på Gerdrup tirsdag før palmesøndag.”

Borup Gade; forsv. lb Gunderslev Sg (Borup Ris) – Gerdrup v. Susåen

136 - 1407. 2. august. - Gunderslevlille.

Hr. Erik Thomsen i Vinstrup skøder en gård i Rejnstrup til hr. Anders Jakobsen Lunge.

173 - 1407. 31. oktober. - Ravnsborg.

Esbern Pedersen i Ravnstrup oplader en gård i Rejnstrup til hr. Anders Jakobsen Lunge.

Gunderslevlille

188 - 1407. 29. november.

Hr. Niels Klemensen, abbed i Sorø kloster, mageskifter klostrets gods i Sigersted med Ringsted klostrets gods i Tyvelse og Hallelev.

246 - 1407.

Mogens Tygesen pantsætter sin del af en gård i Kalkerup til sin broder Peder Tygesen.

Næstved klostres registratur (1528).

393 - 1408. 16. september.

Hartvig Bryske, ridder, pantsætter sit gods i Næsby til biskop Peder af Roskilde for 600 mark lybsk.

456 - 1408.

Tingsvidne om en gård i Skelby.

477 - 1408.

Anders Pedersen af Holmegård lejer otte ørtug land i Holmegård af prioren i Antvorskov kloster.

478 - 1408.

Jakob Nielsen Drage sælger Peder Tå en gård i Næsby.

480 - 1408.

Oluf Larsen i Nykøbing oplader Niels Dyre af Flinterup brev på en gård i Næstved.

uvist hvor

482 - 1408.

Jens Gribsen sælger gods i Kalkerup til Peder Tygesen.

502 - 1409. 13. februar. - Ringsted.

Landstinget afgør en strid mellem Sorø kloster og hr. Erik Thomsen af Vinstorp om svinegræsning i forskellige skove.

574n - 1409. 15. september. Kolding.

Kong Erik 7. af Pommern erklærer, at Andreas Hoop har oppebåret fuld bod for drabet på sin fader Esger Hoop af Niels Sommer og svoret denne orfejde.

Afskrift i det kongelige bibliotek.

”Erik, af Guds nåde rigerne Danmark, Sverige, Norge, de Venders og Goters konge og hertug af Pommern, til alle, der ser dette brev, hilsen med Gud.

Vi gør vitterligt for alle nulevende og fremtidige, at en Andreas, kaldet Hoop, personligt var til stede for os og adskillige andre råder, riddermæssige mænd og vore trofaste på vor borg Kolding i tronsalen i det Herrens år 1409 dagen efter det hellige kors' og opløftelsesdag og offentligt erkendte,

at han i overensstemmelse med sit og sine andre slægtinges bifald og tilfredshed fuldt og helt havde oppebåret fuld og fyldestgørende bod for sin fader Esger, kaldet Hoops død - salig ihukommelse - af nærværende brevviser Niels, kaldet Sommer, hvem samme Niels Sommer - o ve - har dræbt, hvorfor nævnte Andreas Hoop har ydet og lovet fornævnte Niels Sommer samt alle hans slægtinge, fædrene og mødrene, fødte og dem, der skal fødes, fuldt tilsagn om fred, kaldet orfejde, urokkelig landfred og sikkert og varigt venskab på sine og alle sine slægtinges og venners vegne, fædrene og mødrene, ligeledes både fødte og dem, der skal fødes, trofast og uopløseligt at overholde til evige tider.

Til klart vidnesbyrd herom har vi ladet vort sekret hænge under dette brev. Givet ovennævnte år, dag og sted, i nærværelse af de ærværdige fædre i Kristus og herrer, nemlig Peder, Bo, Peder, Lave og Peder, biskopper af Roskilde, Århus, Børglum, Viborg og Ribe, samt Jens Due, Niels Ivarsen, Anders Jakobsen, Mogens Munk, Johan Skarpenberg, Jakob Troelsen, Hartvig Limbæk og Erik Nielsen, riddere, vore råder og trofaste mænd.”

også på ufødtes vegne!

575 - 1409. [Omkr. 15. september]. - Kolding.

Erik Nielsen af Bratskov sælger og skøder sin hovedgård Holmegård og alt sit øvrige gods på Fyn til hr. Predbjørn Podebusk.

På Fyn

610 - 1409. 26. december. - Gunderslevlille.

Peder Snubbe i Gerdrup skøder en gård i Rejnstrup til hr. Anders Jakobsen Lunge.

Kringelegaard

626 - 1409.

Henrik Gyncikesen skøder sin rettighed i Tokkerup til biskop Peder af Roskilde.

Fakse Hrd,??

632 - 1409.

Erik Thomsen af Vinstrup giver Antvorskov kloster en gård i Lundforlund.

633 - 1409.

Ivar Henriksen giver Antvorskov kloster en gård i Rejnstrup.

643 - 1409.

Åge Jakobsen erkender ikke at have nogen ret til Næstved sankt Peders klostres gods i Hyllinge.

Næstved sankt Petri klostres registratur (1528).

”Åge Jakobsen erkendte, efter at han længe havde ligget i strid med klostret, at han hverken havde nogen rettighed i, eller der tilkom han nogen besiddelse i vort gods i Hyllinge; specielt eftersom hr. Fikke Moltke testamenterede os samme gods. 1409.”

644 - 1409.

Peder Krabbe pantsætter nogle grunde i Næstved til Tideke Bent.

sine grunde mellem sankt Eriks gildets hus og Brogade,

646 - 1409.

Sankt Mortens kirke sælger nogle jorder i Næstved til hr. Erik Bydelsbak.

nogle jorder, som ligger mod øst i gården Koberg, og som har tre alen skyldjord i længden

647 - 1409.

Tingsvidne, at Oluf Kassemoses gods i Kalkerup blev indløst.

656 - [1409-14]1).

Henning Podebusk pantsætter forskelligt gods på Sjælland til hr. Aksel Pedersen.

Registratur i rigsarkivet.

Henning Podebusks brev, at han pantsætter Skørpinge, Lundforlund, Agerup og Menstrup til Aksel Pedersen, ridder for 128 lødige mark.

1) Henning Podebusk nævnes første gang 1409 3. september, nr. 565, og som ridder 1414 26. januar (Svenskt Dipl. II 764 nr. 1886). Da han i ovennævnte registratur ikke benævnes 'herr', er brevet sandsynligvis udstedt inden 1414.

Bind 12, 1410-12

41 - 1410. 29. marts. - Næstved.

Hr. Evert Moltke i Veksø pantsætter Strids mølle til hr. Anders Jakobsen Lunge.

Eline Gøyes jordebog.

Først et brev, at hr. Evert Moltke i Veksø, ridder, pantsætter hr. Anders Jakobsen Lunge i Gunderslevlille, ridder, Strids Mølle for 90 lødige mark, de 20 mark i hvider, idet hver hvid er så god som fire lybske, og de 70 mark i sølv mønt. Givet i Næstved lørdag i påskeugen 1410.

53 - 1410. Omkr. 23. april.

Sankt Eriks gildet i Næstved sælger noget jord, der støder op til Mads Karlsens gård sammesteds, til denne.

Referat i Sorø gavebog.

Denne gård ejede fornævnte Mads Karlson, fordum borgmester i Næstved, dels ved arv og dels ved køb. Thi sankt Eriks gilde solgte ham de jorder, som da tilhørte gildet, beliggende i Brogade mellem gildehuset og åen, sammen med det stykke jord, der ligger mod øst mellem samme gildeshus og denne Mads' gård og strækker sig fra de fornævnte jorder mod nord lige til sammes lade. Det skete med den sædvanlige forpligtelse. I det Herrens år 1410 o. martyren Jørgens dag.

80 - 1410. 14. juni. Roskilde.

Biskop Peder af Roskilde skænker Gavnø kloster Svinø til gengæld for andet gods.

Notits af Hamsfort.

I det Herrens år 1410 den 14. juni i Roskilde skænker biskop Peder af Roskilde øen Svinø til sankt Agnetes jomfruer i Gavnø med samtykke af Roskilde kapitel, idet andet gods blev tilbagegivet kirken i denne øs sted.

130 - 1410. 1. oktober.

Hr. Erik Thomsen af Vinstrup og hans hustru Inger Pedersdatter skænker skoven

Hemdalore til Sorø kloster.

142 - 1410. 17. november.

Hr. Evert Moltke af Veksø pantsætter sit gods i Atterup i Bavelse sogn i Tybjerg herred til landsdommeren Jens Gyrstinge for en gæld på 20 lødige mark.

178 - 1410. - Sjællands landsting.

Landstingsvidne, at landsdommeren Jens Gyrstinge på dronning Margretes vegne skøder Paddeborg til biskop Peder af Roskilde.

179 - 1410.

Mageskifte mellem biskop Peder af Roskilde og abbed Mads i Næstved sankt Peders kloster af gods i Flakkebjerg og Hammer herreder.

Roskildegårds registratur.

Mageskifte gjort mellem bisp Peder i Roskilde og abbed Mads i Næstved kloster, således at bispen skal have gods i Magleby, Nybølle, Ørslev, i Sibberup, i Glænø, i Stignæs, i Lundbjerg og Maglebjerg. Derfor skal abbeden have gods i Køng, i Kostræde og Guderup. Givet 1410.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Vi fik ved mageskifte med Roskilde domkirke to gårde i Køng, som giver seks pund korn; fem gårde i Kostræde, af hvilke hver giver 40 grot; tre gårde i Guderup, af hvilke der gives ni pund korn. Domkirken fik derfor tre og et kvart bol skyldjord i Magleby, som er øde, og som giver tre pund og ét pund af de to gårde; et bol i Ørslev, som giver seks pund; et halvt bol i Sibberup, som giver tre pund; gods i Glænø, som giver fire ørtug grot; fire ødegårde i Stignæs; og i Lundberg et bol med fire ørtug jord samt en toft, som kaldes Maglebjerg. 1410

181 - 1410.

Sognevidne om markskel mellem Nyrup og Holme.

Roskildegårds registratur.

”Et sognevidne om markskel mellem Nyrup og Holme. Givet 1410.”
Nyrup forsv. lb. i sognet

185 - 1410.

Original i rigsarkivet.

Peder Nielszønn oplod ach gaff thill hospithalit udi Anndtuorschouf enn gaardt udi Flinterop med desz tilliggenndisz 16 soldt jordt, item 2 boell der sammestedtz, saa och enn gaardt i Biere med desz tilliggennde 9 soldt jordt. _ Datum anno 1410.

Denne Flinterup?

189 - 1410.

Ioennl Rathmandstrup webnere fuldbyrde och tilstaar at her Iohann Ollszön schall beholde halff Iersøre gaardt och byenn, huilchen hand kiøbte aff her Hartuig Lembeck och hanem war tilfalden effter Skele Otte Skinckell - Item schall hand haffue ii gaarde i Westerby med ald rettighedt som forne Ionn Ratmenstrop haffde i Rettinge mølle och ii gaarde udi Røgelund och ther thill iic lyske marck och x nobbele - Løster forne her Iahann Oellsøn i pant ald sinn rettighedt i Iersøre, och ther aff schall huert aar yde hannem {j-} tønne smør och i lest bygh. 1410. Rigenns canntzlers uidisse offuer forne breff. 1490.

Original i rigsarkivet. (alt)

Kan ikke finde **Rettinge** i noget register, men virker bekendt

193 - 1410.

Mageskifte imellem Næstved sankt Peders kloster og Roskilde domkirke.

Original i Herlufsholm. (står ikke mere)

194 - 1410.

Hr. Folmer Jakobsen forpagter gods i Ravnstrup og Ønslev af Næstved sankt Peders kloster.

195 - 1410.

Jakob Klementsens sælger sin jord i Brogade i Næstved til Tideke Bent.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Jakob Klementsens solgte Tideke sine jorder i Brogade; her haves (den fulde) længde. 1410

196 - 1410.

Hans Sappi pantsætter en gård ved åen i Næstved til Bo Bryde.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Hans Sappi pantsatte nævnte gård til Bo Bryde for seks mark sølv. 1410.

197 - 1410.

Niels Pedersen Aborre i Udby sælger en halv gård i Næstved til Mogens Smed.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Niels Pedersen Aborre i Udby solgte Mogens Smed halvdelen af en vis gård, som ligger ved sankt Mortens kirke på bakken, og som var tilfaldet ham efter Klaus Skilders død. 1410.

198 - 1410.

Bodil Eriksdatter, enke efter Lars Jensen, stadfæster, at hendes mand havde skænket en gård i Råby til Næstved sankt Peders kloster.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Bodil Eriksdatter, enke efter Lars Jensen, stadfæstede, idet hun overgav os føromtalt gård, at den var skænket af hendes omtalte ægtemand. 1410.

199 - 1410.

Henrik Wille sælger sin gård i sankt Mortens sogn i Næstved til hr. Erik.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Henrik Wille solgte hr. Erik sin fornævnte gård, som ligger i sankt Mortens sogn mod øst ved det stræde, man går ad til Sortebrødrekloster. Se det nærmest foregående. 1410.

260 - 1411. 24. juni.

Åge Jakobsen sælger seks skilling skyldjord i Kvislemarke i Øster Flakkebjerg herred til ridderen Peder Nielsen for 16 mark sølv.

261 - 1411. 24. juni.

Hr. Erik Thomsen i Vinstrup skøder 1/6 gård i Nørre Jellinge til hr. Peder Nielsen i Vollerup.

285 - 1411. 15. august

Jens Nielsen sælger en halv toft i Rejnstrup øst for kirkens gård, kaldet Kirkestavn, til Åstred Svendsen.

302 - 1411. 26. september. - Grimstrup.

Kong Eriks skødebrev på gods i Kiusse, Vallingsved, Stubberup, Ølnerup, Lund, Thorstrup, Menstrup, Hillinge, Øberup, Ferslev, Høve og Lindholm.

Afskrift på latin af Bartholin.

Står ikke andet. - Lindholm? Høve?

Kyse, Vallensved, Stubberup, Øllerup, Lund, Tåstrup, Menstrup, Hyllinge, Øverup, Førslev ...

303 - 1411. 29. september.

Jens Jonsen i Vindinge pantsætter en gård i Ting-Jellinge til hr. Peder Nielsen i Vollerup.

Eline Gøyes jordebog.

Et brev, at Jens Jonsen i Vindinge pantsætter hr. Peder Nielsen i Vollerup, ridder, en gård i Nørre Jellinge med dens gårdsæde for 30 mark sølv i god mønt. Givet sankt Mikkels dag 1411.

Vindinge = Fyrendal

346 - 1411.

Pave Johannes 23. stadfæster biskop Peder af Roskildes gaver til Gavnø kloster.

Notits af Hamsfort.

I det Herrens år 1411..... billiger pave Johannes 23. i sit 2. pontifikatsår de gaver, der er givet Gavnø kloster af biskop Peder af Roskilde.

Hvitfeld:

Samme år har pave Johannes 23. stadfæstet den gave, som biskop Peder Jensen af Roskilde med Svinø har givet Gavnø kloster, i sit andet pontifikatsår i den 4. indiktion.

355 - 1411.

Kong Erik 7. af Pommerns brev til dronning Margrete på Kyse.

Maribo klostres registratur.

Kong Eriks brev, skrevet på pergament, som han giver til dronning Margrete på Kyse gods og andet mere. 1411.

356 - 1411.

Indførselsbrev for dronning Margrete i Kyse.

Maribo klostres registratur.

Et brev, at hr. Jens Gyrsting er indført i Kyse og mere andet gods på dronning Margretes vegne. 1411.

357 - 1411.

Kong Erik 7. af Pommern bevidner, at Maren, Lyder Rantzaus hustru, skødede sin rettighed i Kyse til dronning Margrete.

Maribo klostres registratur.

Kong Eriks brev, at Maren, Lyder Rantzaus (hustru) skødede dronning Margrete al sin rettighed i Kyse. 1411.

371 - 1411.

Jens Rud skænker gods til Næstved sankt Peders kloster mod en årlig årtid.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Jens Rud, ridder, gav og skødede os en gård i Særslev, som giver tre pund byg, og en gårdsædegård sammesteds, idet han erkendte at have fået klostrets gods i Ravnstrup samt en gård i Ønslev i forpagtning. Deraf skal han årligt betale os en læst byg, men brødrene skal hvert år holde årtid for ham og hans slægtninge. 1411.

372 - 1411

Hans Sappi pantsætter for anden gang en gård ved åen i Næstved til Bo Bryde.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Hans gav igen Bo sin gård i pant for fire mark sølv. Det følgende år: 1411.

373 - 1411.

Jens Gribsen i Køberup skøder sin gård i Vridsløse til Næstved sankt Peders kloster mod at få tre gårde i Rislev og tre i Luderup i forpagtning på livstid.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Jens Gribsen i Køberup, væbner, skødede os sin gård i Vridsløse, hvortil der ligger seks ørtug skyldjord, med det vilkår, at han skulle have tre gårde i Rislev og tre i Luderup i forpagtning, så længe han lever, og årligt betale os en læst korn. 1411.

374 - 1411. - Sjællands landsting.

Jens Gribsen skøder ovennævnte gård til Næstved sankt Peders kloster på Sjællands landsting.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Samme Jens skødede og afhændede til os på landstinget sin føromtalt gård i Vridsløse. 1411.

375 - 1411.

Mogens Tygesen sælger al sin ret til noget jord i Kalkerup til sin broder Peder Tygesen.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Samme Mogens solgte og skødede sin broder Peder al ejendom og al ret, som tilkom ham i 12 ørtug skyldjord i Kalkerup, for 15 mark sølv. 1411.

379 - 1412. 23. januar. - Roskilde.

Hr. Peder Nielsen af Vollerup forpligter sig til at give 12 mark sølv i årlig afgift af det gods i Bavelse og Stignæs m.fl. steder, som han har i leje af sankt Clara kloster i sin og sin hustrus levetid.

Original på dansk i den armagnæanske samling.

Jeg Peder Nielsen af Vollerup, ridder, sender alle, der ser eller hører dette brev, evindelig hilsen med vor Herre.

Det skal være vitterligt for alle, såvel nulevende som fremtidige, at jeg har noget gods i leje af de renlivede jomfruer og fruer i sankt Clara kloster i Roskilde, abbedissen søster Sofie og hele klostresamfundet, der er indgivet der, at beholde, så længe jeg lever, og hvis min kære hustru Kristine, som jeg nu er gift med, overlever mig, skal hun beholde det, så længe hun er enke efter mig og opfylder de samme forpligtelser, som jeg nu skal opfylde; for det første det gods, der ligger i Bavelse og Stignæs, dernæst en gård i Hyllinge og en gård i Regerup samt en gård i Herlufmagle med alt, hvad der ligger dertil. Hvilket er sket efter den hæderværdige og højstværdige fyrstinde dronning Margretes råd og med alle deres enige og gode vilje på efterfølgende vilkår, nemlig at jeg med dette brev forpligter mig og min kære hustru til hvert år at erlægge 12 mark sølv af det fornævnte gods og til at betale dem rettidigt inden Kyndelmisse. Disse nævnte 12 mark sølv skal den velbyrdige frue Ellen Nielsdatter, hr. Bent Bygs enke, modtage hvert år til sin nytte, så længe hun lever. Når hun dør, skal den, der da bliver abbedisse, modtage disse førømtalte penge og af dem betale hver søster i klosteret en skilling grot, og det der er tilovers, skal henlægges til klosterets nytte, for at der hvert år endnu mere gudfrygtigt kan afholdes årtid i klosteret for det første for den ærværdige fyrstinde dronning Margrete og dernæst for denne førømtalte søster Ellen Nielsdatter, der skænkede klosteret det fornævnte gods; hun har i live og ved godt helbred med sin egen gode vilje indrømmet dem denne førømtalte fordel til frelse for sin egen og sine venners sjæle.

Når Gud kalder mig bort, og min kære hustru som omtalt overlever mig, så skal hun fortsat beholde dette gods på den betingelse, at hvis hun bliver gift igen, eller hvis hun på en eller anden måde svigter med betalingen, så at hun ikke betaler rettidigt eller på retmæssig måde, eller hun behandler de vornede eller godset ubilligt, så skal det fornævnte gods og hver enkelt del deraf med alt hvad der hører dertil af bygning og besætning vende tilbage til klosteret uden indsigelse fra nogen som helst.

Til vidnesbyrd herom er mit segl hængt under dette brev. Givet i Roskilde i det Herrens år 1412 lørdagen inden apostlen sankt Paulus' omvendelsesdag.

411 - 1412. 16. april.

Paven bekræfter Gavnø kloster i besiddelsen af øen Svinø, som biskop Peder af Roskilde havde skænket klostret.

423 - 1412. 31. maj.

Biskop Peder af Roskilde giver Gavnø kloster en række gaver med kapitlets samtykke.

428 - 1412. 24. juni.

Cecilie Jensdatter i Gunderslev, enke efter Henneke Grubendal, kvitterer hr. Ove Hase for 20 lødige mark, for hvilke Henneke Grubendal havde haft gods i Holbo herred i pant.

473 - 1412.

Herman van Ørtz af Ellinge og Jens Madsen i Holløse mageskifter Pilegård til biskop Peder af Roskilde.

Roskildegårds registratur.

Herman van Ørtz af Ellinge og Jens Madsen i Holløses skøde til biskop Peder af Roskilde på en gård, som kaldes Pilegård, og derimod skal de have en gård i Høve og to gårde i Lundstrup i Tjæreby sogn. Givet 1412.

479 - 1412.

Jens Gyrstinge skænker sin gård i Førslev til Antvorskov kloster.

480 - 1412.

Jens Gyrstinge sælger på Antvorskov klostres vegne det ovennævnte gods i Førslev til Peder Klementsens.

487 - 1412.

Margrete Arendsdatte skøder gods i Kyse til dronning Margrete.

491 - 1412.

Hans Sappi pantsætter en åbod i Næstved til Jakob Olufsen.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Hans pantsatte Jakob Olufsen fornævnte åbod for fem mark sølv, idet han årligt skulle betale ham 3½ ørtug grot af boden. 1412.

492 - 1412.

Hans Sappi pantsætter en hel gård med stenhuse til Jakob Olufsen.

Næstved sankt Petri klostres registratur.

Hans pantsætter Jakob Olufsen en hel gård med stenhuset for tre mark sølv. 1412